

Teologia relacji i daru

kierunek ku
społeczeństwu
przyszłości

Theology of Relationship and Gift

A Direction
Towards
the Society
of the Future

16—17/04/2026

UNIwersytet KARDYNAŁA STEFANA
WYSZYŃSKIEGO w Warszawie
CARDINAL STEFAN WYSZYŃSKI
UNIVERSITY in Warsaw

**Teologia
relacji
i daru**

**kierunek ku
społeczeństwu
przyszłości**

**Theology
of Relationship
and Gift**

**A Direction
Towards
the Society
of the Future**

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
INTERNATIONAL CONFERENCE

**Teologia
relacji
i daru**

kierunek ku
społeczeństwu
przyszłości

**Theology
of Relationship
and Gift**

A Direction
Towards
the Society
of the Future

16—17/04/2026

UNIwersytet KARDYNAŁA STEFANA
WYSZYŃSKIEGO w Warszawie
CARDINAL STEFAN WYSZYŃSKI
UNIVERSITY in Warsaw

Organizator

UKSW

UNIwersytet KARDYNAŁA
STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

**WEKTORY
NAUKI**

Partnerzy

Mt 5,14

Muzeum Jana Pawła II
i Prymasa Wyszyńskiego

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki
i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Wektory Nauki.

Wydział Teologiczny UKSW
Dewajtis 5, 01-815 Warszawa
Stary Gmach, pok. 41
tel. +48 22 561 88 56
email: wtdz@uksw.edu.pl

wt.uksw.edu.pl

Raport przygotował
Zespół projektowy konferencji *Teologia relacji i daru. Kierunek dla społeczeństwa przyszłości*

ISBN 978-83-978378-8-1

Ks. dr hab. Marek Stokłosa, prof. UKSW

Rektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego / Rector of Cardinal Stefan Wyszyński University
in Warsaw

Powitanie uczestników

Witam serdecznie w gościnnych progach Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
na konferencji międzynarodowej *Teologia relacji i daru – kierunek dla społeczeństwa przyszłości*.

Witam wszystkich profesorów, badaczy i studentów oraz szanownych gości.

W sposób szczególny chciałabym powitać Ekscelencję ks. bp. Piotra Jareckiego, biskupa archi-
diecezji warszawskiej, i na jego ręce chciałbym złożyć podziękowania Wielkiemu Kanclerzowi UKSW
ks. abp. Adrianowi Galbasowi za obecność i wspieranie naszych inicjatyw.

Witam wszystkich profesorów, którzy będą wygłaszać referaty oraz słuchaczy dzisiejszej konferen-
cji. Jest mi niezmiernie miło, że uczestniczą w tym wydarzeniu studenci i studentki Papieskiego Uniwer-
sytetu Gregoriańskiego z ks. prof. Rafałem Zarzecznym i Uniwersytetu Maltańskiego z prof. Stefanem
Attardem, którzy realizują na naszej uczelni wizyty studyjne.

Idea konferencji

Konferencja podejmuje refleksję nad kategoriami relacji i daru jako kluczowymi pojęciami dla współcze-
snej teologii oraz dla interdyscyplinarnej debaty nad kondycją człowieka i społeczeństwa przyszłości.
To szczególnie ważny moment dla warszawskiej szkoły teologicznej, jaką tworzy grono wykładowców
i badaczy na naszym uniwersytecie. Wśród różnych wątków problemowych, wielu z nich zbudowała teo-
logiczna refleksja zapoczątkowana przez dwie wielkie postaci ważne dla naszego Uniwersytetu. Są to
Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński i papież Jan Paweł II. Jaki kierunek nadać współczesnej
kondycji człowieka? Te ich pytania (prymasa i papieża) powtarza i aktualizuje także dzisiejsza konferencja.

Organizatorzy zaprosili do zgłaszania wystąpień w szczególności odnoszących się do następują-
cych obszarów problemowych:

Teologia relacji i daru

- stworzenie jako pierwotny akt daru w perspektywie biblijnej i teologicznej
- antropologia daru: osoba ludzka jako byt relacyjny
- małżeństwo, kapłaństwo i wspólnota jako formy daru z siebie.

Perspektywa interdyscyplinarna

- relacyjność człowieka w świetle neuronauk, psychologii i pedagogiki
- wychowanie do relacji i daru
- sztuka, muzyka, teatr i architektura jako przestrzenie doświadczenia relacji.

Religia, kultura i społeczeństwo przyszłości

- kategoria daru w religiach i kulturach świata
- technologia i cyfryzacja jako wyzwania dla relacji międzyludzkich
- perspektywy rozwoju „cywilizacji daru” w świecie globalnym.

Aż sześćdziesięciu badaczy z różnych stron świata odpowiedziało na nasze zaproszenie. Tym bar-
dziej z wielką radością chciałbym zatem otworzyć konferencję, życząc Państwu udanych obrad.

Pragnę nadmienić i podziękować równocześnie przedstawicielom Instytutu Nauk Teologicznych UKSW,
a szczególnie członkom Zakładu Dialogu Religijnego, którzy włożyli najwięcej pracy w zorganizowanie tego
wydarzenia. Są nimi: prof. Dominika Żukowska-Gardzińska, ks. prof. Wojciech Kluj, ks. prof. Dariusz Kurzy-
dło, ks. prof. Jarosław Różański, ks. prof. Tomasz Szyszka i ks. dr Mariusz Boguszewski.

Projekt jest możliwy dzięki wsparciu grantowemu z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Wektory nauki, za co jesteśmy jako Uniwersytet bardzo wdzięczni. Profesorom teologii dziękuję, że nie-strudzenie mają odwagę walczyć o projekty grantowe i osiągać tak niesamowite w swych efektach cele.

Na koniec dziękuję partnerom konferencji, którymi są: Instytut Mazenodianum, Towarzystwo Naukowe Educare, a w szczególności sposób ważnemu dla Warszawy i Polski Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego w Warszawie.

Welcome address

A warm welcome to the hospitable premises of Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw for the international conference 'The Theology of Relationship and Gift – A Path for the Society of the Future'.

I welcome all the professors, researchers and students, as well as our distinguished guests.

I would particularly like to welcome His Excellency Bishop Piotr Jarecki, Bishop of the Archdiocese of Warsaw, and through him I would like to thank the Grand Chancellor of UKSW, Archbishop Adrian Galbas, for his presence and for supporting our initiatives.

I welcome all the professors who will be delivering papers, as well as the attendees of today's conference. I am delighted that students from the Pontifical Gregorian University, accompanied by Rev. Prof. Rafał Zarzeczny, and from the University of Malta, accompanied by Prof. Stefan Attard, are taking part in today's event as part of their study visits to our university.

The Concept of the Conference

The conference reflects on the categories of relationship and gift as key concepts for contemporary theology and for the interdisciplinary debate on the condition of humanity and society in the future. This is a particularly significant moment for the Warsaw school of theology, which is formed by the group of lecturers and researchers at our university. Among the various themes under discussion, many have been shaped by theological reflection initiated by two great figures of significance to our University: the Primate of the Millennium, Cardinal Stefan Wyszyński, and John Paul II. What direction should we give to the contemporary human condition?

The organisers invited submissions for papers relating in particular to the following areas:

Theology of relationships and gift

- creation as the primordial act of gift from a biblical and theological perspective
- anthropology of the gift: the human person as a relational being
- marriage, the priesthood and community as forms of self-giving.

An interdisciplinary perspective

- human relationality in the light of neuroscience, psychology and pedagogy
- education for relationships and gift
- art, music, theatre and architecture as spaces for experiencing relationships.

Religion, culture and the society of the future

- the concept of gift in the world's religions and cultures
- technology and digitalisation as challenges to human relationships
- prospects for the development of a 'civilisation of the gift' in a globalised world.

As many as 60 researchers from around the world have responded to our invitation. It is therefore with great pleasure that I would like to open the conference, wishing you all a fruitful session.

I would like to mention and thank the representatives of the Institute of Theological Sciences at UKSW, and in particular the members of the Department of Interreligious Dialogue, who put in the most work in organising this event – Prof. Dominika Żukowska-Gardzińska, Rev. Prof. Wojciech Kluj, Rev. Prof. Dariusz Kurzydło, Rev. Prof. Jarosław Różański, Rev. Prof. Tomasz Szyszka and Rev. Dr Mariusz Boguszewski.

This project has been made possible thanks to a grant from the Ministry of Science and Higher Education – 'Vectors of Science' – for which we, as a university, are very grateful; and I would like to thank the professors of theology for their tireless courage in pursuing grant applications and achieving such remarkable results.

Finally, I would like to thank the conference partners: the Mazenodianum Institute, the Educare Scientific Society, and, in particular, the John Paul II and Primate Wyszyński Museum in Warsaw, which is of such great importance to Warsaw and Poland.

Teologia dla dobra wspólnego

Teologia przyczynia się do dobra wspólnego, oferując merytoryczne opisy moralne, antropologie osadzone w kontekście historycznym oraz etycznie ukierunkowaną krytykę polityki publicznej i praktyk społecznych.

Theology contributes to the common good by offering substantive moral descriptions, historically grounded anthropologies, and ethically oriented critiques of public policies and social practices.

Biskup Piotr Jarecki

Archidiecezja Warszawska / Archdiocese of Warsaw

Słowo wstępne

Szanowni Państwo!

Na początku pragnę wszystkich przywitać w imieniu Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego i w moim własnym, oraz w imieniu naszego partykularnego Kościoła, na terenie którego znajduje się Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Uznaję za wyróżnienie wygłoszenie słowa wprowadzenia do tej konferencji, gdyż byłem wyświęcony na kapłana właśnie przez patrona tego uniwersytetu. Pragnę także pogratulować tematowi i bardzo bogatego, wieloaspektowego programu konferencji. Przybywacie z 30 krajów, z 38 ośrodków naukowych, wygłoszonych będzie 60 referatów. Jest to zaiste imponujący, wyczerpujący program naukowej konferencji. Uczestniczą w niej nie tylko wybitni specjaliści zajmujący się tym aktualnym tematem relacyjności i logiki daru, ale także studenci i doktoranci z Uniwersytetu Gregoriańskiego, mojej *Alma Mater*, którzy wezmą udział w dyskusji na temat relacji mistrz-uczeń i zaprezentują postery naukowe w przerwach konferencji. Będzie to więc naukowy dialog interdyscyplinarny, dialog międzypokoleniowy, prowadzony w czterech językach: polskim, angielskim, francuskim i włoskim. Gratuluję tego bogactwa.

Konferencja jest zorganizowana przez Instytut Nauk Teologicznych UKSW w Warszawie. Jej główną organizatorką jest Pani prof. Dominika Żukowska-Gardzińska, której wyrażamy wdzięczność za profesjonalne przygotowanie tego wydarzenia. Współpracowaliśmy z Panią Profesor, przygotowując beatyfikację kardynała Stefana Wyszyńskiego przez cykl konferencji zatytułowany „Myśląc z Wyszyńskim”.

Tematyka obecnej konferencji jest bardzo aktualna i to z dwóch powodów. Po pierwsze jest to reakcja na dzisiejszą rzeczywistość społeczną zaniku relacyjności i etosu darmowości. Po drugie jest to przypomnienie logiki historii zbawienia i próba włączenia jej w logikę historii cywilizacji światowej. Wszak konferencja organizowana jest przez uniwersytet związany z Kościołem katolickim, a tenże Kościół został powołany przez Jezusa Chrystusa nie dla niego samego, ale aby wypełniał misję zaczynu w świecie, przekształcającego świat w kierunku Królestwa Bożego. Sercem historii zbawienia jest logika daru. Niezasłużoną łaską Bożą jesteśmy zbawieni. Zbawienie człowieka i świata jest przede wszystkim darmo danym darem od Boga. Bóg przez swojego Syna wszedł w nierozdzielalną relację z człowiekiem i ludzkością. W nawiązywaniu tej relacji zawsze człowieka, ludzkość i świat wyprzedza darem miłości. Jest jak drzewo migdałowe pierwsze zakwitające na wiosnę w Izraelu, zgodnie ze słowami proroka Jeremiasza. Tę logikę daru i bezinteresowności obecną w historii zbawienia pragniecie włączyć przez tę konferencję w historię rozwoju ludzkości i traktujecie ją jako element konstytutywny budowania społeczeństwa przyszłości, społeczeństwa na miarę człowieka, w którym człowiek i jego integralny rozwój będzie centrum, zasadą i celem.

Gratuluję międzynarodowego wymiaru konferencji, powiedziałbym wymiaru uniwersalnego. To także odpowiada uniwersalizmowi zbawienia w Jezusie Chrystusie. Bardzo dziękuję profesorom, prelegentom zaproszonym z 30 krajów, że pozytywnie odpowiedzieli na to zaproszenie i będą się dzielić wynikami swoich badań naukowych i refleksją na temat teologicznego znaczenia pojęcia i rzeczywistości relacji oraz daru dla współczesnej kondycji człowieka i społeczeństwa. Jest to bardzo wymowne i istotne w dzisiejszej rzeczywistości separatyzmów, egoizmów i atomizacji społeczeństwa w różnych jego wymiarach.

Muszę powiedzieć, że kiedy pierwszy raz przeczytałem temat konferencji, bardzo się ucieszyłem. Obserwacja dzisiejszego społeczeństwa w dobie globalizacji, która dzisiaj przeżywa kryzys, w dobie rozwoju technologii, dynamicznie rozwijającej się sztucznej inteligencji, unaocznia nam, że zamiast zacieśniać relacje międzyosobowe, często prowadzi bardziej do „styczności społecznych” niż do „relacji społecznych”. Obserwujemy w ostatnim czasie wzrost egoizmów indywidualnych i grupowych, narodowych podziałów, zaniku głębokich relacji społecznych, poczynając od rodziny, przez społeczności

lokalne, stronnictwa polityczne, a kończąc na społeczności międzynarodowej. Etos globalnego braterstwa unicestwiany jest dzisiaj przez hegemonię siły, zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i militarnym. Różne są przyczyny takiego stanu rzeczy. Można wymienić wśród nich podkreślanie indywidualnych i grupowych praw z zapominaniem o obowiązkach, czy też podkreślanie postawy asertywności z zaniedbywaniem postawy empatii. Stosując rozróżnienie Ferdinanda Tönniesa, coraz bardziej jesteśmy „Gesellschaft”, a coraz mniej „Gemeinschaft”. Coraz bardziej łączy nas cel naszej aktywności profesjonalnej, a mniej bycie ze sobą razem ze względu na siebie. Wydaje się, że nasze społeczności są coraz bardziej „task-oriented groups”. I dlatego ten temat konferencji: darmowość, bezinteresowność, relacyjność jest szczególnie dzisiaj bardzo istotny. Istotny dla budowania zdrowego społeczeństwa, społeczeństwa na miarę człowieka, istoty rozumnej, wolnej, istoty społecznej.

Pozwolę sobie podzielić się z Państwem osobistym wspomnieniem, osobistą refleksją. W latach osiemdziesiątych studiowałem nauki społeczne na Uniwersytecie Gregoriańskim. Było to dla mnie błogosławieństwem. Młody kapłan, przybyły z kraju o totalitarnym systemie (na marginesie, marksizmu nauczyłem się właśnie tam, a nie w kraju), miał okazję poszerzenia horyzontów myślowych i otwarcia się na różne kultury, na wielobarwną rzeczywistość społeczną. Stąd moje zainteresowanie społeczną nauką Kościoła. Nowością w tym nauczaniu jest encyklika Benedykta XVI *Caritas in veritate* wydana 29 czerwca 2009 roku, niestety w debacie społecznej przemilczana. Według wielu specjalistów jest to encyklika przełomowa. W trzecim rozdziale tego dokumentu podejmowany jest temat dzisiejszej konferencji w aspekcie rozwoju gospodarczego. Rozdział ten zatytułowany jest: *Braterstwo, rozwój ekonomiczny i społeczeństwo obywatelskie*. Zacytuję dwa fragmenty tego ważnego dokumentu społecznego. Pierwszy:

Wielkim wyzwaniem, które stawia przed nami problematyka rozwoju w epoce globalizacji i które stało się jeszcze bardziej pilne z powodu kryzysu ekonomiczno-financego, jest pokazanie, zarówno w dziedzinie myśli, jak i zachowań, że nie tylko nie można zaniedbywać bądź osłabiać tradycyjnych zasad etyki społecznej, takich jak przejrzystość, uczciwość i odpowiedzialność, ale również, że w stosunkach rynkowych zasada darmowości oraz logika daru jako wyraz braterstwa, mogą i powinny występować w obrębie normalnej działalności ekonomicznej. Jest to potrzeba człowieka w chwili obecnej, ale przemawia za tym również racja ekonomiczna (nr 36).

I drugi cytat:

Kiedy logika rynku oraz logika państwa znajdują porozumienie, by zachować monopol na obszarach swoich wpływów, z czasem w stosunkach między obywatelami zanika solidarność, współudział i poczucie wspólnoty, bezinteresowne działanie, które są czymś innym niż dać, aby mieć, znamionującym logikę wymiany, i dać z obowiązku, należącym do logiki zachowań publicznych narzuconych przez prawo państwowe. Przewyciężenie niedorozwoju wymaga interwencji nie tylko w zakresie polepszenia transakcji opierających się na wymianie, nie tylko tworzenia struktur opiekuńczych natury publicznej, ale przede wszystkim stopniowego otwarcia, w kontekście światowym, na formy działalności ekonomicznej charakteryzujące się elementami darmowości i komunii. Wyłączne binomium rynek – państwo niszczy współzycie społeczne natomiast solidarne formy ekonomii, najlepiej prosperujące w społeczeństwie obywatelskim, choć się do niego nie sprowadzają, tworzą współzycie społeczne. Rynek darmowości nie istnieje i nie można prawnie nakazać postaw o charakterze darmowym. Natomiast zarówno rynek, jak i polityka potrzebują osób otwartych na wzajemny dar (nr 38).

Jest dwóch włoskich profesorów, ekonomistów, którzy popierają wprowadzenie logiki daru także do życia ekonomicznego – profesor Luigino Bruni oraz profesor Stefano Zamagni. Jestem przekonany, że patron tego uniwersytetu popierałby taką koncepcję. Kardynał Stefan Wyszyński był wybitnym znawcą nauki społecznej Kościoła, kapłanem, biskupem i kardynałem zaangażowanym w szeroko rozumiane życie społeczne. Niech błogosławi nam z nieba na owocne przeprowadzenie tej konferencji, gdyż w swoich wystąpieniach był krytyczny wobec manchesterskiego kapitalizmu „laissez faire et laissez passer”, który kierował się przede wszystkim logiką zysku za wszelką cenę kosztem relacji społecznych i spójności społeczeństwa. Nazywany był przez to „czerwonym biskupem”.

Szanowni Państwo! Raz jeszcze gratuluję tematu konferencji i życzę dojrzałych owoców dzisiejszych i jutrzejszych debat. Oby one – upowszechnione – przyczyniły się do zacieśnienia więzi społecznych, których osiągnięcie jest niemożliwe bez logiki darmowości, wykraczającej poza logikę „daję, bo otrzymałem” i logikę „daję, bo jestem zobowiązany przez prawo”. Logika rynku i logika państwa powinna być poszerzona przez logikę darmowości charakterystyczną dla społeczeństwa obywatelskiego. Kościół, jako wspólnota siostr i braci w Chrystusie, powinien kształtować taką postawę także w społeczeństwie świeckim. I państwo to czynicie, za co dziękujemy.

Szczęść Boże!

Opening speech

Ladies and Gentlemen!

I would like to begin by welcoming you all on behalf of the Metropolitan Archbishop of Warsaw and on my own behalf. I also do so on behalf of our particular Church, within whose jurisdiction Cardinal Stefan Wyszyński University is situated. I consider it a great honour to deliver the opening address at this conference, as I was ordained a priest by the very patron of this university. I would also like to commend the theme and the very rich, multifaceted programme of the conference. You have come from 30 countries and 38 academic institutions, and 60 papers will be presented. This is indeed an impressive and comprehensive programme for an academic conference. Taking part are not only eminent specialists working on this topical subject of relationality and the logic of the gift, but also undergraduates and PhD students from the Gregorian University, my alma mater, who will take part in a discussion on the master–student relationship and present academic posters during the conference breaks. It will therefore be an interdisciplinary academic dialogue, an intergenerational dialogue, conducted in four languages: Polish, English, French and Italian. I congratulate the organisers on this richness.

The conference is organised by the Institute of Theological Sciences at the Cardinal Stefan Wyszyński University (UKSW) in Warsaw. Its main organiser is Professor Dominika Żukowska-Gardzińska, to whom we express our gratitude for her professional preparation of this conference. We collaborated with Professor Żukowska-Gardzińska in preparing for the beatification of Cardinal Stefan Wyszyński through a series of conferences entitled ‘Thinking with Wyszyński’.

The theme of this conference is highly topical for two reasons. Firstly, it is a response to today’s social reality, characterised by the decline of relationality and the ethos of gratuitousness. Secondly, it serves as a reminder of the logic of the history of salvation and an attempt to integrate it into the logic of the history of world civilisation. After all, the conference is organised by a university affiliated with the Catholic Church, and that Church was established by Jesus Christ not for its own sake, but to fulfil the mission of being leaven in the world, transforming the world towards the Kingdom of God. At the heart of the history of salvation lies the logic of the gift. We are saved by God’s undeserved grace. The salvation of humankind and the world is, above all, a gift freely given by God. Through his Son, God

has entered into an unbreakable relationship with humankind and humanity. In establishing this relationship, he always precedes humankind, humanity and the world with a gift of love. He is like the almond tree that is the first to blossom in spring in Israel, in accordance with the words of the prophet Jeremiah. Through this conference, you wish to integrate this logic of gift and selflessness, present in the history of salvation, into the history of humanity's development, and you regard it as a constitutive element in building the society of the future—a society on a human scale, in which the human person and their integral development will be the centre, the principle and the goal.

I would like to congratulate you on the international scope of this conference – I would even say its universal scope. This also reflects the universal nature of salvation in Jesus Christ. I would like to express my sincere thanks to the professors and speakers invited from 30 countries for accepting this invitation and for sharing the results of their academic research and their reflections on the theological significance of the concept and reality of relationships and the gift they represent for the contemporary condition of humanity and society. This is highly significant and relevant in today's reality of separatism, selfishness and the fragmentation of society across its various dimensions.

I must say that when I first read the conference theme, I was delighted. Observing today's society in the age of globalization – which is currently in crisis – and in the era of technological advancement and rapidly developing artificial intelligence, we see that, rather than strengthening interpersonal relationships, these developments often lead more to 'social contact' than to 'social relationships'. Recently, we have witnessed a rise in individual and group selfishness, national divisions, and the erosion of deep social relationships, ranging from the family, through local communities and political factions, to the international community. The ethos of global brotherhood is being destroyed today by the hegemony of power, in both economic and military terms. There are various reasons for this state of affairs. Among many other reasons, one might mention the emphasis on individual and collective rights whilst neglecting responsibilities; the emphasis on assertiveness whilst neglecting empathy. To use Ferdinand Tönnies's distinction, we are increasingly a 'Gesellschaft' and less and less a 'Gemeinschaft'. We are increasingly united by the purpose of our professional activities and less by simply being together for one another's sake. Our communities are, it seems, increasingly becoming 'task-oriented groups'. And that is why the theme of this conference – generosity, selflessness and relationality – is particularly relevant today. It is essential for building a healthy society, a society on a human scale, suited to a rational, free and social being.

Allow me to share a personal memory and reflection with you. In the 1980s, I studied social sciences at the Gregorian University. It was a blessing for me. As a young priest, having come from a country with a totalitarian system (incidentally, it was there, rather than in my home country, that I learnt about Marxism), I had the opportunity to broaden my intellectual horizons and open myself up to different cultures and to a multifaceted social reality. Hence my interest in the Church's social teaching. A new development in this teaching is Benedict XVI's encyclical *Caritas in veritate*, published on 29 June 2009, which, unfortunately, has been overlooked in public debate. According to many experts, this is a groundbreaking encyclical. The third chapter of this document addresses the topic of today's conference:

The great challenge before us, accentuated by the problems of development in this global era and made even more urgent by the economic and financial crisis, is to demonstrate, in thinking and behaviour, not only that traditional principles of social ethics like transparency, honesty and responsibility cannot be ignored or attenuated, but also that in commercial relationships the principle of gratuitousness and the logic of gift as an expression of fraternity can and must find their place within normal economic activity. This is a human demand at the present time, but it is also demanded by economic logic (no. 36).

And a second quotation:

When the logic of the market and the logic of the state come to an agreement to maintain a monopoly within their respective spheres of influence, solidarity, cooperation and a sense of community gradually disappear from relations between citizens, as do selfless actions – which are distinct from 'giving in order to receive', a characteristic of the logic of exchange, and 'giving out of duty', which belongs to the logic of public behaviour imposed by state law. Overcoming underdevelopment requires intervention not only to improve exchange-based transactions, not only to create public welfare structures, but above all a gradual opening up, in a global context, to forms of economic activity characterised by elements of gratuitousness and communion. The exclusive market-state dichotomy destroys social coexistence, whereas forms of solidarity-based economy – which thrive best in civil society, though they are not limited to it – foster social coexistence. A 'market of gratuitousness' does not exist, and attitudes of a gratuitous nature cannot be legally mandated. On the other hand, both the market and politics require people who are open to mutual gift-giving (n. 38).

There are two Italian professors, both economists, who support the introduction of the logic of the gift into economic life as well: Professor Luigino Bruni and Professor Stefano Zamagni. I am convinced that the patron of this university would have supported such an idea. Cardinal Stefan Wyszyński was an eminent expert on the Church's social teaching, a priest, bishop and cardinal deeply involved in social life in the broadest sense. May he bless us from heaven for the fruitful conduct of this conference, for in his speeches he was critical of Manchester-style 'laissez faire et laissez passer' capitalism, which was guided above all by the logic of profit at any cost, at the expense of social relations and social cohesion. He was consequently dubbed the 'red bishop'.

Ladies and gentlemen! Once again, I congratulate you on the theme of this conference and wish that today's and tomorrow's debates bear rich fruit. May these debates – once disseminated – contribute to strengthening social bonds, the achievement of which is impossible without the logic of gratuitousness, which goes beyond the logic of 'I give because I have received' and the logic of 'I give because I am obliged by law'. The logic of the market and the logic of the state should be complemented by the logic of gratuitousness characteristic of civil society. The Church, as a community of sisters and brothers in Christ, should foster such an attitude within secular society as well. And you, the state, are doing just that, for which we thank you.

God bless you!

Prelegenci konferencji *Teologia relacji i daru. Kierunek dla społeczeństwa przyszłości* /
Speakers at the conference *Theology of Relationships and Gift: A Direction for the Society of the Future*

 Zobacz materiał filmowy: Międzynarodowa konferencja „Teologia relacji i daru - kierunek dla społeczeństwa przyszłości”

Teologia jako odpowiedzialny głos
w przestrzeni publicznej

**Teologia jest dziś
powołana do obecności
w sferze publicznej
jako zdyscyplinowana,
dialogowa i krytycznie
odpowiedzialna forma
rozumowania.**

**Theology today is called
to inhabit the public
sphere as a disciplined,
dialogical, and critically
responsible form
of reasoning.**

Dr hab. Dominika Żukowska-Gardzińska, prof. UKSW

pomysłodawczyni i koordynatorka konferencji / Conference Project Coordinator

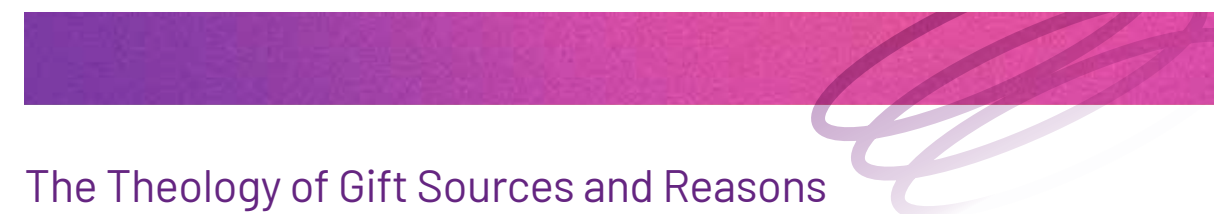
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

d.zukowska@uksw.edu.pl

Teologia daru – źródła i powody

Instytut Nauk Teologicznych UKSW wraz partnerami projektu: Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Instytut Mazenodianum oraz Towarzystwo Naukowe Educare zorganizowali międzynarodową konferencję, podczas której eksperci z 38 ośrodków naukowych i z 30 krajów świata dyskutowali na temat teologii relacji i daru jako kierunku dla społeczeństwa przyszłości. Podczas dwóch dni wykładów i dyskusji eksperci teologii dogmatycznej, pastoralnej, moralnej, duchowości, misjologii, filozofowie i psychologowie, pedagodzy, specjaliści od komunikacji i mediów spotkali się, aby rozmawiać na temat znaczenia relacji międzyosobowych we współczesnym świecie.

Wyznacznikiem ideowym planowanej konferencji była koncepcja teologiczna, która podkreśla znaczenie wzajemnych relacji i bezinteresownego daru jako wyznacznika dla społeczeństwa przyszłości. Refleksja ta posiłkuje się osiągnięciami filozoficznymi personalizmu chrześcijańskiego, ale kluczowym pojęciem będzie tutaj doświadczenie człowieka i jego indywidualna historia odkrywania znaczenia relacji, która przeradza się w dar z siebie. Znaczenie teologii jest tu fundamentalne, ponieważ opisując więź człowieka z Bogiem, tworzy także refleksję antropologiczną, a w niej odnajduje zależności między relacją wertykalną „człowiek – drugi człowiek” oraz horyzontalną „człowiek–Bóg”. Teologia daru zakłada, że można obdarować sobą inną osobę w sposób dojrzały i odpowiedzialny tylko wtedy gdy samemu posiada się siebie. Źródła tej prawdy znajdujemy w objawieniu, ale też pomocne w rozumieniu tego, co doświadcza człowiek, są inne obszary nauki, jak pedagogika, psychologia, socjologia, nawet ekonomia. Jednakże teologiczny punkt wyjścia, który koncentruje się na duchowych właściwościach i potrzebach człowieka, ustawia we właściwej konfiguracji wszystkie pozostałe osiągnięcia nauki dotyczące samostanowienia człowieka. Z tego powodu proponujemy namysł nad teologią relacji i daru jako kierunku dla społeczeństwa przyszłości, które często zagubione między rozwojem technologii, indywidualizmem formowanym przez konsumpcjonizm i globalizację, utrudnia odkrycie życiowego balansu. Tak zwany dobrostan (*wellbeing*) nie może być osiągnięty bez kontekstu duchowego i religijnego doświadczenia. Jedną z odpowiedzi na te wyzwania jest właśnie zaproszenie do refleksji na temat tego, co ma do powiedzenia obszar teologii zajmujący się zagadnieniem relacji i daru.

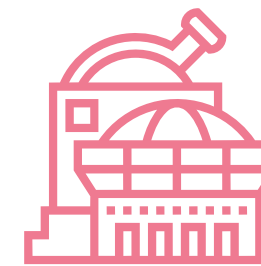
The Theology of Gift Sources and Reasons

The Institute of Theological Sciences at UKSW, together with its project partners: the John Paul II and Primate Wyszyński Museum, the Mazenodianum Institute and the Educare Scientific Society – organised an international conference at which experts from 38 academic centres and 30 countries around the world discussed the theology of relationships and the gift as a guiding principle for the society of the future.

Over two days of lectures and discussions, experts in dogmatic, pastoral and moral theology, spirituality and missiology, alongside philosophers, psychologists, educators, and communication and media specialists, came together to discuss the significance of interpersonal relationships in the modern world.

The guiding principle of the planned conference was a theological concept emphasising the importance of mutual relationships and selfless giving as a guiding principle for the society of the future. This reflection draws on the philosophical achievements of Christian personalism, but the key concept here will be the human experience and one's individual journey of discovering the meaning of a relationship that transforms into a self-giving act. The significance of theology is fundamental here, because in describing the bond between human beings and God, it also offers an anthropological reflection, within which it identifies the interdependencies between the vertical relationship 'human being – fellow human being' and the horizontal relationship 'human being – God'. The theology of the gift posits that one can give oneself to another person in a mature and responsible way only when one is in possession of oneself.

We find the sources of this truth in Revelation, but other fields of study – such as pedagogy, psychology, sociology and even economics – are also helpful in understanding what human beings experience. However, the theological starting point, which focuses on the spiritual qualities and needs of human beings, places all other scientific achievements concerning human self-determination in their proper context. For this reason, we propose a reflection on the theology of relationship and gift as a guiding principle for the society of the future, which – often lost amidst technological development, individualism shaped by consumerism and globalisation – struggles to find a balance in life. So-called 'well-being' cannot be achieved without the context of spiritual and religious experience. One response to these challenges is precisely an invitation to reflect on what the branch of theology dealing with the issues of relationship and gift has to say.

39
ośrodków
naukowych

30
krajów
świata

Ponad
60
prelegentów

Dar jako fundament dialogu

Gdy drugiego człowieka przyjmuje się jako dar, a nie postrzega jako zagrożenie, możliwe staje się pokonanie dystansu i budowanie wspólnej przestrzeni zaufania.

When the other is received as gift rather than perceived as threat, it becomes possible to overcome distance and cultivate a shared space of trust.

Prof. Stefan Attard

Uniwersytet Maltański / University of Malta
stefan.m.attard@um.edu.mt

Dar teologii bycia sobą: dialog ze społeczeństwem jako proces budowania konsensusu

Wprowadzenie

Wystarczy przyjrzeć się wspaniałemu dziedzictwu Europy w jego różnych przejawach – sztuce, architekturze, literaturze, muzyce i ogólnie kulturze – aby docenić rolę teologii w kształtowaniu europejskiej psychiki kulturowej. Gdy przyjrzymy się bogactwu, jakie wyłoniło się z klasztorów w tak zwanych ciemnych wiekach, prowadząc do powstania wielkich ośrodków nauki – uniwersytetów w Kolonii, Salamance, na Sorbonie i w Rzymie – a następnie do renesansu i ożywionego przez świętych okresu nowożytnego, staje się jasne, że jakiegokolwiek podkreślenia roli teologii nigdy nie da się przecenić. Jednak ogromne zmiany społeczne, jakie zaszły w ciągu ostatniego stulecia, sprawiły, że teologia została w coraz większym stopniu pozbawiona wpływów, uprawnień i zepchnięta na margines.

W XIX wieku, w pewnym stopniu, uległa ona izolacji w wyniku oświecenia. Jednak nawet wtedy, w dziedzinie biblistyki, powiązania teologii z badaniem języków, form literackich, archeologii i kultury materialnej były silne. Bez względu na to, jak solidna nie byłaby, teologia nie istnieje w próżni. Potrzebuje innych dyscyplin. Antonio Autiero twierdzi, że dyskurs etyczny, zamiast być spychany na dalszy plan, stał się w naszych czasach coraz bardziej istotny: potwierdza on, że „wymiar etyczny, obecny w rozwoju kulturowym naszej cywilizacji od najwcześniejszych refleksji filozoficznych, znacznie przyspieszył w ostatnich dziesięcioleciach”. Emmanuel Agius, znany maltański teolog moralny, który wniósł znaczący wkład w dyskurs etyczny na poziomie europejskim, formułuje następujące trafne uwagi:

W świetle dokumentu *Ad theologiam promovendam* te filozoficzne zbieżności potwierdzają tezę, że teologia jest dziś powołana do obecności w sferze publicznej jako zdyscyplinowana, dialogowa i krytycznie odpowiedzialna forma rozumowania. Teolog, rozumiany jako publiczny rozmówca, nie wycofuje się w konfesyjny partykularyzm ani nie rozpuszcza tożsamości teologicznej w dyskursie świeckim”.

Teologia przyczynia się do dobra wspólnego, oferując merytoryczne opisy moralne, antropologie osadzone w kontekście historycznym oraz zorientowaną etycznie krytykę polityki publicznej oraz praktyk technologicznych i społecznych. W ten sposób stanowi przykład wiary poszukującej zrozumienia, która pozostaje intelektualnie rygorystyczna, podlega publicznej odpowiedzialności i ma charakter transformacyjny dla społeczeństwa.

Agius wzmacnia swoją argumentację, odwołując się do tego, co teologowie moralni nazwali potrójnym zadaniem hermeneutycznym etyki teologicznej. Te trzy aspekty to: (i) integracja różnorodnych perspektyw nauk empirycznych i humanistycznych; (ii) prorocza krytyka ideologii i redukcyjnych koncepcji antropologicznych w świetle Ewangelii, a także krytyka podejść, które nadają swojej własnej logice charakter absolutny; (iii) stymulowanie dyskursu prowadzącego do nowych sposobów wyobrażania sobie i realizowania praktyki moralnej. Nowością naszych czasów jest to, że dialog nie oznacza już, iż różni partnerzy dialogu zwracają się do siebie z własnych, ściśle strzeżonych terytoriów. Dialog, zgodnie z wizją przedstawioną w liście apostołskim wydanym motu proprio *Ad theologiam promovendam*, zakłada raczej podejście interdyscyplinarne i transdyscyplinarne, przy czym to drugie wykracza nawet poza

tradycyjne rozumienie metodologii i celów teologii. Wymaga to, by teologia była mniej „kościelna” i autoreferencyjna, przy jednoczesnym uznaniu, że jej rolą nie jest narzucanie moralnej jednomyślności ani jednolitości.

Teologia, gdy poważnie angażuje się w życie ludzkie, nie może ograniczać się do wiedzy abstrakcyjnej. Ponieważ głęboko interesuje się społeczeństwem oraz mechanizmami sprzyjającymi harmonii i porządkowi, musi również uznawać zasadniczo społeczny i polityczny charakter osoby ludzkiej i w związku z tym działać tak, jak to opisał Arystoteles – jako ζῷον πολιτικόν, czyli istotę polityczną. Na różnych arenach, na których toczy się refleksja teologiczna i sprawowanie przywództwa, sama wiedza – nawet bogata – nie wystarcza. Należy również pielęgnować roztropność, takt i mądrość w dążeniu do dobra wspólnego.

Co to oznacza dla szlachetnego zadania teologa? Niewątpliwie wymaga to od niego działania w atmosferze konstruktywnego napięcia. Teologia sama w sobie nie jest produktem gotowym. Czerpie swoją siłę z codziennych zmagania i pytań ludzkości, nie oferując gotowej odpowiedzi, którą można by bezkrytycznie zastosować do wszystkich ludzi i sytuacji, lecz starannie analizując kondycję ludzką we wszystkich jej szczegółach. W pluralistycznym społeczeństwie, które akceptuje różnorodne systemy wartości, „powołaniem chrześcijańskiego etyka [...] jest poważne zmierzenie się z różnorodnymi perspektywami nie po to, by relatywizować podstawowe przekonania, ale aby budować jak najszerszy konsensus moralny, podnosząc jednocześnie poziom dyskursu etycznego w tym procesie”. Agius opisuje cel takiego dialogu w następujący sposób: „Celem nie jest zapewnienie uprzywilejowanych wyników dla stanowisk wyznaniowych, ale odpowiedzialny wkład w demokratyczną debatę poprzez przedstawianie argumentów, które mogą być krytycznie analizowane, kwestionowane i udoskonalane w ramach publicznego dialogu”.

Theology's Gift of Being Its True Self Dialogue with Society as a Process of Consensus-Building

Introduction

It is enough to see the great heritage of Europe in its different forms – art, architecture, literature, music, and culture in general, to appreciate the role of Theology in shaping the European cultural psyche. Perusing the richness that came out of the monasteries during the so-called Dark Ages, leading to the foundation of the great centres of learning – the universities of Cologne, Salamanca, Sorbonne, and Rome – followed by the Renaissance and enlivened by the saints of the modern period, it becomes clear that any type of emphasis on the role of Theology can never be overstated. Yet the huge changes in society over the last century or so have left it increasingly disenfranchised, disempowered and marginalised.

Only in the 1800s did it become, to some extent, somewhat isolated due to the Enlightenment. But even then, in the area of Scripture Studies, theology's link to the study of languages, literary forms, archaeology and related material culture was strong. No matter how solid it is, theology does not exist in a vacuum. It needs other disciplines. Antonio Autiero contends that ethical discourse, rather than being relegated to the back bench, has become ever more pertinent in our times: He affirms that “The ethical dimension, present in the cultural development of our civilisation since the earliest philosophical reflections, has significantly accelerated in recent decades.” Emmanuel Agius, a renowned Maltese moral theologian who has contributed significantly to ethical discourse on a European level, makes the following pertinent remarks:

Read through the lens of *Ad theologiam promovendam*, these philosophical convergences reinforce the claim that theology today is called to inhabit the public sphere as a disciplined, dialogical, and critically responsible form of reasoning. The theologian, understood as a public interlocutor, neither withdraws into confessional particularism nor dissolves theological identity into secular discourse. Rather, theology contributes to the common good by offering substantive moral descriptions, historically grounded anthropologies, and ethically oriented critiques of public policies, [and] technological and social practices. In doing so, it exemplifies a form of faith seeking understanding that remains intellectually rigorous, publicly accountable, and socially transformative...

Agius bolsters his argument by referring to what moral theologians have called the threefold hermeneutical task of theological ethics. The three aspects are that (i) it integrates the diverse perspectives of the empirical sciences and the humanities; (ii) it prophetically critiques ideologies and reductive anthropologies in the light of the Gospel, and it also critiques approaches that absolutise their own logic; (iii) it stimulates discourse that leads to new ways of envisioning and executing moral practice. The novelty of our times is that dialogue no longer means that the various dialogue partners address each other from within their own tightly guarded territories. Rather, dialogue as envisioned by the Apostolic Letter issued *Motu Proprio Ad theologiam promovendam* entails an interdisciplinary and transdisciplinary approach, where the latter pushes even theology's methodology and goals beyond their traditional understanding. This demands that Theology be less “churchy” and self-referential, whilst acknowledging that its role is not to enforce moral unanimity or uniformity.

Theology, when it engages seriously with human life, cannot remain confined to abstract knowledge. Because it is deeply concerned with society and with the mechanisms that foster harmony and order, it must also recognise the fundamentally social and political character of the human person, and must accordingly act like what Aristotle famously described as a ζῷον πολιτικόν, a political being. In the various arenas in which theological reflection and leadership take place, knowledge alone, even abundant knowledge, is not sufficient. One must also cultivate prudence, tact, and wisdom in the pursuit of the common good.

What does this mean for a theologian's noble task? Undoubtedly, it demands that they work in productive tension. Theology itself is not a finished product. It finds its fodder in humanity's daily struggles and questions, not offering a ready-made answer applicable indiscriminately to all peoples and situations, but carefully assessing the human condition in all its particularities. Within a pluralistic society which embraces diverse moral frameworks, “the vocation of the Christian ethicist... is to engage seriously with diverse perspectives not to relativise core convictions, but to build the broadest possible moral consensus, while simultaneously raising the level of ethical discourse in the process.” Agius describes the purpose of such dialogue thus: “The aim is not to secure privileged outcomes for confessional positions, but to contribute responsibly to democratic deliberation by articulating reasons that can be critically examined, contested, and refined through public dialogue.”

Ks. prof. Markus Luber

Wyższa Szkoła Filozoficzno-Teologiczna Sankt Georgen we Frankfurcie / Graduate School of Philosophy and Theology Sankt Georgen in Frankfurt
luber@iwm.sankt-georgen.de

Relacje jako klucz do zrozumienia uniwersalizmu misyjnego

Refleksja nad uniwersalistycznym rozumieniem misji chrześcijańskiej stoi dziś przed podwójnym wyzwaniem. Z jednej strony należy poważnie potraktować uznanie dla różnorodności kulturowej, na które kładzie nacisk Sobór Watykański II, a z drugiej strony zmierzyć się z krytyką hegemonicznych form uniwersalizmu, sformułowaną w teorii postkolonialnej. Taka sytuacja podważa klasyczne modele misjologii, które miały tendencję do utożsamiania uniwersalności z homogenizacją kulturową lub normatywną wyższością. W tym kontekście koncepcja uniwersalizmu opracowana przez niemieckiego filozofa społecznego Hansa Joasa oferuje obiecujący kierunek.

Joas nie rozumie uniwersalizmu jako abstrakcyjnego, ahistorycznego postulatu, ale jako wynik procesów historycznych, w których wartości wyłaniają się poprzez konkretne doświadczenia. Centralnym punktem jego argumentacji jest teza o „sakralności osoby”, która funkcjonuje jako kulturowo ukształtowana podstawa uniwersalnych roszczeń moralnych. Takie podejście pozwala postrzegać uniwersalność i partykularność nie jako przeciwieństwa, ale jako wzajemnie się warunkujące, ponieważ wartości uniwersalne zawsze powstają w konkretnych kontekstach kulturowych i muszą w nich się sprawdzić. Dla teologii misyjnej oznacza to rozumienie uniwersalności przede wszystkim nie jako założonej normy, ale jako procesu relacyjnego i dialogicznego, który nabiera kształtu w spotkaniach międzykulturowych.

Relationships as a Key to Understanding Missional Universalism

Reflection on a universalist understanding of Christian mission today faces a twofold challenge to take seriously the appreciation of cultural plurality emphasized by the Second Vatican Council, while at the same time engaging the critique of hegemonic forms of universalism articulated by postcolonial theory. This constellation calls into question classical models of missiology that have tended to associate universality with cultural homogenization or normative superiority. Against this background, the concept of universalism developed by the German social philosopher Hans Joas offers a promising way forward.

Joas does not understand universalism as an abstract, ahistorical postulate, but as the outcome of historical processes in which values emerge through concrete experiences. Central to his argument is the thesis of the “sacrality of the person,” which functions as a culturally constituted foundation for universal moral claims. Such an approach makes it possible to conceive of universality and particularity not as opposites, but as mutually mediated, since universal values always arise within specific cultural contexts and must prove themselves within them. For a missional theology, this implies understanding universality not primarily as a presupposed norm, but as a relational and dialogical process that takes shape in intercultural encounters.

”

Teologia nie jest produktem gotowym – czerpie swoją siłę z codziennych zmaganiań i pytań ludzkości.

Theology is not a finished product; it draws its strength from humanity's daily struggles and questions.

Uczestnicy Sesji 1 / Session 1 • Panel angielski / English panel discussion

Ks. prof. Christian Sonea

Uniwersytet Babeşa i Bolyaia w Klużu-Napoce / Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca
cristian.sonea@ubbcluj.ro

Sens daru jako podstawa dialogu

Proponowany temat ma na celu wykazanie, że autentyczny dialog znajduje swoje właściwe oparcie w antropologii daru. Z teologicznego punktu widzenia samo istnienie jest przyjmowane jako dar, a ta świadomość bezinteresowności stanowi podstawę dla nieantagonistycznej relacji z innością. W tym sensie dialogu nie można sprowadzać do zwykłej wymiany poglądów, lecz należy go rozumieć jako praktykę komunii, otwartości i wzajemnej odpowiedzialności. Takie podejście odpowiada prawosławnemu rozumieniu chrześcijańskiego świadectwa, w którym wewnętrzna przemiana osoby poprzedza i podtrzymuje każde autentyczne spotkanie z drugim człowiekiem. Gdy drugiego człowieka przyjmuje się jako dar, a nie postrzega jako zagrożenie, możliwe staje się pokonanie dystansu wyznaniowego i budowanie wspólnej przestrzeni zaufania. Co więcej, eucharystyczna logika daru rozszerza doświadczenie liturgiczne na sferę relacji międzyludzkich i konkretnej solidarności, zgodnie z perspektywą „liturgii po liturgii”. W konsekwencji poczucie daru można uznać za istotną podstawę dialogu, który jest jednocześnie teologiczny, kościelny i społeczny.

A Sense of Gift as the Foundation of Dialogue

The proposed theme seeks to show that authentic dialogue finds its proper foundation in an anthropology of gift. From a theological perspective, existence itself is received as gift, and this awareness of gratuity constitutes the premise for a non-antagonistic relation to alterity. In this sense, dialogue cannot be reduced to a mere exchange of ideas, but must be understood as an exercise in communion, openness, and mutual responsibility. Such an approach corresponds to the Orthodox understanding of Christian witness, in which the inner transformation of the person precedes and sustains every genuine encounter with the other. When the other is received as gift rather than perceived as threat, it becomes possible to overcome confessional distance and to cultivate a shared space of trust. Moreover, the Eucharistic logic of gift extends the liturgical experience into the sphere of human relations and concrete solidarity, in accordance with the perspective of the “liturgy after the Liturgy.” Consequently, the sense of gift may be regarded as an essential foundation of dialogue at once theological, ecclesial, and social.

Prof. Giulio Maspero

Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie / Pontifical University of the Holy Cross in Rome
maspero@pusc.it

Znaczenie patrystycznej ontologii relacji dla współczesnej epistemologii

Aby omówić wyzwanie, jakie epistemologia stawia przed nami w dzisiejszej erze postmodernistycznej, przyjmijmy podejście „nowoczesne”, czerpiąc z współczesnej fizyki i socjologii. W dalszej części przedstawimy propozycję przewyciężenia trudności w dialogu między różnymi dyscyplinami, które stanowią poważne zagrożenie dla samego istnienia uniwersytetu. Inspiracją dla tej propozycji jest teologia, a konkretnie ontologia relacji rozwinięta przez ojców Kościoła między IV a V wiekiem, zarówno na Wschodzie, jak i na Zachodzie. Umożliwi nam to dojście do relacyjnej koncepcji epistemologii, którą można przyjąć jako metodę odbudowy wspólnego sposobu myślenia i wspólnego domu w obliczu kryzysu późnej nowoczesności, gdzie ujawniły się gwałtowne i śmiertelne konsekwencje mernego namysłu intelektualnego. [...]

Wraz z Ilarią Vigorelli prowadzimy grupę badawczą, do której grona wybitnych członków należy prof. Robert Woźniak, nazwaną Research on Relational Ontology (ROR). Grupa ta stara się badać, wychodząc od ojców Kościoła, paradygmat relacyjny jako sposób na realizację transdyscyplinarności i interdyscyplinarności. Główną ideą jest wykorzystanie swego rodzaju analogii relacyjnej – nie mówimy tylko o substancjach, o „rzeczach”, ale jednocześnie mówimy o relacjach. Nie chcemy więc sprawować kontroli za pomocą pojęć, ale po prostu staramy się pozostawać w komunii, nie tracąc przy tym naszej tożsamości, lecz właśnie dzięki niej – czyli łącząc różnice i tożsamości.

The Relevance of Patristic Ontology of Relations for Contemporary Epistemology

To discuss the challenge that epistemology presents to us in today's postmodern era, we shall adopt a "modern" approach, drawing on contemporary physics and sociology. In what follows, we shall put forward a proposal to overcome the difficulty of dialogue between different disciplines, which poses a serious threat to the very existence of the university. The inspiration for this proposal is theological and, specifically, the ontology of relation developed by the Church Fathers between the 4th and 5th centuries, in both the East and the West. This will enable us to arrive at a relational conception of epistemology, which can be adopted as a method for reconstructing a shared way of thinking and a common home, in this late-modern crisis, where the violent and deadly consequences of weak thought have become apparent. [...]

With Ilaria Vigorelli, we have a research group, that counts Prof. Robert Wozniak among its most distinguished members, that is called Research on Relational Ontology (ROR). It tries to study, starting from the Fathers of the Church, the relational paradigm as a way to do transdisciplinarity and interdisciplinarity. The main idea is to use a sort of relational analogy, not talking just about substances, about "stuff", but talking at the same time about relations. So we don't want to control through concepts, but we just try to be in communion, without losing our identities, but through them, i.e. keeping differences and identities together.

”

O relacji z drugim człowiekiem

Bliźni jest „widzialnym sakramentem” niewidzialnego Boga.

The neighbour is the 'visible sacrament' of the Invisible God.

Ks. prof. dr hab. Witold Kawecki

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
w.kawecki@uksw.edu.pl

Sztuka jako przestrzeń doświadczenia daru i budowania relacji – przykład Caravaggia

Teologia daru i relacyjności to nurt teologiczny i antropologiczny, który stawia na piedestale relację Boga i człowieka oraz relację między ludźmi, określając je przez pryzmat bezinteresownego daru z siebie. Kładzie ona nacisk na to, że chrześcijaństwo nie jest zbiorem abstrakcyjnych zasad ani nawet dogmatów, tradycji i rytów liturgicznych. Jest natomiast historią relacji i miłości. Człowiek jest istotą relacyjną nie jako ze swojej natury, ponieważ relacyjność nie jest jakimś dodatkiem, ale istotą człowieczeństwa. Prowadzi to do wykreowania „sakramentu braterstwa”, w którym miłość do Boga jest miłością do bliźniego. Droga człowieka do Boga, wiedzie zawsze przez życie innych ludzi. Jeśli nie potrafimy kochać kogoś, kogo widzimy, nie możemy twierdzić, że Kochamy Boga, którego nie widzimy. Bliźni jest „widzialnym sakramentem” niewidzialnego Boga. Sztuka jest doskonałą przestrzenią obdarowywania pięknem, a jednocześnie budowania wszechstronnych relacji między artystą a odbiorcą, między odbiorcami wzajemnie, budującymi wspólnotę społeczną. Sztuka jest też szczególną relacją do Boga – *via pulchritudinis* wiedzie nas bowiem do odkrywania całej pełni Niewidzialnego. Życie i twórczość Caravaggia zdaje się być dalekie od rozumienia ich w kategoriach doświadczenia daru, a z całą pewnością jeszcze dalsze od budowania relacji. Caravaggio pomimo swojego geniuszu, jako osoba o schizofrenicznych tendencjach, niespokojna, kłótniwa, zakompleksiona i o przerostach własnego „ego”, zmagał się z życiem. Sztuka była dla niego terapią. Z tego powodu jego postać znakomicie nadaje się do interdyscyplinarnej debaty nad kondycją człowieka i społeczeństwa przyszłości widzianej z perspektywy teologii relacji i daru.

Art as a space for experiencing the gift and building relationships: the example of Caravaggio

Theology of relationship and gift is a theological and anthropological trend that places on a pedestal the relationship between God and man, between people, defining them through the prism of a selfless gift of self. It emphasizes that Christianity is not a set of abstract, dogmas, traditions and liturgical rites. It is, however, the story of a love and relationship. Man is a relational being by nature, because relationality is not addition but the essence of humanity. This leads to the creation of the „sacrament of brotherhood” in which love for God is love for one's neighbor. Man's path to God always goes through the lives of other people. The neighbor is the visible sacrament of the Invisible God. Art is a perfect space for giving beauty and the same time building comprehensive relationship between the artist and the recipient, between recipients mutually building a social community. Art is a special relationship to God, *via pulchritudinis* leads us to discover entirely Invisible. Caravaggio's life and work seem to be far from being understood and experience in term of the gift, and certainly even further from building relationships. Caravaggio despite his genius, as a person with schizophrenic tendencies, restless, quarrelsome, with a complex and oversized „ego”, he struggled with life. Art. was therapy for him. For this reason, his figure is perfectly suited to an interdisciplinary debate of the condition of man and society of the future, seen from perspective of the Theology of relationship and gift.

Uczestnicy sesji / Attendees of session • Panel włoski / Italian panel discussion

Świętość jako dar przyjęty studium hagiologiczne w perspektywie teologii daru

Zaproponowałam temat hagiologiczny – czyli dotyczący kwestii świętości – gdyż chcę przyjrzeć się korelacji świętości kanonizowanej ze świętością realizowaną w życiu ludzkim. Kwestię daru przyjmuję tu jako główny punkt odniesienia, gdyż jest ona fundamentalną dla oceny postawy ludzkiej pod względem hagiologicznym.

Wprowadzenie: problem hagiologiczny

W klasycznej hagiologii świętość bywa interpretowana w kategoriach:

- wzrastania w cnotach,
- heroicznej odpowiedzi podmiotu,
- intensyfikacji praktyk ascetycznych.

Taki model, choć teologicznie uzasadniony, rodzi pytanie: czy nie przesłania on pierwotnej struktury świętości jako daru Boga, a nie projektu człowieka?

Celem podjętych refleksji jest przyjrzenie się kategorii daru przyjętego, jako potencjalnego narzędzia hermeneutycznego dla hagiologii definiującej charakter i jakość świętości życia, szczególnie w odniesieniu do form świętości „nieheroicznej”, a nawet niemożliwej do kanonicznej klasyfikacji w procesie beatyfikacyjnym. Swoje wywody oprę na danych zaczerpniętych z dialogiki filozoficznej i teologicznej oraz studium przypadku świętych, z akcentem położonym na św. Teresę od Dzieciątka Jezus. Odczytanie tego obrazu sprzyja wyjaśnieniu sensu świętości zwykłych ludzi, którzy nie pozostawili po sobie dowodowych śladów świętości.

Ze względu na potrzebę zwięzłości czasowej, kwestię dialogiki daru, teologii daru i świętości jako daru przedstawię krótko, zwracając uwagę na te aspekty, które są nam potrzebne do wyjaśnienia *novum* tematyki hagiologicznej.

1. Dialogika daru

Kwestia daru znajduje zainteresowanie dialogiki, zarówno filozoficznej, jak i teologicznej. W tej perspektywie pojęcie daru wskazuje na wydarzenie relacyjne, które ujawnia asymetrię.

W perspektywie dialogiki dar istnieje po to, aby relacja mogła się rozpocząć i trwać. Celem daru jest otwarcie przestrzeni spotkania, w której drugi zostaje uznany jako osoba, a nie jako środek.

Teologia dialogu przejmując intuicje dialogiki, osadzając je w perspektywie objawienia Bożego. Relacja Bóg–człowiek jest relacją radykalnie opartą na darze:

- stworzenie jest darem,
- objawienie jest darem,
- łaska jest darem,
- zbawienie jest darem.

Modalność daru Bożego polega tu na:

- absolutnej inicjatywie Boga,
- wolności odpowiedzi człowieka,
- braku symetrii bez zniesienia relacji.

Dar Boży nie narusza ludzkiej wolności, lecz ją ustanawia i uzdalnia.

2. Szkic teologii daru

Przez teologię daru rozumiem taki sposób uprawiania teologii, w którym dar jest kategorią strukturalną, porządkującą odczytywanie objawienia, łaski, Kościoła oraz odpowiedzi człowieka na Boże zaproszenie do dialogu. Chodzi o teologię zbudowaną według logiki daru.

W teologii daru dar nie jest skutkiem wcześniejszego porządku (np. natury, zasługi, moralności), lecz tym, co ustanawia relację z Bogiem. Dar nie pojawia się dopiero w ekonomii zbawienia – ma swój fundament w życiu Trójcy. Dlatego nie jest dodatkiem moralnym ani pastoralnym, lecz kategorią ontologiczną i relacyjną. Toteż teologia daru ma wymiar trynitarny. Zakłada, że Bóg nie tylko daje, ale jest darem w sobie samym.

Krótko mówiąc: Teologia daru to taka teologia, w której Bóg nie jest przede wszystkim Tym, o Kim się mówi, lecz Tym, który się daje – a cała odpowiedź człowieka jest konsekwencją tego faktu.

Holiness as a Gift Received: A Hagiological Study from the Perspective of the Theology of Gift

I have proposed a hagiological topic – that is, one concerning the question of holiness – because I wish to examine the correlation between canonised holiness and the holiness realised in human life. I take the question of the gift as my main point of reference here, as it is fundamental to the assessment of human conduct from a hagiological perspective.

Introduction: the hagiological problem

In classical hagiology, holiness is often interpreted in terms of:

- growth in virtue,
- the subject's heroic response,
- the intensification of ascetic practices.

Although theologically sound, this model raises the question: does it not obscure the original structure of holiness as a gift from God, rather than a human project?

The aim of these reflections is to examine the category of the accepted gift as a potential hermeneutical tool for hagiography in defining the nature and quality of the sanctity of life, particularly with regard to forms of 'non-heroic' sanctity, and even those impossible to classify canonically within the beatification process. I shall base my arguments on data drawn from philosophical and theological dialogics, as well as a case study of saints, with an emphasis on St Teresa of the Child Jesus. An interpretation of this image helps to clarify the meaning of the holiness of ordinary people who left no tangible evidence of their holiness behind.

Due to time constraints, I shall present the issues of the dialogics of the gift, the theology of the gift and holiness as a gift briefly, focusing on those aspects necessary to explain the novelty of this hagiological topic.

1. The Dialogics of the Gift

The question of the gift is of interest to dialogics, both philosophical and theological. From this perspective, the concept of the gift points to a relational event that reveals asymmetry.

From the perspective of dialogics, a gift exists so that a relationship may begin and continue. The purpose of a gift is to open up a space of encounter in which the other is recognised as a person, rather than as a means to an end.

The theology of dialogue draws on the insights of dialogics, situating them within the perspective of Divine Revelation. The God-human relationship is one radically grounded in the gift:

- creation is a gift,
- revelation is a gift,
- grace is a gift,
- salvation is a gift.

The nature of God's gift lies here in:

- God's absolute initiative,
- human freedom of response,
- a lack of symmetry without the relationship being nullified.

God's gift does not infringe upon human freedom, but rather establishes and enables it.

2. An Outline of the Theology of Gift

By 'theology of gift', I mean a way of practising theology in which the gift is a structural category that organises our understanding of Revelation, grace, the Church, and humanity's response to God's invitation to dialogue. It is a theology built upon the logic of the gift.

In the theology of the gift, the gift is not the result of a prior order (e.g. nature, merit, morality), but that which establishes a relationship with God. The gift does not merely appear within the economy of salvation – it has its foundation in the life of the Trinity. Therefore, it is not a moral or pastoral addition, but an ontological and relational category. Consequently, the theology of the gift has a Trinitarian dimension. It posits that God not only gives, but is a gift in himself.

In short: the theology of the gift is a theology in which God is not primarily the One of whom one speaks, but the One who gives himself – and the whole of humanity's response is a consequence of this fact.

”

O istocie człowieczeństwa

Relacyjność nie jest jakimś dodatkiem, ale istotą człowieczeństwa.

Relationality is not an addition but the essence of humanity.

Prof. Nieves Gomez-Alvarez

Uniwersytet Francisco de Vitorii w Pozuelo de Alarcón / Francisco de Vitoria University in Pozuelo de Alarcón
nievesgzaz@gmail.com

Estetyka wzniosłości u Antonia Gaudiego sto lat po jego śmierci

Wykład ten jest częścią sesji „Teologia daru a rozwój nauki i sztuki”. Skoncentruję się na teologii daru i sztuce, a w szczególności na spuściznie hiszpańskiego architekta Antoniego Gaudiego, którego stulecie śmierci obchodzimy w tym roku. Konferencja ta nosi podtytuł „Kierunek ku społeczeństwu przyszłości”. Trudno o architekta bardziej pasującego do tego tematu, ponieważ to właśnie on nazwał Sagrada Familia, do dziś niedokończoną, „ostatnią katedrą lub pierwszą nową erą”. Z wielką niecierpliwością oczekujemy wizyty Ojca Świętego Leona XIV w czerwcu tego roku, dokładnie 100 lat po śmierci Gaudiego, aby pobłogosławił Wieżę Jezusa, która będzie najwyższą w całym chrześcijańskim świecie.

Kim był Antoni Gaudí? Był najmłodszym z pięciu synów, urodzonym w Katalonii w bardzo skromnej rodzinie miedziarzy. Jego rodzice sprzedali rodzinny warsztat, aby on i jego brat mogli studiować; ponadto musiał pracować podczas studiów. Zawsze miał bardzo słabe zdrowie i z tego powodu w dzieciństwie nie mógł bawić się tak jak inne dzieci. Dlatego poświęcał swój czas na kontemplację tajemnicy natury.

Kiedy otrzymał tytuł akademicki na Wyższej Szkole Architektury w Madrycie, jeden z profesorów powiedział: „Nie wiem, czy przyznaliśmy ten tytuł szaleńcowi, czy geniuszowi. Czas pokaże”. Czas najwyraźniej opowiedział się za geniuszem, ponieważ nie był on tylko architektem – i to bardzo dobrym – ale także rzeźbiarzem, projektantem mebli i artystą wszechstronnym. Obecnie siedem jego budynków znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

Nie da się zaprzeczyć jego dziedzictwu jako architekta chrześcijańskiego. Miał pewne doświadczenia mistyczne, które wpłynęły na jego twórczość zawodową. Niedawno ukazała się w Hiszpanii książka autorstwa architekta José Manuela Almuzary, znawcy jego twórczości, zatytułowana *Gaudí, architekt Boga*. Jeśli w przyszłości zostanie ogłoszony świętym, będzie pierwszym świętym, który z zawodu był architektem.

Następnie zastosuję sześć kategorii estetycznych opracowanych przez polskiego historyka sztuki Władysława Tatarkiewicza, aby wyjaśnić, dlaczego w przypadku Gaudiego możemy mówić o estetyce wzniosłości.

Pierwszą z tych kategorii jest pojęcie „sztuki”, które Tatarkiewicz opisuje jako „świadomą działalność ludzką zdolną do tworzenia rzeczy, konstruowania form lub wyrażania doświadczenia, o ile wynik tego odtworzenia, konstrukcji lub wyrażenia może zachwycać, pobudzać lub szokować”.

[...] doskonałą ilustracją tej definicji jest to barwny Park Güell w Barcelonie, gdzie na pierwszym planie widać słynną wijącą się ławkę wykonaną techniką trencadís, czyli z połamanych i ułożonych w całość kawałków szklanej ceramiki. W tle widać Morze Śródziemne, którego kolor i kształt również stanowiły dla Gaudiego źródło inspiracji.

Aesthetics of Sublimity Antonio Gaudí a Century after His Death

This presentation is included in the Session “Theology of Gift and the Development of Science and Art”. I will focus on the Theology of Gift and Art, particularly in the legacy of Spanish Architect Antoni Gaudí, whose centenary of death we celebrate this year. This conference has the subtitle “A Direction Towards the Society of the Future”. Any more adequate architect to relate with this topic, because he named

Wystąpienie prof. Nieves Gomez-Alvarez / Prof. Nieves Gomez-Alvarez's speech at the conference

the Sagrada Familia, still unfinished today, as “the last cathedral or the first of a new era”. We wait with great expectation the visit of Holy Father Leo 14th next month of June, exactly 100 years after Gaudí’s death, to bless the Tower of Jesus, that will be the highest of the whole Christianity.

Who was Antoni Gaudí? He was the youngest of five sons, born in Catalonia from a very humble family of coppersmiths. His parents sold the family business so that he and a brother of him could study; moreover, he had to work during his studies. He had always a very fragile health and because of that, during his childhood, he couldn’t play as the other children. That is why he devoted his time to contemplate the mystery of nature.

When he received his academic title from the Architect School in Madrid, one of the professors said: “I don’t know if we have given the title to a crazy or a genius. Time will tell”. Time has obviously opted for geniality, because he wasn’t just an architect –and a very good one–, but also a sculptor, a furniture designer and a total artist. Nowadays, 7 of his buildings are in the list of the World Heritage of UNESCO.

It is undeniable his legacy as a Christian architect. He had some mystical experiences that influenced his professional work. A recent book, published this year in Spain by architect José Manuel Almuzara, an expert on his work, is named *Gaudí, architect of God*. If he is declared a saint in the future, he will be the very first who was professionally an architect.

I will next apply the six aesthetics categories developed by Polish Historian of Art Władysław Tatarkiewicz, in order to conclude why we can speak of an Aesthetics of Sublimity in Gaudí.

The very first concept is ‘art’, that is described by Tatarkiewicz as “a conscious human activity capable of producing things, constructing forms, or expressing an experience, if the product of this reproduction, construction, or expression can delight, excite, or shock”.

[...] an evident representation of the definition it’s the colorful Park Güell, in Barcelona, where can be seen, in the foreground, the famous serpentine bench made with *trencadís* technique, that is broken and set glazed ceramic. In the background is visible the Mediterranean Sea, whose color and form were also an inspiration for Gaudí.

”

Personalizm i relacja

**Jestem tobą, który
na mnie patrzysz.**

**I am you
who look at me.**

Dr Maria Szymańska

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie / Ignatianum University in Cracow
mariaszymanska59@gmail.com

Dar wymiaru misyjnego autonomicznej tożsamości twórczej. Perspektywa pedagogiczna

Cel prezentacji: ukazanie znaczenia daru wymiaru misyjnego autonomicznej tożsamości twórczej w perspektywie pedagogicznej, zwłaszcza personalistycznej, która zwraca uwagę na aspekt teocentryczny. Uzasadnienie wynika z: własnych zainteresowań badawczych oraz wielu różnorodnych podejść do tożsamości i jej konstruktów. Podejścia te ukazują głównie wymiar osobowy i społeczny tożsamości jako podstawę dla innych wymiarów, takich jak kulturowy, narracyjny, religijny i duchowy, moralny oraz biologiczny, traktując je oddzielnie, choć odnoszą się one do wymiaru głównego, o którym wspominałam. To bogactwo kategorii ma zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty.

Aspekt pozytywny przejawia się w budowaniu szerszej perspektywy na złożoność natury ludzkiej postrzeganej jako osoba w swojej integralności, jako zintegrowana, harmonijna całość, widziana przez personalistów, w tym Karola Wojtyłę, czy takich pedagogów, jak na przykład Marian Nowak, Alina Rynio, Krystyna Chałas, Sławomir Chrost, Piotr Mazur i inni. Oczywiście należy wspomnieć o Stefanie Kunowskim jako jednym z najważniejszych twórców katolickiej pedagogiki chrześcijańskiej oraz o Parkerze Palmerze – należącym do grona 25 pedagogów zmieniających świat.

Negatywnym aspektem tego bogactwa pojęć, zakorzenionych w różnych koncepcjach dotyczących człowieka i pozwalających postrzegać osobę z określonych, specyficznych perspektyw, może być niestabilne poczucie własnej tożsamości. Poczucie to nie zmienia się na poszczególnych etapach rozwoju człowieka, lecz ulega negatywnej ewolucji, prowadząc do wielu problemów psychologicznych w funkcjonowaniu, zwłaszcza wśród młodzieży, co można obecnie zaobserwować.

Moja prezentacja opiera się na paradygmacie personalistycznym. Dlatego przede wszystkim chciałbym wyjaśnić pojęcia, które są ze sobą powiązane: misja, powołanie, tożsamość, autonomiczna tożsamość twórcza oraz jej charakter misyjny w odniesieniu do pedagogicznej koncepcji integralnego rozwoju człowieka.

- Misja w myśli Amadeo Cenciniego „Misja jest istotną częścią projektu powołaniowego, jest jego elementem konstytutywnym, celem lub punktem wyjścia, czymś, co go motywuje lub co wyraża jego żywotność i przeznaczenie”.
- Słowo „misja” odnosi się do czegoś bardzo intensywnego, osobistego i kształtującego tożsamość. Kiedy mówimy, że ktoś odczuwa „misję, by...” lub postrzega konkretne zadanie jako „misję”, mamy na myśli, że osoba ta jest całkowicie zaangażowana w tę służbę, poświęca się jej całym sobą, a nawet radykalnie utożsamia się z nią. Odkrywa, że to właśnie stanowi jej tożsamość, i dlatego czuje się sobą tylko wtedy, gdy pełni daną funkcję lub przyjmuje na siebie określoną odpowiedzialność. Zasadniczo tak rodzi się pasja, która wypływa z odkrycia, że w tej misji kryje się moje „ja”, prawdziwa jaźń, do której jestem „powołany”. A jeśli w grę wchodzi pasja, to misja ta jest interpretowana w sposób inteligentny i twórczy, z wyobraźnią, z całkowitym oddaniem i hojnością, bez nadmiernego kalkulowania, i to w każdym wieku, choć na różne sposoby. „Misja to moje życie”. „Życie jest dobrem otrzymanym, które ze swej samej natury dąży do tego, by stać się dobrem ofiarowanym. Misja sytuuje się na tym poziomie, w tym związku między wdzięcznym odkryciem dobra otrzymanego od innych, a całkowicie logiczną, niemal wrodzoną decyzją, by udostępnić to dobro innym w różnych formach, odpowiadających powołaniu każdego z nas. Taka jest logika życia, jego prawda, prawdziwa dla wszystkich, ale dla wierzącego w Chrystusa oraz w Jego wielkanocną śmierć i zmartwychwstanie nabiera ona jeszcze większego blasku prawdy”.

Wystąpienie dr Marii Szymańskiej / PhD Maria Szymańska's speech at the conference

Misja jest darem – stajemy się misjonarzami

Cechy charakterystyczne:

- pasja (Vallerand) – zaangażowanie – indywidualność – znaczące talenty, którymi obdarzeni są księża, nauczyciele, artyści itp., co podkreśla Kunowski,
- świadomość aksjologiczna oraz świadomość misji powiązana z relacjami (Mirosław Kowalski),
- relacyjność (autorefleksja powiązana z samorealizacją) – Cencini stwierdza, że „rodzi się ona jako fakt relacyjny, a nie czysto autorefleksyjny czy związany z własną samorealizacją; że jest to nawet wybór pochodzący od kogoś innego, zanim stanie się własnym wyborem: istnieje ktoś, kto wybiera i wysyła. Ten, kto jest posłany, ma zatem świadomość, że nie jest tam po prostu we własnym imieniu, ale że otrzymał zadanie od kogoś innego, przed kim musi zdać sprawę. Dla wierzącego tym kimś jest Bóg, a On jest szczytem transcendencji, z którego wypływa również najwyższy sens posłuszeństwa dla człowieka” (Parker, Palmer),
- związek z miłością i autonomią. „Bóg, który go powołuje i posyła, przekazuje mu przede wszystkim swoją boską miłość do człowieka”. Misja na rzecz innych postrzegana z dojrzałego punktu widzenia, odrzucającego duchowy egoizm.

The Gift of the Missionary Dimension of Autonomous Creative Identity

The aim of the presentation: to elicit the meaning of the gift of missionary dimension of the autonomous creative identity grounded in the pedagogical perspective, especially personalistic one that pays attention to the theocentric angle. Justification comes from: own research interests and many, varied approaches to identity and its constructs. These approaches mainly exhibit the personal and social dimensions of identity as the basis for other ones such as cultural, narrative, religious and spiritual, moral, and or biological treating them both separately, although referring to the main mentioned by me. This richness of categories has positive aspects and negatives.

The positive aspect is reflected in building broader perspective on complexity of the human nature seen as a person in her/his entity seen as integrated, harmonious wholeness, seen by personalists including Karol Wojtyła or such pedagogues as for example, Marian Nowak, Alina Rynio, Krystyna Chałas, Sławomir Chrost, Piotr Mazur, and so on. Of course it is necessary to mention about Stefan Kunowski as one of the most important founder of Catholic Christian pedagogy and Parker Palmer – belonging to 25 educators changing the world.

The negative aspect of this richness of the terms rooted in the different concepts on human being, enabling seen the person in specified peculiar angles, can result in labile sense of own identity. This sense does not change within the human being developmental stages, but elaborates negatively leading to many psychological problems in functioning, especially among young people, what is seen today.

My presentation is grounded in the personalistic paradigm. Thus, first of all I would like to explain the terms that are adequate to each other: mission, vocation, identity, autonomous creative identity, and its missionary character in the reference to the concept of pedagogical concept of the human being integral development.

- Mission in Amadeo Cencini's thought "Mission is an essential part of the vocational project, it is its constitutive element, its destination or starting point, something that motivates it or that expresses its vitality and destiny".

- "Mission" speaks of something very intense, personal, and qualifying one's identity. When we say that someone feels a "mission to..." or experiences a specific task as a 'mission,' we mean that the person is completely involved in this service, throws themselves into it with their whole being, and even radically recognizes themselves in it. They discover that this is their identity, and therefore they feel themselves only when they fulfill a given office or accept a given responsibility. Fundamentally, this is how a passion is born, which flows from the discovery that in this mission lies hidden my 'I,' the true self that I am 'called to be.' And if passion is involved, then this mission is interpreted intelligently and creatively, with imagination, with complete dedication and generosity, without excessive calculation, and at every age, though in different ways. Mission is my life." "Life is a good received, which by its very nature tends to become a good given. Mission is situated at this level, in this connection between the grateful discovery of the good received from others and the completely logical, almost innate decision to make this good available to others in various forms that correspond to the vocation of each one. This is the logic of life, its truth, true for all, but for the believer in Christ and in his Paschal death and resurrection, it takes on an even greater splendour of truth."

Mission is a gift – we become missionaries

Features:

- passion (Vallerand) – engagement – individuality – significant talents who possess priests, teachers, artists and so on, what shows Kunowski,
- axiological awareness and consciousness of the mission connected with relationships (Mirosław Kowalski),
- relationality (self-reflection linked to self-fulfillment). Cencini states that "It is born as a relational fact, not purely self-reflective or related to one's own self-fulfillment; that it is even a choice coming from someone else before it becomes one's own choice: there is someone (someone) who chooses and sends. The one sent is therefore aware that he is not simply there in his own name, but that he has received a task from another to whom he must give an account. For the believer, this other is God, and He is the pinnacle of transcendence, from which the highest sense of obedience also flows for man" (Parker, Palmer),
- a connection with love and autonomy. "God, who calls and sends him, communicates to him above all his divine passion for man." Mission for the others seen from mature point of view rejecting the spiritual egoism.

Mgr Collins Nwafor

doktorant

Katolicki Uniwersytet Lowański / Katholieke Universiteit Leuven

collins.nwafor@kuleuven.be

Działania na rzecz dobrobytu człowieka – szkolenie kapelanów i pastorów w zakresie zapobiegania samobójstwom

Niniejszy artykuł skupia się na badaniu empirycznym, które ma na celu przyczynienie się do rozwiązania problemu rosnącej częstości występowania samobójstw i myśli samobójczych wśród młodzieży w Nigerii. W ramach badania przeanalizowano rolę religii i opieki duszpasterskiej w zapobieganiu samobójstwom. W kontekście głębokiego zakorzenienia chrześcijaństwa w życiu społecznym, badanie to analizuje, w jaki sposób młodzież doświadczająca myśli samobójczych oraz osoby sprawujące opiekę duszpasterską rozumieją samobójstwo, jego znaczenie oraz kwestię pomocy. Opierając się na teorii interdyscyplinarnej i jakościowych danych empirycznych, w badaniu opracowano zakorzenione w kulturze ramy szkoleniowe dla kapelanów, pastorów i innych osób zajmujących się duszpasterstwem młodzieży.

Podstawy teoretyczne łączą interpersonalną teorię samobójstwa, model „od myśli do działania”, teorię zdolności oraz podejścia do nadawania znaczenia w kontekście religijnym, a także afrykańskie światopoglądy kulturowe, takie jak jorubańskie pojęcie „*iku ya j'esin*” (śmierć lepsza niż hańba).

Contributing to Human Well-being Training Chaplains and Pastors in Suicide Prevention

This paper focuses on an empirical study that contributes to the care of the increasing prevalence of suicide and suicidal thoughts among young people in Nigeria. It examined the role of religion and pastoral care in suicide prevention. Situated within a context where Christianity is deeply embedded in social life, the research explores how young people experiencing suicidal ideation and pastoral caregivers understand suicide, meaning, and care. Drawing on interdisciplinary theory and qualitative empirical data, the study develops an enculturated training framework for chaplains, pastors, and other pastoral caregivers engaged in youth ministry.

The theoretical foundation integrates the interpersonal theory of suicide, the ideation-to-action framework, capability theory, and religious meaning-making approaches, alongside African cultural worldviews such as the Yoruba notion of *iku ya j'esin* (death preferred to shame).

”

O teologii daru

**Bóg nie tylko daje,
ale jest darem
w sobie samym.**

**God not only gives,
but is a gift
in himself.**

Prof. Juan Manuel Burgos

przewodniczący Hiszpańskiego Stowarzyszenia Personalizmu / Presidente de la Asociación Española de Personalismo
juanburvel@gmail.com

Relacje międzyludzkie w personalizmie: przyczynki do dyskusji

Od czasu przełomowej propozycji Martina Bubera zawartej w jego słynnym dziele „Ja i Ty” zainteresowanie i entuzjazm dla relacji międzyludzkich tylko rosły, o czym świadczy niniejsza konferencja, która podejmuje dogłębną refleksję nad strukturą i cechami daru – pojęcia zasadniczo relacyjnego, ponieważ dar zawsze wymaga początkowej struktury „Ja-Ty”, biorąc pod uwagę, że nikt nie może dać czegoś samemu sobie, skoro już to posiada. Jak powszechnie wiadomo, Buber, w ramach „Neue Denke”, zaproponował myślenie o świecie z perspektywy dialogiczności, a nie z perspektywy odizolowanego podmiotu, jak to czyniła nowoczesność od czasów Kartezjusza. Zasada ta pociągała za sobą zarówno przejście od relacji „Ja-To” do relacji „Ja-Ty”, jak i przejście od indywidualnego spojrzenia na świat do spojrzenia dialogicznego. „Podstawowe słowa – stwierdza w swojej słynnej książce – nie są słowami izolowanymi, lecz parami słów. Podstawową parą słów jest para «Ja-Ty». Drugą podstawową parą jest para «Ja-To», gdzie – bez zmiany słowa podstawowego – słowa «On» lub «Ona» mogą również zastąpić słowo «To». Dlatego ludzkie «Ja» jest również dwoiste. «Ja» z podstawowej pary «Ja-Ty» różni się bowiem od «Ja» z podstawowej pary «Ja-To»”.

Po tym „odkryciu” międzyosobowości pojawiło się – lub towarzyszyło mu – wielu filozofów personalistycznych, takich jak Nèdoncelle, Mounier, Levinas i wielu innych, a uznanie tej koncepcji tylko umocniło się, stając się jednym z głównych paradygmatów współczesnej antropologii. Twierdzi się, że osoba ma charakter relacyjny; oznacza to, że kształtuje się w relacji z drugim, ponieważ nie ma „ja” bez „ty”. Wszyscy żyjemy w gęstej sieci relacji; jesteśmy owocem relacji (między naszymi rodzicami), a ponadto to właśnie wzajemne relacje z innymi ludźmi naprawdę czynią nas podmiotami. Czy naprawdę moglibyśmy być osobami poza ramami relacji międzyludzkich i społecznych? Dzieci porzucone w lesie, które dorastają bez interakcji z innymi ludźmi, są świadectwem tego, czym jest osoba pozbawiona relacji: niekompletnym i okrojonym podmiotem. Człowiek – a zwłaszcza człowiek rozumiany z perspektywy personalizmu – jest istotą z natury relacyjną do tego stopnia, że relacje stanowią nieodzowną część jego struktury osobowej.

Do tego momentu prawdopodobnie wszyscy zgodzilibyśmy się z przedstawionymi właśnie тезami. Nie oznacza to jednak, że dyskusja na ten temat jest zakończona. W niniejszym wystąpieniu chciałbym zwrócić uwagę na pewne problemy, które moim zdaniem wynikają z przeceniania znaczenia relacji. Na konferencji poświęconej darowi apel o zmniejszenie nacisku na relacje może wydawać się pójściem pod prąd i być może nie na miejscu, ale wydaje mi się, że osiągnięcie właściwej równowagi między osobą a relacją staje się pilną koniecznością, ponieważ – z powodu ogarniającego nas entuzjazmu dla relacji – szala wydaje się przechylać – błędnie – w stronę relacji. W rzeczywistości nierzadko definiuje się osobę wyłącznie w kategoriach relacyjnych. Jest to teza, którą można właściwie zrozumieć, ale która może również doprowadzić do „zaniku” osoby, jeśli nie nada się jej rozsądnego i proporcjonalnego znaczenia. Literatura poświęcona relacjom jest bardzo obszerna, ale ortodoksyjny teolog Zizioulas stanowi tu przykład paradygmatyczny, stwierdzając jednoznacznie, że „istota ludzka definiowana jest jako inność. Jest to istota, której tożsamość budowana jest wyłącznie w relacji z innymi istotami: Bogiem, zwierzętami i resztą stworzenia”. Jako piękną syntezę tej wizji możemy również przytoczyć słowa włoskiego kolegi, które usłyszałem podczas niedawnej konferencji na Kubie: „Jestem tobą, który na mnie patrzysz”.

Słowa te odzwierciedlają silną gotowość do otwarcia się na innych, co stanowi cechę charakterystyczną personalizmu (a szerzej – chrześcijaństwa): nie wolno nam zamykać się w sobie; musimy otworzyć nasz wewnętrzny świat – nawet jeśli wymaga to wysiłku, a nawet bólu serca – na naszych bliźnich, na ich cnoty i słabości, na ich bogactwo i ubóstwo, na ich wielkość i nędzę. I dzięki tej otwartości – i tylko

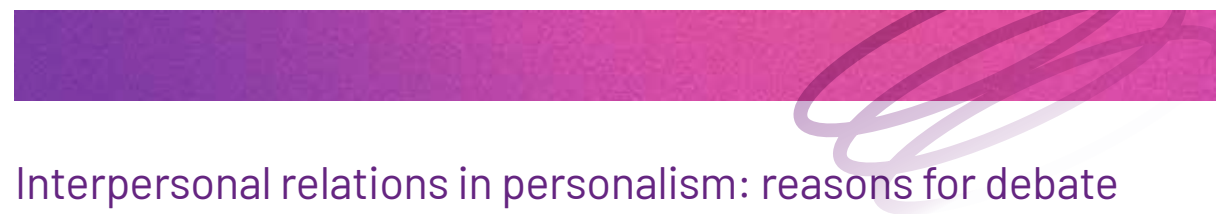

Wystąpienie prof. Juana Manuela Burgosa / Prof. Juan Manuel Burgos's speech at the conference

dzięki niej – będziemy się rozwijać jako ludzie, rozkwitać i osiągać nasz pełny potencjał. W pełni podzielimy te intencje, ale analiza filozoficzna musi wykraczać poza pełen dobrych intencji i ascetyczny język i zadać pytanie: czy powinniśmy traktować te sformułowania jedynie jako metafory idyllicznego świata relacji, czy też powinniśmy traktować je dosłownie, to znaczy zaakceptować, że osoba istnieje wyłącznie w relacji i poprzez nią? W rzeczywistości jest to teza, którą wielu dzisiaj wyznaje: osoba jest radykalnie konstruowana w relacjach, do tego stopnia, że nawet jaźń wyłania się w ramach relacyjnych poprzez interakcję z drugim, tak że gdyby nie było wzajemnych powiązań z drugim, jaźń nie byłaby w stanie rozpoznać samej siebie i być może nawet by nie istniała.

Twierdzimy natomiast, że stanowisko to nadmiernie podkreśla znaczenie relacji, aż do tego stopnia, że zagraża to tożsamości osobistej, i konieczne jest cofnięcie się o krok oraz umieszczenie relacji tam, gdzie jej miejsce, czyli o krok za podmiotem. Niewątpliwie relacja jest ważna i otwiera ogromną przestrzeń dla zrozumienia osoby, która do niedawna była niedoceniana; ale jeśli osoba jest konstytuowana wyłącznie w ramach relacji, możliwe jest, że – nie mając takiego zamiaru i nie zdając sobie z tego sprawy – rozpuszczamy indywidualną osobę w strukturze dualnej lub, innymi słowy, popadamy w relacjonizm, rozumiejąc ten termin jako stanowisko, zgodnie z którym osoba jest konstytuowana jako taka poprzez relację lub, innymi słowy, że osoba jest zasadniczo innością.

W dalszej części postaramy się wykazać, dlaczego stanowisko to jest naszym zdaniem nie do utrzymania, co powinno doprowadzić do pewnej rewizji nieco wyidealizowanego współczesnego nacisku na relację, nie oznaczając oczywiście powrotu do stanowisk kartezjańskich ani utraty korzyści osiągniętych dzięki zasadzie dialogicznej.

Interpersonal relations in personalism: reasons for debate

Since Martin Buber's groundbreaking proposal in his famous work *I and Thou*, interest and enthusiasm for interpersonal relationships have only grown, as evidenced by this conference, which is engaging in an in-depth reflection on the structure and characteristics of the gift – a fundamentally relational concept, since the gift always requires an initial I-Thou framework, given that no one can give something to himself, since they already possess it. As is well known, Buber, within the framework of the *Neue Denke*, proposed thinking about the world from the perspective of dialogicity rather than from that of the isolated subject, as modernity had done since Descartes. And that principle entailed both the shift from the I-It to the I-Thou and the transition from an individual view of the world to a dialogical one. "The basic words," he states in his well-known book, "are not isolated words, but pairs of words. A basic word is the I-You pair. The other basic word is the I-It pair, where, without changing the basic word, the words He or She can also take the place of It. That is why the human I is also dual. For the I of the basic word I-You is distinct from that of the basic word I-It."

This "discovery" of interpersonality was followed – or accompanied – by a host of personalist philosophers, such as Nèdoncelle, Mounier, Levinas and many others, and its recognition has only grown, becoming one of the central paradigms of contemporary anthropology. The person, it is asserted, are relational; that is, they are constituted in relation to the other, because there is no "I" without a "You." We all live within an intense framework of relationships; we are the fruit of a relationship (that of our parents), and, moreover, it is the interrelation with other people that truly constitutes us as subjects. Could we truly be persons outside the interpersonal and social framework? Children abandoned in the woods who grow up without personal interaction bear witness to what a person without relationships is: an incomplete and diminished subject. Man – and especially man understood from the perspective

of personalism – is an intrinsically relational being to the point that relationships form an indispensable part of his personal structure.

Up to this point, we would probably all agree with the theses just stated. But this is not necessarily the end of the discussion. In this presentation, I would like to point out some problems that, in my opinion, are arising from an overvaluation of relationships. At a conference focused on the gift, calling for a de-emphasis of the relationship may seem like a counter-current and perhaps untimely request, but it seems to me that it is becoming an urgent necessity to achieve the proper balance between person and relationship, which, due to the relational enthusiasm that overwhelms us, seems to be tilting – erroneously – toward the side of the relationship. It is not uncommon, in fact, to define the person in strictly relational terms, a thesis that can be correctly understood but that could also end up dissolving the person if it is not given a sensible and proportionate meaning. The relational literature is very extensive, but the Orthodox theologian Zizioulas serves as a paradigmatic example, as he states unequivocally that "the human being is defined as otherness. It is a being whose identity is constructed solely in relation to other beings: God, animals, and the rest of creation." And we can also draw upon, as a beautiful synthesis of this vision, this expression from an Italian colleague heard during a recent conference in Cuba: "I am you who look at me."

These words reflect a strong willingness to open ourselves to others, a hallmark of personalism (and, more broadly, of Christianity): we must not withdraw into ourselves; we must open our inner world – even if it requires effort and even heartbreak – to our neighbors, to their virtues and weaknesses, to their wealth and poverty, to their greatness and their misery. And through that openness – and only through it – will we grow as people, flourish, and reach our full potential. We fully share these intentions, but philosophical analysis must go beyond well-meaning and ascetic language and ask: should we take these phrases merely as metaphors for an idyllic relational world, or should we take them literally, that is, accept that the person exists only in and through relationship? For, in fact, this is the thesis that many hold today: the person is radically constructed in relationship, to the point that even the self emerges within the relational framework through interaction with the other, such that, were there no interrelation with the other, the self would be incapable of recognizing itself and, perhaps, would not even exist.

Now, we maintain, on the contrary, that this position overemphasizes the weight of the relationship to the point of endangering personal identity, and it is necessary to take a step back and place the relationship where it belongs, that is, one step behind the subject. Undoubtedly, the relationship is important and opens up a vast space for understanding the person that has been undervalued until very recently; but if the person is constituted solely within the relationship, it is possible that we are, without intending to or realizing it, dissolving the individual person into a dual structure or, in other words, falling into relationalism, understanding this term as the position that holds that the person is constituted as such through the relationship or, in other words, that the person is essentially otherness.

In what follows, we will attempt to show how this position is, in our view, untenable, which should lead to a certain reevaluation of the somewhat exalted contemporary emphasis on the relationship, without, of course, implying a return to Cartesian positions or a loss of the gains achieved through the dialogical principle.

Trójca Święta jako wzór dla społeczeństwa

Trynitarny renesans, jaki miał miejsce w dwudziestym wieku, zaowocował licznymi studiami specjalistycznymi poświęconymi tej najbardziej z centralnych prawd wiary. Przyczynił się on w szczególności do pogłębionego spojrzenia na rzeczywistość z perspektywy trynitarnej. Teologia zaczęła rozumieć, że trynitarny rytm wewnętrznego życia Bożego wyznacza gramatykę jej własnego dyskursu. Nie będzie przesadą stwierdzenie, że teologia nauczyła się ponownie myśleć trynitarne. To musiało prowadzić do stopniowego przemyślenia całej rzeczywistości w świetle objawionego misterium trzech Osób Boskich i relacji, jakie je konstytuują.

W niniejszym tekście przedstawię kilka wybranych współczesnych ujęć teologii trynitarnej w perspektywie społecznej. Zacznę od zarysowania teologicznych wymogów, które taka translacja/ekstrapolacja musi spełnić, aby mogła zostać uznana za adekwatną. Następnie przedstawię argumenty teologiczne przemawiające za takim ujęciem i kilka jego modeli zaproponowanych przez wybranych teologów.

Teologiczna fabryka modeli: zasada analogii i granice „trynitaryzmu społecznego”

Relacje Trójcy i społeczeństwa syntetycznie ujmuje zasada sformułowana przez Mikołaja Fedorova, głosząca, że „Trójca jest naszym programem społecznym”. Trudno nie podzielać tego przekonania. Na samym wstępie wypada jednak ostudzić nieco entuzjazm prowadzący do zbyt łatwego i niefrasobliwego przechodzenia od zagadnień ściśle teologicznych (dotyczących samego Boga) do zagadnień społecznych i na odwrót. Przypomnijmy chociażby dwie istotne zasady myślenia teologicznego charakteryzujące podejście chrześcijańskie w odróżnieniu do pogańskiego. Nysseńczyk przypomina, że między Bogiem i stworzeniem rozciąga się nieskończona *diastheme*. Ten ontologiczny interwał radykalnie różni porządki tego, co wieczne i tego, co stworzone. W podobnym duchu myśli wiele wieków później Kuzańczyk, przywołując fundamentalną dla siebie zasadę myślenia w teologii, oznajmiającą, że „między Bogiem i stworzeniem *nulla est proportio*”. Wyrazem tego tradycyjnego stanowiska jest ostatecznie wypowiedź Soboru Laterańskiego IV (1215), która artykułuje prawdę zawartą w Objawieniu o tym, że „między Stwórcą a stworzeniem jakiegokolwiek podobieństwo jest mniejsze od niepodobieństwa”.

Te istotne przekonania chrześcijańskiej teologii nie powodowały jednak zaprzestania dyskursu o Bogu w jego dwóch podstawowych modalnościach zauważonych i wyartykułowanych prosto i jednoznacznie przez Tomasza z Akwinu w postaci twierdzenia, że teologia traktuje o Bogu i całym stworzeniu w odniesieniu do niego. Stwierdzenie to pojawia się na samym początku *Sumy* i powinno być rozumiane w kontekście przytoczonej uroczystej wypowiedzi Soboru Laterańskiego, która bez wątplenia wyrażała jedną z naczelných zasad całej metody teologicznej i jako taka stała się jej fundamentem.

Zasada analogii oznacza jednocześnie, że teologia jako zbiór językowych twierdzeń o Bogu jest możliwa, ale potrzebuje wyjątkowej ostrożności. Analogia jako fundament możliwości teologii, zawiera w sobie przeświadczenie o pewnego rodzaju dwustronności wspomnianych twierdzeń teologicznych: od Boga do stworzenia oraz od stworzenia do Boga. Prawda, że wszystko, co istnieje odśłania Boga, przynależy do samego twardego rdzenia chrześcijańskiej nauki o stworzeniu: dzieło stworzenia zaświadcza o Bogu i można go z niego poznać. Dzieje się tak dlatego, że Bóg w akcie stwórczym wyraża samego siebie. Należy jednak pamiętać, że nie jest to poznanie jednoznaczne, ale właśnie analogiczne, zakładające większe niepodobieństwo niż podobieństwo. Bóg stwarzając nie konstytuuje samego siebie, stworzenie jest zatem niedoskonałym wyrazem Jego boskiego życia. Z tego też powodu, stworzenie nie może wyrażać jednoznacznie swojego stwórcy.

W interesującym nas tu temacie trynitarnej ujęcia społecznego wymiaru ludzkiego istnienia trzeba stwierdzić, że zasada ta zachowuje swoje istotne znaczenie i obowiązywalność. Społeczny wymiar istnienia człowieka odnajduje swoje źródło w naturze trynitarnej życia Stwórcy. Jednak to, co stworzone nie jest w stanie wyrazić boskiej trynitarnej pełni. Z faktu, iż ludzie tworzą i istnieją w społeczeństwach, można wnioskować o Bogu i naturze Jego życia. Błędem byłoby jednak twierdzenie, że Ojciec, Syn i Duch Święty stanowią wspólnotę na podobieństwo tej znanej nam z przestrzeni stworzonej. Trójca nie jest wspólnotą tak jak jest nią wspólnota ludzka. Ta druga powinna nieustannie kontemplować tę pierwszą, aby nie stracić z oczu swojego boskiego modelu wyznaczającego asymptotycznie jej najbardziej własny cel jej formy wspólnotowości.

Warto pamiętać o tych spostrzeżeniach, ponieważ współczesna teologia popełniła dwa zasadnicze błędy w przestrzeni interesujących nas zagadnień, które głęboko i znacząco uniemożliwiają translację i modelowanie społeczne na podstawie paradygmatu trynitarnej. Jednym z nich jest podstawowy błąd teologii kontekstualistycznych, w postaci różnych teologii wyzwolenia, błąd polegający na znacznej redukcji przesłania prawdy trynitarnej do wymiaru społecznego wyzwolenia. Drugim błędem, właściwym dla teologii analitycznej, jest schemat, w którym hermeneutyka dogmatu trynitarnej zdeterminowana zostaje socjologicznie i zawężona do immanentnego rozumienia relacji osobowych. W tym przypadku to ludzka społeczność wyznacza kontury hermeneutyki prawdy teologicznej, staje się jej modelem i paradygmatem, odwracając tym samym właściwy porządek rzeczy.

The Trinity as a Model for Society

The Trinitarian renaissance that took place in the twentieth century gave rise to numerous scholarly studies devoted to this most central truth of the faith. It contributed in a special way to a deeper understanding of reality from a Trinitarian perspective. Theology began to understand that the Trinitarian rhythm of God's inner life determines the grammar of its own discourse. It would not be an exaggeration to say that theology has learned once again to think trinitarianly. This was bound to lead to a gradual rethinking of all of reality in light of the revealed mystery of the three divine persons and the relationships that constitute them.

In this text, I will present several selected contemporary approaches to Trinitarian theology from a social perspective. I will begin by outlining the theological requirements that such a translation or extrapolation must meet in order to be considered adequate. Next, I will present the theological arguments in favor of this approach and several models proposed by selected theologians.

The Theological Model Factory: The Principle of Analogy and the Limits of “Social Trinitarianism”

The relationship between the Trinity and society is succinctly captured by the principle formulated by Nikolai Fedorov, which states that “the Trinity is our social program.” It is hard not to share this conviction. At the very outset, however, it is appropriate to temper somewhat the enthusiasm that leads to an overly facile and careless transition from strictly theological issues (concerning God Himself) to social issues, and vice versa. Let us recall, for example, two essential principles of theological thought that characterize the Christian approach as distinct from the pagan one. Nyssen reminds us that an infinite diastheme stretches between God and creation. This ontological interval radically distinguishes the orders of the eternal and the created. In a similar vein, many centuries later, Cusano invoked a principle of theological thought that was fundamental to him, declaring that “between God and creation, *nulla est proportio*.” Ultimately, this traditional position is expressed in the declaration of the Fourth

Lateran Council (1215), which articulates the truth contained in Revelation that “between the Creator and the creature, any similarity is less than the dissimilarity.”

These fundamental tenets of Christian theology did not, however, bring an end to the discourse on God in its two basic modalities—noted and articulated clearly and unambiguously by Thomas Aquinas in the assertion that theology deals with God and all creation in relation to Him. This statement appears at the very beginning of the *Summa* and should be understood in the context of the solemn declaration of the Lateran Council cited above, which undoubtedly expressed one of the guiding principles of the entire theological method and, as such, became its foundation.

The principle of analogy also implies that theology, as a set of linguistic statements about God, is possible but requires exceptional caution. Analogy, as the foundation of theology’s possibility, embodies the conviction of a certain duality in these theological statements: from God to creation and from creation to God. The truth that everything that exists reveals God belongs to the very core of Christian doctrine on creation: the work of creation bears witness to God, and God can be known through it. This is because God expresses Himself in the act of creation. It should be remembered, however, that this is not an unambiguous knowledge, but rather an analogical one, implying greater dissimilarity than similarity. When God creates, He does not constitute Himself; creation is therefore an imperfect expression of His divine life. For this reason, creation cannot unambiguously express its Creator.

In the context of the Trinitarian understanding of the social dimension of human existence – the topic of interest here – it must be noted that this principle retains its essential significance and validity. The social dimension of human existence finds its source in the nature of the Creator’s Trinitarian life. However, what is created is incapable of expressing the divine Trinitarian fullness. From the fact that people form and exist in societies, we can draw conclusions about God and the nature of His life. It would be a mistake, however, to claim that the Father, the Son, and the Holy Spirit constitute a community similar to that which we know from the created order. The Trinity is not a community in the same way that a human community is. The latter should constantly contemplate the former so as not to lose sight of its divine model, which asymptotically defines the very purpose of its communal form.

It is worth keeping these observations in mind, because contemporary theology has committed two fundamental errors in the area of the issues that concern us, errors that profoundly and significantly hinder the translation and social modeling based on the Trinitarian paradigm. One of these is the fundamental error of contextualist theologies – such as various liberation theologies – which consists in significantly reducing the message of Trinitarian truth to the dimension of social liberation. The second error, characteristic of analytical theology, is a framework in which the hermeneutics of the Trinitarian dogma is determined sociologically and narrowed down to an immanent understanding of personal relationships. In this case, human society defines the contours of the hermeneutics of theological truth, becoming its model and paradigm, thereby reversing the proper order of things.

”

Cywilizacja daru

**Człowiek nie może
w pełni odnaleźć
siebie, jeśli nie
poprzez szczerę
oddanie się.**

Jan Paweł II

**Man cannot fully
find himself except
through a sincere
gift of himself.**

John Paul II

Prof. Ilaria Vigorelli

Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie / Pontifical University of the Holy Cross in Rome
i.vigorelli@gmail.com

Trynitarne podstawy ontologii relacyjnej: perspektywa patrystyczna dla współczesnej antropologii

Wprowadzenie

Celem niniejszego artykułu jest zgłębienie trynitarnych podstaw ontologii relacyjnej, przy czym punktem wyjścia jest sobór nicejski (325 roku), wydarzenie, które stanowiło decydujący zwrot w metafizyce. W pierwszej części przedstawiona zostanie krótka analiza formuły potwierdzającej współwieczność Ojca i Syna, z podkreśleniem tego, w jaki sposób chrześcijańskie objawienie wprowadziło nowość ontologiczną, zgodnie z którą byt nie jest już rozumiany jako izolowana substancja, lecz jako trwająca relacja i dar. Perspektywa ta – rozwinięta później przez Ojców Kapadockich, którzy wprowadzili kluczowe pojęcia, takie jak *schesis* (relacja) i *epektasis* (nieskończony postęp) – na nowo definiuje również antropologię, ponieważ istota ludzka jest interpretowana jako „obraz” boskiej relacyjnej komunii (zob. Rdz 1, 26–28).

W drugiej części staram się pokazać, że ten paradygmat patrystyczny nie jest jedynie narracją historyczną, ale może służyć dzisiaj jako istotna odpowiedź na aporie współczesnego świata, przeciwdziałając logice samowyzysku i solipsystycznej izolacji, charakterystycznej dla postmodernistycznego kapitalizmu. Ontologia relacyjna pozwala przywrócić centralną rolę bezinteresowności, przebaczeniu i inności, oferując nowoczesnemu podmiotowi drogę wyzwolenia – nie poprzez środki dialektyczne i opozycyjne, które nieuchronnie prowadzą do przemocy, ale poprzez samą ścieżkę relacyjną.

I. Znaczenie Soboru Nicejskiego dla kształtowania chrześcijańskiej nowości ontologicznej

Chciałbym przyjąć za punkt wyjścia założenie, że ontologia relacyjna, którą promujemy w grupie badawczej, którą obecnie kieruję w Santa Croce wraz z Antonio Malo i Giulio Maspero, dąży do przeniesienia do sfery myśli i działania tego, czego nauczyliśmy się z objawienia trynitarne – światła rzucającego oświecenie na rzeczywistość Ojca, które było w stanie wprowadzić do ludzkich cywilizacji nowy religijny i kulturowy obraz Boga, a w konsekwencji także człowieka. Istota ludzka bowiem postrzega drugiego człowieka zgodnie z tym, jak postrzega Boga, i nie wolno nam zapominać, że chrześcijaństwo zaproponowało wizję Boga, która zrewolucjonizowała sposób postrzegania ludzkości i relacji międzyludzkich – nie tylko w ujęciu ogólnym, ale także konkretnie poprzez uznanie wartości najuboższych (wdów, chorych i dzieci).

W 325 roku Kościół sformułował wyznanie wiary chrześcijańskiej, które pozwoliło rozumowi odegrać znaczącą rolę w zachowaniu kontemplacji oblicza Chrystusa w miarę upływu lat i mnożenia się kontekstów geograficznych i językowych jego przekazywania – tak, aby spotkanie ze Zmartwychwstałym mogło stać się prawdziwie uniwersalnym wydarzeniem, zdolnym angażować całą ludzkość na przestrzeni wieków. Jednocześnie debaty, które doprowadziły do soborowej definicji nicejskiej – a także te, które toczyły się przez cały IV wiek aż do definicji dogmatycznych z Konstantynopola – pokazały, że celebrowanie Tajemnicy Boga, jedynego i trójjedynego Stwórcy, oraz Mesjasza i Zbawiciela Jezusa Chrystusa już od czasu Pięćdziesiątnicy przyczyniła się wśród chrześcijan do głębokiej przemiany kulturowej i społecznej.

Polegało to na skutkach, jakie – pod wpływem empirycznej wiedzy, że Bóg jest miłością (1 J 4, 8) – mogły wywołać w ludzkiej woli: zaczęto już dostrzegać, na przykład, jak zmienia się świat wraz z wprowadzeniem logiki i praktyki przebaczenia oraz dzielenia się dobrami, poczynawszy od doświadczeń małych wspólnot wierzących.

Wystąpienie prof. Ilarii Vigorelli / Prof. Ilaria Vigorelli's speech at the conference

To „Zobaczcie, jak się wzajemnie miłują!” (przekazane przez Tertuliana w jego *Apologeticus* 39,7) – efekt zauważalny społecznie wśród pogan, a jednak zapowiadany dla wiernych przez obietnicę Jezusa: „Po tym wszyscy poznają, że jesteście moimi uczniami, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 35) – już położyło podwaliny pod ponowne przemyślenie niczego mniejszego niż sama metafizyka, wychodząc z doświadczenia Serca Chrystusa.

W jawnej opozycji do tez Harnacka w ostatnich latach przyczyniliśmy się do wykazania, w jaki sposób greccy ojcowie Kościoła wykorzystywali filozofię do wyrażania, obrony i wyjaśniania wiary apostolskiej, przekształcając przy tym metafizykę średnioplatoniczną i neoplatoniczną nawet z teoretycznego punktu widzenia. Nasze badania miały na celu wykazanie niezwykle istotnej nieciągłości między starożytną myślą spekulatywną a myślą patrystyczną. Potężnym świadectwem tego są różne najnowsze badania dotyczące źródeł soboru nicejskiego.

Teologia trynitarna nie może bowiem sprowadzać się do prostego racjonalnego rozwinięcia klasycznej ontologii; jawi się ona raczej jako wyraz nowości myślowej, która zbliża się do tego wydarzenia objawienia, które od dwóch tysiącleci nieustannie wykracza poza granice i pobudza refleksję filozoficzną.

Przewaga *faktu* nad *ideą*, zdarzenia nad pojęciem, które o nim mówi i je przekazuje, stanowi również wykładnicze spotęgowanie dyskomfortu związanego z językową reprezentacją boskości, ponieważ Ten, który się objawia, czyni to jako istota transcendentna, wieczna i nieskończona – a zatem nie do opisania – będąc jednocześnie ciałem i krwią: ludzkim słowem i historycznym świadectwem.

Najnowsze badania dotyczące soboru nicejskiego pozwoliły nam wyraźnie zidentyfikować dwa skutki, o których warto tutaj wspomnieć: pierwszy ma charakter epistemologiczny, drugi – hermeneutyczny. Możemy je podsumować w następujący sposób:

- wszystko, co jest prawdą, jest chrześcijańskie, ale nie każda formuła jest słuszna (zasada epistemologiczna),
- prawidłowe zrozumienie znaczenia wiecznej relacji między Ojcem a Synem stanowi dla rozumu punkt wyjścia i bodziec do głębszego zgłębiania tajemnicy światła, a nie podporządkowanie intelektu wierze ani konflikt między wiarą a rozumem (zasada hermeneutyczna wynikająca z porównania z poglądami metafizycznymi zawartymi w tych stanowiskach teologicznych, które dla zwięzłości nazywamy arianizmem i neoarianizmem).

Jeśli chodzi o pierwszy punkt, pragnę tutaj zauważyć, że teologię nicejską można postrzegać jako ewolucję zasady wyrażonej już w III wieku przez Justyna, którą moglibyśmy streścić w zdaniu: „Wszystko, co jest prawdą, jest chrześcijańskie, ale nie każde sformułowanie jest słuszne”.

Justyn posłużył się ontologią Logosu jako zasadą racjonalną, podkreślając jej zgodność – a nie obcość – z naturą ludzką, a zwłaszcza z tym, co intelektualiści badali już od wieków, choćby częściowo. Istotny punkt zwrotny, wydarzenie o absolutnej nowości, został przez niego trafnie zidentyfikowany jako moment, w którym sam *Logos*, poprzez Wcielenie, w pełni objawił związek, jaki mają z Nim ludzkie poszukiwania, oraz ich naśladowanie Go:

Jest zatem oczywiste, że nasza doktryna przewyższa każdą ludzką doktrynę, ponieważ integralną zasadą rozumu stał się Chrystus, który pojawił się wśród nas jako ciało, rozum i dusza. Wszystko bowiem, co filozofowie lub prawodawcy kiedykolwiek wyrazili i odkryli, co jest dobre, powstało dzięki częściowemu uczestnictwu w *Logosie*, a oni z trudem to odkrywali i kontemplowali (Apol. II, 10.1–2).

Każda prawda należy do chrześcijan, ponieważ wraz z Bogiem wielbią i kochają Jego *Logos*, zrodzonego z Boga – o którego człowieczeństwie Justyn słusznie potwierdza w fragmentach dotyczących Wcielenia, następujących po cytowanym powyżej fragmencie, w całym rozdziale 13 drugiej Apologii (Apol. II, 13.4 i 6).

The Trinitarian Foundation of Relational Ontology A Patristic Perspective for Contemporary Anthropology

Introduction

This article aims to explore the trinitarian foundation of relational ontology, taking as its starting point the Council of Nicaea (325), an event that marked a decisive metaphysical turning point. The first part will offer a brief analysis of the formula that affirmed the co-eternity of Father and Son, highlighting how Christian revelation introduced an ontological novelty in which being is no longer understood as an isolated substance but as subsisting relation and gift. This perspective – subsequently developed by the Cappadocian Fathers introducing key concepts such as *schesis*(relation) and *epektasis*(infinite progress) – redefines also anthropology, as the human being is interpreted as the “image” of divine relational communion (see Gn 1, 26–28).

The second part aims to show how this patristic paradigm is not merely a historical narration but can serve today as a vital response to the aporias of the contemporary world, counteracting the logic of self-exploitation and solipsistic isolation typical of postmodern capitalism. Relational ontology makes it possible to restore centrality to gratuity, forgiveness, and alterity, offering a path of liberation for the modern subject – not through dialectical and oppositional means, which inevitably leads to violence, but through the relational path itself.

I. The Relevance of the Council of Nicaea for the Configuration of Christian Ontological Novelty

I wish to take as my starting point the premise that the relational ontology we promote in the research group I currently direct at the Santa Croce, with Antonio Malo and Giulio Maspero, aspires to bring into the realm of thought and action what we have learned from trinitarian revelation – a light upon the reality of the Father that was able to introduce into human civilizations a new religious and cultural image of God, and consequently of the human. For one thinks of the human in accordance with how one thinks of God, and we must not forget that Christianity offered a vision of God that revolutionized the way of conceiving humanity and the relations among human beings – not only in general but also specifically in the recognition of the value of the weakest (widows, the sick, and children).

In 325, the Church composed a formulation of the Christian faith that allowed reason to assume a prominent role in preserving the contemplation of the face of Christ as the years passed and the geographical and linguistic contexts of its transmission multiplied – such that the encounter with the Risen One could truly be a universal event, capable of involving all humanity across the centuries. At the same time, the debates that led to the conciliar definition of Nicaea – and that followed throughout the fourth century up to the dogmatic definitions of Constantinople – showed that the celebration of the Mystery of God, Creator, one and triune, and of the messiah and savior Jesus Christ, had already promoted among Christians, following Pentecost, a major cultural and social transformation.

This consisted in the effects that, prompted by the experiential knowledge that *God is love* (1 Jn 4, 8), could be produced in the human will: one had already begun to see, for example, how the world changes with the introduction of the logic and practice of forgiveness and the sharing of goods, beginning with the experience of small communities of believers.

That “See how they love one another!” (reported by Tertullian in his *Apologeticus* 39.7) – a socially noted effect among the pagans, yet prefigured for the faithful by Jesus’ promise “By this everyone will know that you are my disciples, if you love one another” (Jn 13, 35) – had already laid the groundwork

for provoking a revisitation of nothing less than *metaphysics* itself, proceeding from the experience of the Heart of Christ.

In open opposition to the theses of Harnack, we have in recent years contributed to demonstrating how the Greek Fathers made use of philosophy to express, defend, and explain the apostolic faith, doing so while transforming Middle and Neo-Platonic metaphysics even from a theoretical standpoint. Our research has aimed to demonstrate a most important discontinuity between ancient speculative thought and patristic thought. Various recent studies on the sources of the Council of Nicaea offer a formidable testimony to this.

Trinitarian theology, in fact, cannot be reduced to a simple rational development of classical ontology; it is configured rather as the expression of a novelty of thought that approaches that event of revelation which has continued to transcend and ceaselessly provoke philosophical reflection for two millennia.

The primacy of the *fact* over the *idea*, of the *event* over the *concept* that speaks of it and transmits it, is also an exponential amplification of the discomfort of linguistic representation of the divine, since He who reveals Himself does so as transcendent, eternal, and infinite –hence unspeakable – while at the same time as flesh and blood: human word and historical testimony.

The latest research on Nicaea has allowed us to identify clearly two effects worth recalling here: the first is epistemological in nature, the second hermeneutical. We might summarize them as follows:

- whatever is true is Christian, but not every formulation is valid (epistemological principle),
- the correct understanding of the meaning of the eternal Father-Son relation is an opening and stimulus for reason toward deeper penetration of a mystery of light, and not a subordination of intellect to faith, or a conflict between faith and reason (the hermeneutical principle that emerges from comparison with the metaphysical positions contained in those theological stances we call, for brevity, Arianism and neo-Arianism).

Regarding the first point, I wish to note here that Nicene theology can be configured as an evolution of a principle already expressed in the third century by Justin, which we might condense in the phrase “Whatever is true is Christian, but not every formulation is valid.”

Justin made use of the ontology of the *Logos* as a rational principle, highlighting its correspondence – not foreignness – to human nature, particularly to what intellectuals had already investigated over the centuries, albeit partially. The substantial turning point, the event of absolute novelty, is well identified by him as the moment when the *Logos* himself, through the Incarnation, fully manifested the relation that human investigations have with Him and their imitation of Him:

It is therefore evident that our doctrine surpasses every human doctrine, because the integral rational principle became Christ, who appeared among us as body, reason, and soul. For everything that philosophers or lawmakers have ever expressed and discovered that is good came about through a partial participation in the *Logos*, and with difficulty they discovered and contemplated it (*Apol.* II, 10.1–2).

Every truth belongs to the Christians since together with God they adore and love His *Logos*, born from God – of whose humanity Justin properly affirms in the passages on the Incarnation following the passage quoted above, throughout chapter 13 of the second *Apology* (*Apol.* II, 13.4 and 6).

”

O misji człowieka

**Życie jest dobrem
otrzymanym,
które ze swej
samej natury
dąży do tego, by
stać się dobrem
ofiarowanym.**

**Life is a good
received, which
by its very nature
tends to become
a good given.**

Prof. Carl A. Anderson

Zakon Rycerzy Kolumba / Knights of Columbus

Perspektywa Jana Pawła II na temat urzeczywistnienia „cywilizacji daru”

Gdyby dziś zapytać chrześcijanina w Ameryce, który werset z Nowego Testamentu najlepiej podsumowuje Dobrą Nowinę Ewangelii, prawdopodobnie usłyszeliśmy następującą odpowiedź: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3, 16).

Sercem przesłania Ewangelii jest głoszenie daru z siebie – daru trynitarnego życia Boga, który objawił się w Wcieleniu Jezusa Chrystusa.

Można powiedzieć, że pontyfikat papieża św. Jana Pawła II można postrzegać jako głęboką medytację nad tymi słowami z Ewangelii św. Jana.

W swojej pierwszej encyklice *Redemptor hominis* Jan Paweł II przedstawił spójną, jednolitą wizję osoby ludzkiej. Czyniąc to, papież rozwinął to, co nazwał „zasadą antropologiczną” chrześcijaństwa, rozbudowując stwierdzenie Soboru Watykańskiego II, że „tylko w tajemnicy Słowa Wcielonego tajemnica człowieka nabiera światła... [Chrystus] poprzez objawienie tajemnicy Ojca i Jego miłości w pełni objawia człowieka samemu sobie i wyjaśnia jego najwyższe powołanie”. Ponadto stwierdził, że osoba ludzka „nie może w pełni odnaleźć siebie, jeśli nie poprzez szczere oddanie się”. Z tego powodu, jak napisał Jan Paweł II, człowiek „nie może żyć bez miłości”.

Antropologiczna zasada papieża ma charakter całkowicie chrystocentryczny, wyrażając antropologię miłości, a tym samym również antropologię daru. Papież postrzega tę rzeczywistość osoby ludzkiej jako wykraczającą poza imperatyw moralny i ustanawiającą *zasadę ontologiczną*. Pisze on, że każda osoba „pozostaje istotą niezrozumiałą dla samej siebie, a jej życie jest bezsensowne, jeśli nie objawia się jej miłość, jeśli nie spotyka miłości, jeśli jej nie doświadcza i nie czyni jej swoją, jeśli nie uczestniczy w niej w sposób intymny”. I konkluduje: „To właśnie dlatego Chrystus Odkupiciel «w pełni objawia człowieka samemu sobie»”.

Kluczową kwestią dla Jana Pawła II jest uświadomienie sobie, że Syn Boży „umiłował mnie i oddał się za mnie”. Bez miłości osoba ludzka pozostaje tajemnicą dla samego siebie. Jednak bez tego, co papież opisuje jako szczere oddanie się, sama miłość nie jest możliwa. Zatem zasada antropologiczna Jana Pawła II wyraża się poprzez antropologię oddania się.

Człowiek, stworzony na obraz Boga Trójjedynego, który sam jest pełną miłości wspólnotą osób, ujawnia fundamentalną rzeczywistość ludzkiej egzystencji: ludzie są powołani do życia, które z natury ma charakter relacyjny, a autentyczne relacje międzyludzkie to te, które opierają się na miłości.

Tożsamość człowieka nie jest zatem definiowana przede wszystkim przez autonomię czy władzę, ale przez zdolność do komunii wyrażającej ofiarowanie się i miłość. Prowadzi to Jana Pawła II do ważnego wniosku antropologicznego: osoba ludzka odnajduje spełnienie nie w panowaniu nad sobą czy w samopotwierdzeniu, ale w ofiarowaniu się. Opierając się na nauczaniu Soboru Watykańskiego II, pisze on: „Człowiek nie może w pełni odnaleźć siebie, jeśli nie poprzez szczere oddanie się”.

Co istotne, Sobór rozumiał tę zasadę „oddania się” jako klucz do zrozumienia nie tylko jednostki, ale także jako zasadę społeczną promującą „pełną godność” osoby i społeczeństwa jako „wspólnoty osób”.

Według Jana Pawła II wolność należy rozumieć w kontekście antropologii relacyjnej, której źródłem jest dar z siebie jednej osoby drugiej, a w której miłość stanowi podstawę ludzkich relacji. W ten sposób unika się niepełnego i ostatecznie samobójczego rozumienia wolności, to znaczy postrzegania jej przede wszystkim z perspektywy negatywnej, jako zwykłego braku ograniczeń.

Wolność rozumiana w kontekście antropologii, która uznaje jednostkę za istotę zasadniczo relacyjną, a nie autonomiczną, pozostaje zdolna do zapewnienia wolności, potwierdzając jednocześnie godność

Wystąpienie online prof. Carla A. Andersona / Prof. Carl A. Anderson's speech at the conference

jednostki i realizując dobro wspólne. W ten sposób wolność chroni osobę zarówno przed podporządkowaniem się państwu kolektywistycznemu z jednej strony, jak i przed izolującym nihilizmem radykalnego indywidualizmu z drugiej. Oba te zagrożenia ostatecznie zaprzeczają prawdzie i godności osoby.

Z chrześcijańskiego punktu widzenia problem ten rozwiązuje się poprzez zrozumienie, że prawda o osobie ludzkiej urzeczywistnia się w wolności uznającej relacyjne zakorzenienie ludzkiej egzystencji w komunii, ofiarowaniu się i miłości. Jak napisał Jan Paweł II w *Familiaris consortio*: „Miłość jest zatem podstawowym i wrodzonym powołaniem każdego człowieka”.

Profesor John Crosby, mój były współpracownik z Instytutu Jana Pawła II w Rzymie, wyjaśnia, w jaki sposób antropologia personalistyczna papieża „podsumowuje prawdę o fundamentalnej dwoistości między zachowaniem siebie a ofiarowaniem się w naturze osoby ludzkiej”. Píše on:

Z jednej strony Bóg pragnie każdego człowieka dla niego samego, co oznacza, że Bóg uznaje każdą osobę ludzką za istotę samą w sobie, istniejącą w samowładaniu, jako jedną, który żyje poza własnym centrum, który nie może istnieć jako zwykła część jakiegś całości ani jako zwykły środek służący osiągnięciu jakiegoś celu...

Z drugiej strony każda osoba ludzka jest stworzona do ofiarowania się, do komunii z innymi osobami: dlatego może odnaleźć siebie jedynie poprzez szczere ofiarowanie się. Nie jesteśmy jedynie istotami samymi w sobie, należącymi do samych siebie, jakbyśmy ostatecznie byli zamknięci w sobie niczym monady, ale jesteśmy również istotami dla innych, stworzonymi, by istnieć nie tylko z innymi, ale także dla innych.

Na podstawie powyższego Jan Paweł II wysuwa jako „normę personalistyczną” zasadę, że osoba zawsze powinna być traktowana jako cel sam w sobie, a nigdy jedynie jako środek do celu – jest to rzeczywistość ontologiczna zakorzeniona w Wcieleniu.

Mój zmarły kolega z Instytutu Jana Pawła II w Waszyngtonie, profesor Kenneth Schmitz, zbadał metafizyczne podstawy teologicznej antropologii ofiarowania się Jana Pawła II. Schmitz zaczął od fundamentalnego pytania metafizyki – dlaczego istnieje coś, a nie nic? Następnie sugeruje, że istnienie jako coś „danego” jest racjonalnym sposobem wyjaśnienia obecności „bytu”. Ale dane przez kogo lub przez co?

Schmitz zauważa, że decydujący zwrot w historii metafizyki dokonał się za sprawą Hegla. „Według Hegla nic nie jest po prostu dane; wszystko jest wynikiem samodania, realizowanego od początku do końca przez Ducha Absolutnego (*Geist*). W tym sensie wszystko jest samodane”.

John Paul II's Perspective on the Realisation of the 'Civilisation of Gift'

If one were to ask a Christian in America today what was the one verse from the New Testament that best summarizes the Good News of the Gospel, one is likely to be told it is this: “For God so loved the world that he gave his only-begotten Son, that whoever believes in him should not perish but have eternal life.” (John 3:16)

At the heart of the Gospel message is the proclamation of the gift of self – the gift of the Trinitarian life of God made evident in the Incarnation of Jesus Christ.

We may say that the pontificate of Pope St. John Paul II can be seen as a profound meditation on these words from the Gospel of John.

In his first encyclical, *Redemptor Hominis*, John Paul II offered a coherent, unified vision of the human person. In doing so, the pope elaborated what he called the “anthropological principle” of Christianity by developing the statement of the Second Vatican Council that “only in the mystery of the incarnate Word does the mystery of man take on light. [...] [Christ] by the revelation of the mystery of the Father and His love, fully reveals man to man himself and makes his supreme calling clear.” And further, that the human person “cannot fully find himself except through a sincere gift of himself.” Because of this, John Paul wrote, the human person “cannot live without love.” The pope’s anthropological principle is thoroughly Christocentric in expressing an anthropology of love and therefore also in expressing an anthropology of gift.

The pope understands this reality of the human person as moving beyond a *moral imperative* to establishing an *ontological principle*. He writes, each person “remains a being that is incomprehensible for himself, his life is senseless, if love is not revealed to him, if he does not encounter love, if he does not experience it and make it his own, if he does not participate intimately in it.” And he concludes, “This [...] is why Christ the Redeemer ‘fully reveals man to himself’.”

The key point for John Paul II is the realization that the Son of God “loved me and gave himself for me.” Without love, the human person remains a mystery to himself. Yet, without what John Paul describes, as the sincere gift of self, love itself is not possible. Thus, John Paul’s anthropological principle expresses itself through an anthropology of self-gift.

Human beings, created in the image of a Trinitarian God who is himself a loving communion of persons reveals the fundamental reality of human existence: human beings are called to a life that is inherently relational, and authentic human relationships are those constituted by love.

Human identity is therefore not defined primarily by autonomy or power, but by the capacity for a communion expressing self-gift and love. This leads John Paul II to an important anthropological conclusion: the human person finds fulfillment not in self-possession or self-affirmation but in self-gift.

Relying on the Second Vatican Council, he writes, “Man cannot fully find himself except through a sincere gift of himself.” Significantly, the Council understood this principle of “gift of self” as the key to understanding not only the individual, but as a *social* principle promoting the “full dignity” of the person and society as a “communion of persons.”

According to John Paul II, freedom is to be understood within the context of a relational anthropology originating in the gift of self by one person to another in which love provides the grounding for human interactions. In this way, one avoids an incomplete and ultimately self-defeating understanding of freedom, that is, when seen primarily from the negative perspective as simply the absence of constraint.

Freedom understood within the context of an anthropology which affirms the individual as fundamentally relational, rather than as autonomous, remains capable of securing freedom while at the same time affirming the dignity of the individual and realizing the common good. In this way, freedom defends the person from both his subordination to the collectivist state on the one hand and to the isolating nihilism of radical individualism on the other.

Both threats ultimately deny the truth and dignity of the person.

From the Christian perspective this problem is resolved by understanding that the truth of the human person is realized in a freedom recognizing the relational grounding of human existence in communion, self-gift, and love.

As John Paul II wrote in *Familiaris Consortio*, “Love is therefore the fundamental and innate vocation of every human being.”

Professor John Crosby, my former colleague at the John Paul II Institute in Rome, explains how the pope’s personalist anthropology “recapitulates the truth about a fundamental polarity of self-possession and the self-donation in the makeup of human persons.” He writes:

On the one hand, God wills each human being for his own sake, which means that God recognizes each human person as a being of his own, as existing in self-possession, as one who lives out of his own center, who cannot exist as a mere part of some whole, or as a mere instrumental means for achieving some result. [...]

On the other hand, each human person is made for self-donation, for communion with other persons: this is why he can only find himself by making a sincere gift of himself. We are not only beings of our owns, belonging to ourselves, as if we were in the end closed in upon ourselves like monads, but we are also beings for others, made to exist not only with but also for others.”

From the above, John Paul II advances as a “personalist norm” the principle that a person is always to be treated as an end in himself and never as merely a means to an end – it is an ontological reality grounded in the Incarnation.

My late colleague at the John Paul II Institute in Washington, D.C., Professor Kenneth Schmitz examined the metaphysical grounding of John Paul II’s theological anthropology of self-gift. Schmitz began with the fundamental question of metaphysics – why is there something rather than nothing? He then suggests that existence as “given” is the rational way to account for the presence of “being.” But given by who or by what?

Schmitz observes that a decisive turn in the history of metaphysics was taken by Hegel. “According to Hegel, nothing is simply given; everything is the result of a *self-giving* carried through from first to last by Absolute Spirit (*Geist*). In this sense, everything is *self-given*.”

O. prof. dr hab. Andrzej Jastrzębski OMI

Uniwersytet Świętego Pawła w Ottawie / Saint Paul University in Ottawa
andrzej.jastrzebski@oblaci.pl

Koncepcja samokontroli Karola Wojtyły a neurobiologia

W antropologii filozoficznej Karola Wojtyły pojęcia samokontroli i samostanowienia opisują osobę jako podmiot, który jest zarówno panem własnych działań, jak i tym, kogo te działania kształtują. Poprzez w pełni świadome działanie człowiek staje się twórcą samego siebie: pojęcie samostanowienia obejmuje więcej niż pojęcie sprawczości: człowiek jest nie tylko autorem swoich działań, ale poprzez te działania jest również, w pewnym sensie, „twórcą samego siebie”. Działaniu towarzyszy stawanie się – co więcej, jest ono z nim organicznie powiązane. Jest to dla człowieka działanie naturalne i oczywiste.

Poprzez działanie kształtujemy przede wszystkim samych siebie. Dzięki wolności ludzka sprawczość staje się samostanowieniem i czyni nas nie tylko sprawcami, ale także twórcami działań, które inicjujemy i wykonujemy, a poprzez nie stajemy się (*fieri*) w sensie moralnym.

Tworzę z „siebie” coś = staję się kimś (*fieri*)

Poprzez stawanie się i samorealizację możemy zdefiniować człowieka jako istotę głęboko autoteliczną, która ostatecznie może się zrealizować jedynie poprzez innych, wykraczając poza siebie w kierunku innych, przekraczając własne granice, poprzez samotranscendencję.

Tylko stwierdzenie „chcę” zawiera prawdziwą naturę woli, podczas gdy stwierdzenie „mam ochotę” nie zawiera momentu samostanowienia, pomimo swojej intencjonalności. Chwile pragnienia powstają poza strukturami opanowania siebie i samokontroli, i są zakorzenione w powierzchniowych warstwach istoty ludzkiej. Każde „chcę” (struktura opanowania siebie) ujawnia transcendencję osoby w działaniu. Wyraża się to poprzez zaangażowanie osoby w wartości.

Opanowanie siebie poprzedza dar:

Horyzont mojej wolności jest

horyzontem możliwości stania się darem.

Wolność utożsamiana jest z samostanowieniem – samostanowieniem, w którym odkrywamy wolę jako cechę osoby. Wolność jawi się zatem jako cecha osoby związana z wolą, z konkretnym „chcę”, które obejmuje [...] doświadczenie „moge – nie muszę”.

Wola jest wprawdzie wolna, ale jednocześnie „musi” dążyć do dobra zgodnego z jej naturą – ma wprawdzie swobodę dążenia, ale jest niejako zniewolona samym aktem dążenia, ponieważ jej zasadniczym przedmiotem jest samo dobro, a dokładniej – prawdziwe dobro.

W ramach psychologii pozytywnej stwierdzenie Wojtyły wpisuje się w teorię samostanowienia (SDT) oraz koncepcję autonomii. Aby akt służby lub ofiarowania się przyczynił się do prawdziwego rozkwitu – zarówno dla dawcy, jak i dla odbiorcy – musi być autonomicznym wyrazem jaźni, a nie zachowaniem reaktywnym lub wymuszonym. Gdy jednostce brakuje samokontroli lub spójnego poczucia tożsamości, jej „dawanie” często wynika z chęci zadowolenia innych, presji zewnętrznej lub braku granic, co zazwyczaj prowadzi raczej do emocjonalnego wypalenia niż do spełnienia.

Z drugiej strony wysoki poziom opanowania pozwala osobie działać w zgodzie z samym sobą, gdzie jej zewnętrzne działania pozostają w doskonałej harmonii z jej wewnętrznymi wartościami. „Panując” nad własnymi motywacjami i impulsami, jednostka zapewnia, że jej dar jest szczerym przejawem jej charakteru. To sprawia, że altruizm staje się źródłem trwałego sensu i autentycznych więzi społecznych, potwierdzając, że najpierw trzeba być panem własnego „ja”, zanim będzie można w znaczący sposób dzielić się nim z innymi.

Aby rozwinąć tę koncepcję, możemy przyjrzeć się punktowi styku, w którym filozofia personalistyczna krzyżuje się ze współczesną psychologią rozwojową. Istotą tego argumentu jest twierdzenie, że „dawanie” to nie tylko czynność, ale akt woli. Jeśli „ja” nie sprawuje kontroli, „dawanie” jest jedynie odruchem lub przymusem.

Perspektywa psychologicznych „granic”

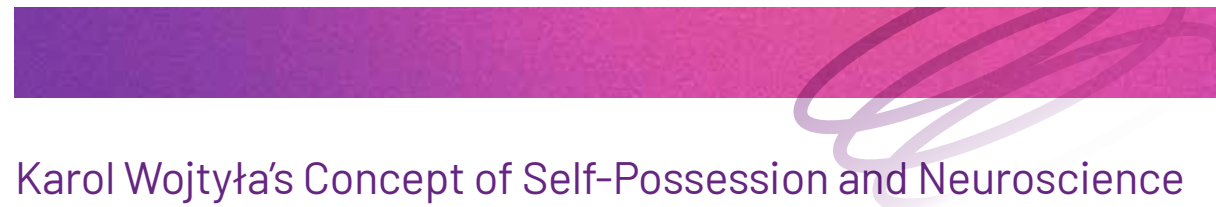
We współczesnej terapii zagadnienie to często omawia się w kategoriach różnicowania.

Wpływanie: Ma ono miejsce, gdy granice między osobami są zatarte, a „dawanie” służy utrzymaniu pokoju lub relacji. Jest to przeciwieństwo opanowania siebie; stanowi mechanizm przetrwania.

Szczerzy dar: Prawdziwa intymność wymaga spotkania dwóch odrębnych, opanowanych „ja”. Jeśli jedna osoba „rozpływa się” w drugiej, dar znika, ponieważ dawca nie istnieje już jako odrębna jednostka. Aby być darem, musisz pozostać „kims” – odrębną osobą z własnym życiem wewnętrznym.

W psychoterapii koncepcja, że „trzeba posiadać siebie, by stać się darem”, znajduje swoje najbliższe odzwierciedlenie w różnicowaniu jaźni (z teorii systemów Bowena) oraz przywództwie nad sobą (z teorii wewnętrznych systemów rodzinnych).

Rozwijając tę ideę z klinicznego punktu widzenia, okazuje się, że „dawanie” bez „posiadania” jest często raczej objawem cierpienia psychicznego niż cnotą.

Karol Wojtyła's Concept of Self-Possession and Neuroscience

In Karol Wojtyła's philosophical anthropology, self-possession and self-determination describe the person as a subject who is both the master of their own actions and the one who is formed by them.

Through fully conscious action, a person becomes the creator of themselves: The concept of self-determination encompasses more than the concept of agency: a person is not only the author of their actions, but through these actions they are also, in a sense, the 'creator of oneself'. Action is accompanied by becoming – what is more, it is organically connected with it. This is a natural and obvious action for humans.

Through action, we shape ourselves above all else. Through freedom, human agency becomes self-determination and makes us not only the perpetrators but also the creators of the actions we initiate and perform, and through them we become (*fieri*) in the moral sense.

I make my „self” something = I become someone (*fieri*)

Through becoming and self-fulfillment, we can define humans as deeply autotelic beings who can ultimately fulfill themselves only through others, by transcending themselves toward others, by surpassing themselves, through self-transcendence.

Only the statement “I want” contains the true nature of will, while the statement “I feel like” does not contain the moment of self-determination, despite its intentionality. Moments of desire arise outside the structures of self-possession and self-control and are rooted in the superficial layers of the human being. Every “I want” (structure of self-possession) reveals the transcendence of the person in action. This is expressed through a person's commitment to values.

Self-Possession Precedes Gift:

The horizon of my freedom is

the horizon of the possibility of becoming a gift

Freedom is identified with self-determination – the self-determination in which we discover will as a characteristic of a person. Freedom therefore appears as a characteristic of a person connected with will, with a specific “I want,” which includes [...] the experience of “I can – I don't have to.”

The will is indeed free, but at the same time it “must” seek the good that corresponds to its nature – it has the freedom to seek, but it is, as it were, enslaved by the very act of seeking, because its essential object is the good itself, and the true good at that.

In the framework of positive psychology, Wojtyła's statement aligns with Self-Determination Theory (SDT) and the concept of autonomy. For an act of service or self-offering to contribute to genuine flourishing – both for the giver and the receiver – it must be an autonomous expression of the self rather than a reactive or coerced behavior. When an individual lacks self-regulation or a coherent sense of identity, their „giving” often stems from people-pleasing, external pressure, or a lack of boundaries, which typically leads to emotional burnout rather than fulfillment.

Conversely, high self-possession allows a person to act out of self-concordance, where their external actions are in perfect harmony with their internal values. By “possessing” one's own motivations and impulses, the individual ensures that their gift is a sincere manifestation of their character. This turns altruism into a source of sustainable purpose and authentic social connection, confirming that one must first be the master of their own “self” before that self can be meaningfully shared with others.

To develop this idea further, we can look at the intersection where personalist philosophy meets modern developmental psychology. The core of the argument is that „giving” is not just an action, but an act of the will. If the „I” is not in control, the „giving” is merely a reflex or a compulsion.

The Psychological “Boundary” Perspective

In modern therapy, this is often discussed in terms of differentiation.

Enmeshment: This occurs when individuals have blurred boundaries and „give” to keep the peace or maintain a connection. This is the opposite of self-possession; it is a survival mechanism.

The Sincere Gift: True intimacy requires two distinct, self-possessed „selves” to meet. If one person „dissolves” into the other, the gift disappears because the giver no longer exists as a unique entity. To be a gift, you must remain a „someone” – a distinct person with your own internal life.

In psychotherapy, the concept that „one must possess oneself to become a gift” is most closely mirrored in the Differentiation of Self (from Bowenian Systems Theory) and Self-Leadership (from Internal Family Systems).

Developing this idea through a clinical lens reveals that „giving” without „possession” is often a symptom of psychological distress rather than a virtue.

Ks. prof. dr hab. Tomasz Stępień

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
t.stepien@uksw.edu.pl

„Antiqua et Nova” o niepowtarzalności relacji międzyludzkich: neotomistyczny realizm Mieczysława Gogacza w opozycji do heglowskiego paradygmatu mediacji kulturowej

W watykańskim dokumencie *Antiqua et Nova* (2025) stwierdza się, że autentyczne relacje międzyludzkie są niezbędne i niezastąpione dla pełnego rozwoju osoby ludzkiej, iż sztuczna inteligencja może jedynie symulować, ale nigdy nie odtworzyć takich relacji, oraz że zastępowanie prawdziwych spotkań międzyludzkich interakcjami technologicznymi grozi zastąpieniem autentycznej relacyjności „martwym obrazem” (§63; por. Ps. 106, 20). W niniejszym artykule argumentuję, że siła tych twierdzeń zależy od przesłanek metafizycznych, które dokument zakłada, ale nie formułuje w pełni – a konkretnie od realistycznego rozumienia osoby i relacji międzyludzkich, które pozostają w ostrym kontraście do dominujących współczesnych nurtów filozoficznych.

W artykule wskazano teorię relacji osobowych opracowaną przez Mieczysława Gogacza (1926–2022), twórcę spójnego tomizmu, jako ramy, które najdokładniej wyrażają metafizyczny realizm leżący u podstaw stanowiska dokumentu. W ujęciu Gogacza relacje osobowe – miłość, wiara i nadzieja – są relacjami egzystencjalnymi, zakorzenionymi w transcendentálnych właściwościach bytu rzeczy/rzeczywistości (*res*), prawdy (*verum*) i dobra (*bonum*), które manifestują akt egzystencji istoty osobowej. Wynikają one z bezpośredniego spotkania między istniejącymi osobami, a nie z mediacji kulturowej czy językowej.

“Antiqua et Nova” on the Irreplaceability of Human Relations Neo-Thomistic Realism of Mieczysław Gogacz Against the Hegelian Paradigm of Cultural Mediation

The Vatican document *Antiqua et Nova* (2025) argues that authentic interpersonal relationships are essential and irreplaceable for the full development of the human person, that AI can only simulate but never replicate such relationships, and that substituting technological interactions for genuine human encounter risks replacing authentic relationality with “a lifeless image” (§63; cf. Ps. 106, 20). This paper argues that the force of these claims depends on metaphysical premises the document presupposes but does not fully articulate – specifically, a realist understanding of the person and interpersonal relations that stands in sharp contrast to dominant modern philosophical currents.

The paper identifies the theory of personal relations developed by Mieczysław Gogacz (1926–2022), founder of consistent Thomism, as the framework that most rigorously articulates the metaphysical realism underlying the document’s position. In Gogacz’s account, personal relations – love, faith, and hope – are existential relations grounded in transcendental properties of being thing/reality (*res*), truth (*verum*), and goodness (*bonum*), which manifest the act of existence of a personal being. They arise from direct encounter between existing persons, not from cultural or linguistic mediation.

Dr Jan Wótkowski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu / Nicolaus Copernicus University in Toruń
jan.wolkowski@umk.pl

Teologia daru i relacji w myśli radykalnej ortodoksji

Wystąpienie przybliży myśl przedstawicieli interesującego ruchu współczesnej brytyjskiej (czy szerzej anglojęzycznej) myśli filozoficznej i teologicznej skupionej wokół takich postaci, jak prof. John Milbank, Catherine Pickstock, czy Graham Ward. Obecne są w niej wątki ciekawej koncepcji daru i relacji zarówno w metafizyce, jak i w myśli społecznej. Propozycja intelektualna Milbanka kieruje nas do nowego otwarcia i podjęcia na nowo współpracy między teologią a innymi dziedzinami nauk, które uczyni teologię meta-refleksją współczesnego świata w miejsce (wcześniej ją detronizującą) nowej teorii społecznej. Z kolei myśl Pickstock skupia się z kolei na relacji między filozofią a liturgią, co stanowi intrygującą propozycję w zsekularyzowanym świecie oraz w duchu postmodernizmu, który odrzuca wszelkie wielkie narracje. Z tych dwóch rozważań wyłania się ciekawe i godne uwagi spojrzenie na „dar” i „relację”.

The Theology of Gift and Relationship in the Thought of Radical Orthodoxy

This talk will explore the ideas of leading figures in the contemporary British (or, more broadly, English-speaking) philosophical and theological movement centred around figures such as Prof. John Milbank, Catherine Pickstock and Graham Ward. Their thinking incorporates themes relating to an intriguing concept of gift and relationship, both in metaphysics and in social thought. Milbank’s thought directs us towards a new opening and a renewed collaboration between theology and other fields of scholarship, which re-establishes theology as a meta-reflection on the contemporary world in place of (and thus dethroning) the new social theory. Pickstock’s thought, in turn, focuses on the relationship between philosophy and liturgy, which offers an intriguing proposition in a secularised world and in a postmodern spirit that rejects any grand narrative. From these two lines of thought emerges an interesting and noteworthy perspective on ‘gift’ and ‘relationship’.

Prof. Walter Fontanini

Uniwersytet Semmelweisa w Budapeszcie / Semmelweis University in Budapest
fontanini.walter@phd.semmelweis.hu

Psychiczne zdrowie młodzieży w środowiskach cyfrowych – ku pedagogice obecności

W całej Europie narastają obawy dotyczące zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w środowiskach nasyconych technologiami cyfrowymi. Najnowsze dokumenty europejskie oraz Światowej Organizacji Zdrowia podkreślają, że wpływ technologii cyfrowych nie jest ani jednolicie szkodliwy, ani jednolicie korzystny; zależy on raczej od relacji, warunków edukacyjnych i środowiska społecznego, w których rozwijają się młodzi ludzie. W niniejszej prezentacji argumentuje się, że zdrowie psychiczne młodzieży należy rozumieć nie tylko jako kwestię kliniczną lub behawioralną, ale jako kwestię głęboko relacyjną, ponieważ osoba ludzka kształtuje się nie w zamkniętej w sobie autonomii, ale poprzez znaczące relacje z innymi.

Opierając się na neurobiologii, psychologii i pedagogice, niniejszy artykuł proponuje, że regulacja emocjonalna, odporność psychiczna, poczucie przynależności i wrażliwość wyłaniają się w ramach ucieleśnionych i relacyjnych procesów, takich jak przywiązanie, współregulacja, uznanie i zaufanie. Środowiska cyfrowe mogą oferować dostęp, wsparcie i nowe formy połączeń, ale mogą również nasilać nadmierną stymulację, porównania społeczne, fragmentację uwagi, samotność i interakcje pozbawione fizycznej obecności. Decydującą kwestią nie jest zatem po prostu to, w jakim stopniu młodzież korzysta z technologii, ale czy kształtuje się ona w ramach ekosystemów relacyjnych zdolnych do podtrzymywania znaczącej obecności.

Youth Mental Health in Digital Environments Toward a Pedagogy of Presence

Across Europe, growing concern surrounds the mental health of children and adolescents in digitally saturated environments. Recent European and World Health Organization documents emphasise that the effects of digital technologies are neither uniformly harmful nor uniformly beneficial; rather, they depend on the relational, educational, and social ecologies in which young people develop. This presentation argues that youth mental health must be understood not only as a clinical or behavioural issue, but as a profoundly relational one, since the human person is formed not in self-enclosed autonomy but through meaningful relations with others.

Drawing on neuroscience, psychology, and pedagogy, this paper proposes that emotional regulation, resilience, belonging, and vulnerability emerge within embodied and relational processes such as attachment, co-regulation, recognition, and trust. Digital environments may offer access, support, and new forms of connection, yet they may also intensify overstimulation, social comparison, fragmentation of attention, loneliness, and disembodied interaction. The decisive issue, therefore, is not simply how much technology young people use, but whether they are formed within relational ecologies capable of sustaining meaningful presence.

Miłość i człowieczeństwo

**Miłość jest
podstawowym
i wrodzonym
powołaniem
każdego człowieka.**

Jan Paweł II, *Familiaris Consortio*

**Love is the
fundamental and
innate vocation of
every human being.**

John Paul II, *Familiaris Consortio*

Dr Mark Nowacki

Singapurski Uniwersytet Zarządzania / Singapore Management University
mark@nowedu.ne

Cienie boskiej ekonomii – „dobra zasługujące na uznanie” w ekonomii jako ramy dla zrozumienia i zarządzania darami

Ręka Boga jest widoczna nawet na przestrzeni handlu i w gospodarce. Szczególna kategoria dóbr gospodarczych, tzw. dobra merytoryczne, ujawnia konieczność i wszechobecność daru w społeczeństwie ludzkim. Dobra merytoryczne to dobra gospodarcze, w odniesieniu do których właściwe władze mogą, z powodów aksjologicznych, interweniować na rynkach wbrew preferencjom konsumentów. Przykłady obejmują obowiązkowe szczepienia publiczne, minimalny okres nauki szkolnej, papierosy i heroinę – wszystkie te dobra, jak powszechnie wiadomo, nie są pożądane przez konsumentów w odpowiednich ilościach. Istnienie dóbr merytorycznych pociąga za sobą fundamentalną krytykę pragnień konsumentów – konsumenci nie chcą tego, co jest dla nich obiektywnie dobre; historycznie rzecz biorąc, osoby, którym powierzono troskę o społeczność, interweniowały w zakresie ich dostarczania, identyfikując pewne dobra ekonomiczne jako naprawdę dobre lub naprawdę złe dla swoich obywateli. Przymusowa interwencja na rynkach musi być uzasadniona, a w przypadku dóbr merytorycznych dostrzegamy domyślne odwołanie się do konsekwentnej woli i wyboru dobra drugiego człowieka – co jest oczywiście definicją miłości według św. Tomasza z Akwinu. Co więcej, jak uczy nas *Gaudium et Spes* (nr 24), miłość bliźniego wiąże się z ofiarowaniem siebie z miłości. W niniejszym wykładzie sugeruję, że w dobrach merytorycznych przejawia się podwójne ofiarowanie: po pierwsze, same dobra merytoryczne są właściwie rozumiane jako dary, a po drugie, każde uzasadnione zapewnienie dóbr merytorycznych oznacza ofiarowanie siebie z miłości.

Shadows of the divine economy Economic “merit goods” as a framework for understanding and managing gifts

God’s Hand is evident even in the marketplace A specific category of economic goods, “merit goods”, reveals the necessity and omnipresence of the Gift in human society. Merit goods are economic goods with respect to which competent authorities may, for axiological reasons, intervene in markets contrary to consumer preferences. Examples include mandatory public inoculations, minimum years of schooling, cigarettes, and heroin, all of which notoriously are not desired by consumers at their proper levels. The existence of merit goods entails a fundamental critique of consumer desire consumers do not want what is objectively good for them; and historically, those entrusted with the care of the community have intervened with respect to their provision, identifying certain economic goods as either really good, or really bad, for their people. Coercive intervention in markets must be justified, and in the case of merit goods, what we find is an implicit appeal to the consistent willing and choosing of the good of the other—which is, of course, Aquinas’ definition of love. Moreover, as we learn from *Gaudium et Spes* #24, love of neighbour involves a loving gift of oneself. In this talk I suggest that there is a double gifting evidenced in merit goods first, merit goods themselves are properly understood as gifts; and second, any justified provision of merit goods betokens a loving gift of oneself.

Uczestnicy Sesji 2 / Session 2 • Panel angielski / English panel discussion

Dr Sebastian Szymański

Uniwersytet Rzeszowski / University of Rzeszów
ssz.composer@gmail.com

Proces twórczy w komponowaniu nowej muzyki klasycznej jako punkt odniesienia, doświadczenie i budowanie relacji

Celem wystąpienia jest ukazanie znaczenia daru jako fundamentalnego czynnika twórczego w przestrzeni procesu twórczego – kompozycji nowej muzyki klasycznej. W dyskursie nad współczesną twórczością kategoria daru zostaje często pomijana lub spłykana, dlatego też podkreślenie jego obecności wydaje się istotne. Ponadto zostanie dokonana próba zdefiniowania inspiracji jako jednego z czynników sprzyjających urzeczywistnianiu się tego daru w świetle własnych doświadczeń artystycznych.

The Creative Process in Composing New Classical Music as a Reference, Experience, and Development of Relationships

The aim of the presentation is to demonstrate the significance of the gift as a fundamental creative factor within the space of the creative process involved in composing new classical music. In the discourse on contemporary artistic creation, the category of the gift is often overlooked or reduced in meaning; therefore, emphasizing its presence appears important. Furthermore, an attempt will be made to define inspiration as one of the factors that facilitates the realization of this gift, in light of the author's own artistic experience.

Uniwersalność rodzi się w dialogu

Dla teologii misyjnej oznacza to rozumienie uniwersalności nie przede wszystkim jako założonej normy, ale jako procesu relacyjnego i dialogicznego, który nabiera kształtu w spotkaniach międzykulturowych.

For missional theology, this implies understanding universality not primarily as a presupposed norm, but as a relational and dialogical process that takes shape in intercultural encounters.

Uczestnicy Sesji 2 / Session 2 • Panel angielski / English panel discussion

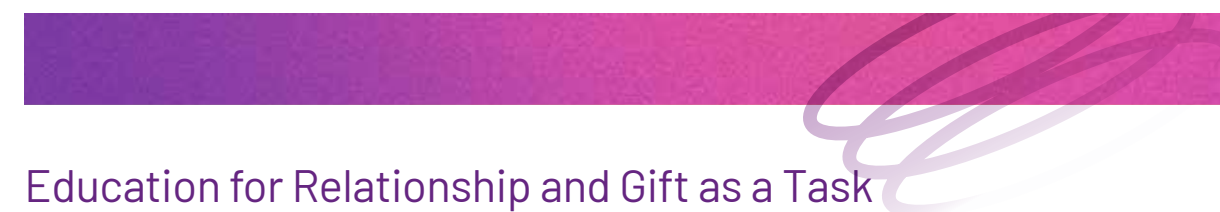
Dr hab. Aneta Rayzacher-Majewska, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
a.rayzacher-majewska@uksw.edu.pl

Edukacja na rzecz relacji i daru jako zadanie katechezy

Współczesna rzeczywistość społeczna, naznaczona indywidualizmem, przyspieszeniem życia oraz kryzysem więzi, stawia przed edukacją nowe wyzwania wychowawcze. Jednym z nich jest kształtowanie zdolności do budowania dojrzałych relacji oraz postawy bezinteresownego daru z siebie. Lekcja religii, czerpiąca z antropologii chrześcijańskiej, posiada szczególny potencjał w tym zakresie, ukazując człowieka jako istotę powołaną do relacji – z Bogiem, z drugim człowiekiem oraz ze wspólnotą.

Celem wystąpienia jest ukazanie, że wychowanie do relacji i daru stanowi istotny wymiar edukacji religijnej w szkole. W referacie zostanie przedstawiona podstawa takiego wychowania, odwołująca się do personalistycznej wizji osoby i chrześcijańskiej koncepcji miłości jako daru z siebie. Następnie omówiona zostanie rola szkolnego nauczania religii w rozwijaniu kompetencji relacyjnych uczniów, z podkreśleniem znaczenia postawy nauczyciela tego przedmiotu jako świadka i przewodnika w procesie wychowania do relacyjności, który winien wspierać uczniów w nawiązywaniu dialogu z Bogiem i między sobą.

Education for Relationship and Gift as a Task of Religious Instruction

Contemporary social reality, marked by individualism, the accelerating pace of life, and a crisis of relationships, presents new educational challenges. One of these is fostering the ability to build mature relationships and an attitude of selfless self-giving. Religious education, drawing on Christian anthropology, has particular potential in this regard, presenting the human person as a being called to relationship – with God, with others, and with the community.

The aim of this presentation is to demonstrate that education in relationships and self-giving constitutes an essential dimension of religious education in schools. The paper will present the foundation of such education, drawing on a personalist vision of the person and the Christian concept of love as self-giving. Next, the role of religious education in schools in developing students' relational competencies will be discussed, emphasizing the importance of the teacher's role as a witness and guide in the process of fostering relationality, which should support students in establishing a dialogue with God and with one another.

Ks. dr hab. Wojciech Kluj, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
w.kluj@uksw.edu.pl

Jak mówić o Bogu w języku, który nie jest naszym językiem ojczystym? Przykłady przetłumaczonych modlitw

Od czasu do czasu wybuchają dyskusje na temat poprawiania tłumaczeń różnych modlitw, np. *Ojcze nasz* czy *Zdrowaś Maryjo*. Tłumaczenia tekstów modlitwy wymagają szczególnego podejścia – teologii tłumaczeń. Rzeczywistość modlitwy to coś, co wymyka się teoriom translacji. Analiza tłumaczeń modlitw *Ojcze nasz* i *Zdrowaś Maryjo* z różnych mniej znanych języków Afryki i Azji ukazuje wielką zdolność adaptacyjną do lokalnych pojęć przy zachowaniu wierności treści.

How to Speak about God in a Language That is Not Our Native Tongue? Examples of Translated Prayers

From time to time, discussions arise regarding the revision of translations of various prayers, such as the “Our Father” or the “Hail Mary.” Translating prayer texts requires a special approach – the theology of translation. The reality of prayer is something that defies mere theories of translation. An analysis of translations of the “Our Father” and “Hail Mary” from various lesser-known languages of Africa and Asia reveals a remarkable ability to adapt to local concepts while remaining faithful to the content.

Wystąpienie ks. prof. Wojciecha Kluja / Rev. Prof. Wojciech Kluj's speech at the conference

Ks. dr Mariusz Boguszewski

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
m.boguszewski@uksw.edu.pl

Sposób przedstawiania kryzysów małżeńskich we współczesnej prasie polskiej

Współczesna prasa polska zajmuje się kreowaniem obrazu małżeństwa w jego różnych postaciach. Momenty kryzysowe są często jednym z tematów podejmowanych przez wiele różnych podmiotów medialnych. Moment kryzysu rozumiany jest jako okazja do sensacji, a także uogólniania. Pokazywanie zaburzeń relacji w tej jednej z podstawowych jednostek społeczeństwa kreuje obraz i może wpływać na losy konkretnych małżonków. Ukazanie sposobów przedstawiania przemian zachodzących w relacjach małżeńskich oraz identyfikacja dominujących narracji obecnych w dyskursie prasowym może stać się przyczynkiem do badań nad skomplikowanymi tendencjami. Analiza wskazuje, że kryzys małżeństwa ujmowany jest zarówno jako zjawisko społeczne związane z procesami modernizacyjnymi, jak i jako problem jednostkowy wymagający wsparcia psychologicznego. W zależności od profilu ideowego medium widoczne są odmienne interpretacje – od narracji alarmistycznych, akcentujących zagrożenie dla tradycyjnego modelu rodziny, po ujęcia liberalne, podkreślające autonomię jednostki i akceptację alternatywnych form życia rodzinnego. Istotnym elementem przekazu jest także personalizacja problemu oraz jego tabloidyzacja, szczególnie w prasie popularnej. Wnioski z analizy potwierdzają, że medialny obraz kryzysu małżeństwa w Polsce jest niejednorodny i odzwierciedla szersze napięcia kulturowe między tradycją a nowoczesnością.

The media portrayal of marital crises in the contemporary Polish press

The contemporary Polish press focuses on shaping the image of the child in its various forms. Moments of crisis are often a topic covered by many different media outlets. A moment of crisis is understood as an opportunity for sensationalism as well as generalization. Depicting relationship turmoil within this fundamental unit of society shapes public perception and can influence the fate of specific couples. Examining the ways in which changes in marital relationships are portrayed and identifying the dominant narratives present in press discourse can serve as a starting point for research into complex trends. The analysis indicates that the marital crisis is viewed both as a social phenomenon linked to modernization processes and as an individual problem requiring psychological support. Depending on the ideological profile of the media outlet, different interpretations are evident – ranging from alarmist narratives emphasizing the threat to the traditional family model to liberal perspectives highlighting individual autonomy and acceptance of alternative forms of family life. Another key element of the media discourse is the personalization of the issue and its sensationalization, particularly in the tabloid press. The findings of the analysis confirm that the media's portrayal of the marriage crisis in Poland is heterogeneous and reflects broader cultural tensions between tradition and modernity.

Dr Irena Grochowska

Towarzystwo Naukowe Fides et Ratio / Academic Society Fides et Ratio
irgr@wp.pl

Miedzy substancją a relacją. Kim jest osoba ludzka według Tomasza z Akwinu?

Zapowiadany tytuł referatu *Miedzy substancją a relacją – kim jest osoba ludzka według Tomasza z Akwinu?* jest propozycją krótkiej analizy koncepcji osoby ludzkiej jako bytu jednocześnie substancjalnego, jak i relacyjnego. Punktem wyjścia rozważań będzie koncepcja osoby według Boecjusza przedstawiająca osobę jako indywidualną substancję natury rozumnej (*rationalis naturae individua substantia*), która została poddana przez Tomasza z Akwinu głębokiej reinterpretacji, szczególnie w kategoriach subsystencji i hylemorfizmu.

W wystąpieniu wyróżnione zostają trzy fundamentalne wymiary relacyjności osoby poznawczy (otwarcie na świat poprzez intencjonalność intelektu), interpersonalny (miłość i przyjaźń jako akty woli ukierunkowane na dobro drugiego) oraz transcendentny (naturalne ukierunkowanie osoby ku Bogu jako Istnieniu samoistnemu (*ipsum Esse Subsistens*)).

Kluczową tezę referatu jest twierdzenie, że w ujęciu tomistycznym substancjalność nie konkuruje z relacyjnością, lecz ją umożliwia – im doskonalszy byt, tym głębsze relacje może nawiązać. Perspektywa ta zostaje wzbogacona o analogię trynitarną, w której Osoby Boskie są relacjami subsystującymi (*relationes subsistentes*), co rzuca światło na antropologię relacyjną. Wystąpienie ukazuje aktualność myśli Tomasza w dialogu ze współczesną neuronauką społeczną, psychologią przywiązania oraz filozofią dialogu.

Between Substance and Relation Who Is the Human Person According to Thomas Aquinas?

The announced title of the paper, "Between Substance and Relation Who Is the Human Person According to Thomas Aquinas?", proposes a brief analysis of the concept of the human person as a being that is simultaneously substantial and relational. The starting point of the inquiry is Boethius's concept of the person, which presents the person as an individual substance of a rational nature (*rationalis naturae individua substantia*), a definition that was profoundly reinterpreted by Thomas Aquinas, particularly in terms of subsistence and hylomorphism.

The paper identifies three fundamental dimensions of personal relationality cognitive (openness to the world through intellectual intentionality), interpersonal (love and friendship as acts of the will directed toward the good of another), and transcendent (the natural orientation of the person toward God as Self-Subsisting Being – *Ipsum Esse Subsistens*).

The central thesis of the paper is that, in the Thomistic framework, substantiality does not compete with relationality but rather enables it – the more perfect the being, the deeper the relations it can enter into. This perspective is enriched by Trinitarian analogy, in which the Divine Persons are subsistent relations (*relationes subsistentes*), shedding light on relational anthropology. The paper demonstrates the continuing relevance of Aquinas's thought in dialogue with contemporary social neuroscience, attachment theory, and the philosophy of dialogue.

Ks. dr Jacek Olszewski

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
jacekocd@hotmail.com

Bóg mi ciebie dał – eschatologia Jana Pawła II

W centrum niniejszego odczytu znajduje się relacja mężczyzny i kobiety w perspektywie tajemnicy zmartwychwstania. Przemyslenia zawarte w katechezach *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich* pozwalają na wprowadzenie rzeczywistości płci do eschatologii. Powstaje oryginalna myśl Jana Pawła II, określona przez niego jako centralna – człowiek historyczny, który utracił stan niewinności w wyniku grzechu, powinien interpretować swoje istnienie w horyzoncie zmartwychwstania, dla której to tajemnicy materiałem poznawczym pozostaje dzieło stworzenia. Autor *Medytacji* nazywa to antropologią zmartwychwstania. W świetle tak pojętej logiki bytowania człowieka, nowego sensu nabiera relacja między mężczyzną i kobietą. Jest to oblubieńczy sens ciała, który w eschatonie przekracza kontekst małżeństwa i prokreacji.

God has given you to me – the eschatology of John Paul II

At the heart of this reading is the relationship between man and woman in the perspective of the mystery of the resurrection. The thoughts contained in the *Male and Female He Created Them* catecheses allow for the introduction of the reality of gender into eschatology. As a result, an original idea of John Paul II emerges, which he defines as central the historical man, who lost his state of innocence due to sin, should interpret his existence in the horizon of the resurrection, for which the mystery of creation remains the object of knowledge. The author of the *Meditation* calls this the anthropology of the resurrection. In light of such an understanding of the logic of human existence, the relationship between man and woman takes on new meaning. It is the spousal meaning of the body, which, in the eschaton, transcends the context of marriage and procreation.

Ks. prof. dr hab. Jarosław Babiński

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
j.babinski@uksw.edu.pl

Człowiek–świat w ekoteologii. O właściwe rozumienie relacji

Ekologia ukazuje wzajemne odniesienia między człowiekiem a światem. Sposób ujęcia relacji jest zasadniczy w określaniu zadań człowieka i jego odpowiedzialności w działaniach wobec przyrody. Swoją oryginalną propozycję formułuje również ekoteologia. Proponuje bowiem postawę podkreślającą obowiązki człowieka wobec świata. Postrzegając go jako integralny element świata, uznaje jego wyjątkową w nim rolę jako sługę i pracownika Boga.

Man and the World in Eco-theology: Towards a Proper Understanding of the Relationship

Ecology reveals the interconnections between humanity and the world. The way in which this relationship is framed is fundamental to defining humanity's tasks and responsibilities in its dealings with nature. Ecotheology also puts forward its own original proposal. It advocates an attitude that emphasises humanity's duties towards the world. By viewing humanity as an integral part of the world, it recognises humanity's unique role within it as God's servant and worker.

Prof. dr hab. Hanna Żuraw

Uniwersytet w Siedlcach / University in Siedlce

hanna.zuraw@uws.edu.pl

Ku przyszłości – wyzwania rehabilitacji, wsparcia i edukacji

Referat zawiera pytania o sens i formy edukacji i pracy socjalnej. Obserwujemy, iż wielu specjalistów zajmujących się pedagogiką uważa, że szkoły powinny nauczać „czterech K” – krytycznego myślenia, komunikacji, kooperacji i kreatywności. Ujmując to szerzej szkoły powinny kłaść mniejszy nacisk na umiejętności techniczne, a szerzej akcentować umiejętności życiowe. Najważniejsza będzie zdolność radzenia sobie ze zmianą, uczenia się nowych rzeczy i zachowywania równowagi psychicznej w nieznanych sytuacjach. Pytamy więc, co daje edukacja w dzisiejszej postaci. Pytamy też o sens istniejących rozwiązań pomocowych, jak piecza zastępcza, w warunkach braku miejsc w rodzinach zastępczych.

Looking to the future – challenges in rehabilitation, support and education

The paper contains questions about the purpose and forms of education and social work. We observe that many specialists in pedagogy believe that schools should teach the ‘four Cs’ – critical thinking, communication, collaboration, and creativity. Broadly speaking, schools should place less emphasis on technical skills and more on life skills.

The most important will be the ability to cope with change, to learn new things, and to maintain mental balance in unfamiliar situations. So we ask, what does education in its current form provide? We therefore ask about the meaning of existing assistance solutions, such as foster care.

Ontologia relacyjna

Byt nie jest już rozumiany jako izolowana substancja, lecz jako trwająca relacja i dar.

Being is no longer understood as an isolated substance but as subsisting relation and gift.

Mgr Anna Orkisz

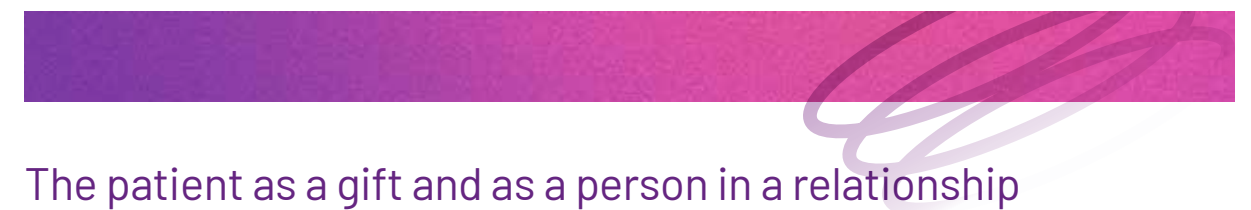
instruktorka Modelu Creightona / teacher of the Creighton Model FertilityCare System
annork@tlen.pl

Pacjent jako dar i osoba będąca w relacji w programie NaProTECHNOLOGY®

NaProTechnology® wpisuje się w nurt medycyny personalistycznej, w którym pacjent jest postrzegany jako osoba o niezbywalnej godności, a nie jedynie jako przypadek kliniczny. Podejście to koncentruje się na diagnostyce i leczeniu zaburzeń płodności oraz innych problemów prokreacyjnych, ujmując je w perspektywie całościowej, obejmującej wymiary fizyczny, psychiczny, intelektualny, duchowy i relacyjny. Doświadczenie choroby ujawnia integralność człowieka oraz jego potrzeby na wszystkich poziomach funkcjonowania.

NaProTechnology® zakłada indywidualizację procesu terapeutycznego, odrzucając schematyczność leczenia na rzecz rozwiązań dostosowanych do konkretnej osoby i jej sytuacji życiowej. Kluczowe znaczenie ma relacja lekarz – pacjent (lub para) – Fertility Care Practitioner (opiekun płodności, instruktor metody CrMS), oparta na szacunku, empatii i współpracy, a także zaangażowanie obojga partnerów w proces leczenia i odpowiedzialnego planowania poczęcia.

Istotnym elementem tego podejścia jest również uznanie dziecka jako potencjalnego pacjenta, którego dobro, zdrowie i godność wymagają troski już na etapie prekonceptyjnym. Planowanie poczęcia staje się więc nie tylko działaniem biologicznym, lecz także świadomym i odpowiedzialnym procesem przygotowania warunków dla nowego życia. Obejmuje to dbałość o zdrowie rodziców, identyfikację i leczenie zaburzeń mogących wpłynąć na rozwój dziecka oraz tworzenie optymalnego środowiska dla jego poczęcia i rozwoju od najwcześniejszych etapów istnienia.

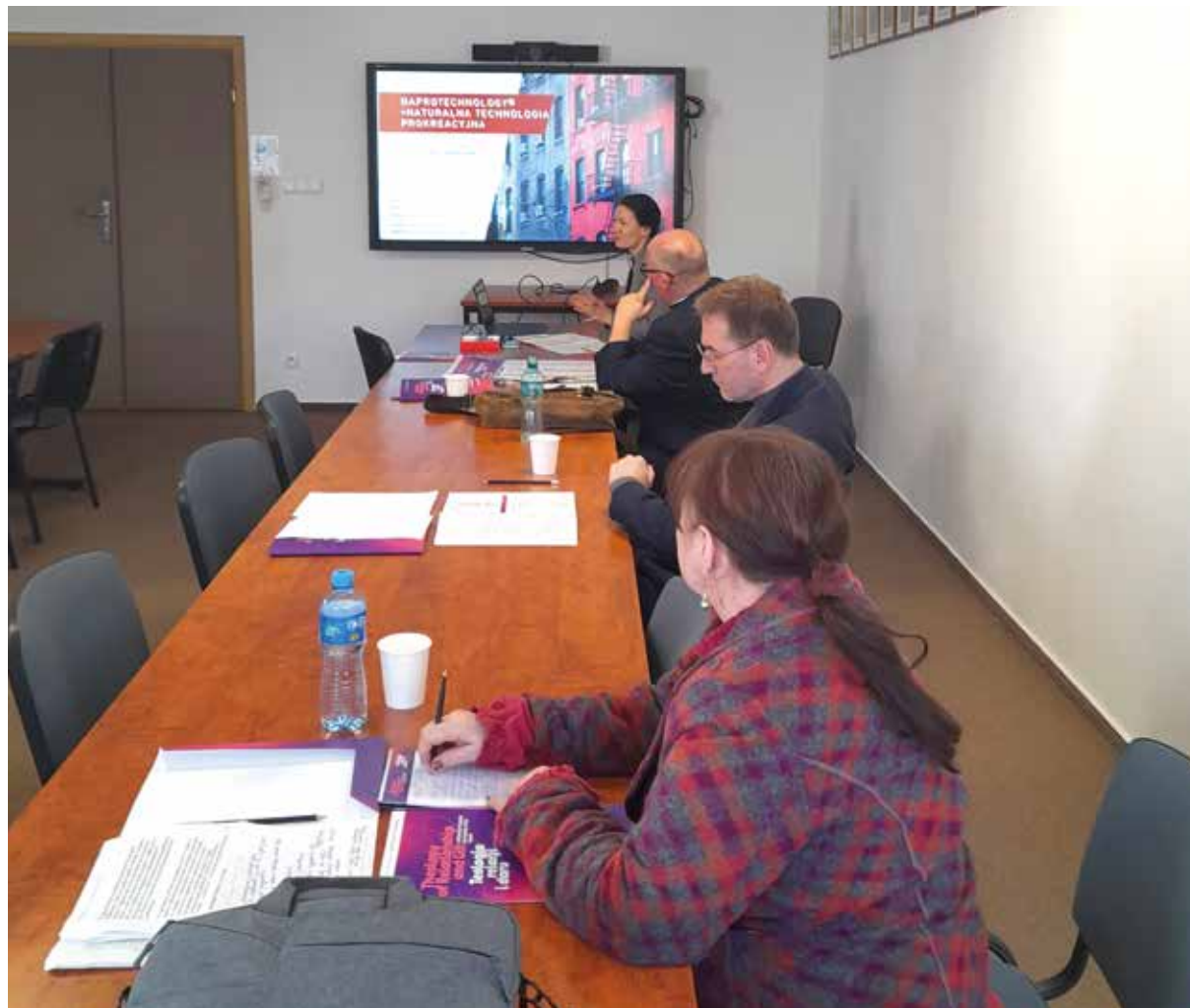

The patient as a gift and as a person in a relationship within the NaProTECHNOLOGY® programme

NaProTechnology® is part of the personalized medicine movement, in which the patient is viewed as a person with inherent dignity, rather than merely a clinical case. This approach focuses on the diagnosis and treatment of fertility disorders and other reproductive issues, viewing them from a holistic perspective that encompasses the physical, psychological, intellectual, spiritual, and relational dimensions. The experience of illness reveals the integrity of the human person and their needs at all levels of functioning.

NaProTechnology® emphasizes the individualization of the therapeutic process, rejecting standardized treatment in favor of solutions tailored to the specific person and their life situation. Of key importance is the doctor–patient (or couple)–Fertility Care Practitioner (fertility caregiver, CrMS method instructor) relationship, based on respect, empathy, and cooperation, as well as the involvement of both partners in the treatment process and responsible conception planning.

Another essential element of this approach is recognizing the child as a potential patient whose well-being, health, and dignity require care even at the preconception stage. Conception planning thus becomes not only a biological act but also a conscious and responsible process of preparing the conditions for new life. This includes caring for the parents' health, identifying and treating disorders that may affect the child's development, and creating the optimal environment for its conception and development from the very earliest stages of its existence.

Sesja w j. polskim / Polish Session

Sesja w j. polskim / Polish Session

Mgr Maria Chodkiewicz

Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich / Association of Friends of Catholic Schools

Pedagogia integralna w szkołach Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich

Konieczność integralnego rozwoju osoby nauczyciela i ucznia stała się inspiracją dla założycieli Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich (SPSK) – pierwszej katolickiej organizacji oświatowej zarejestrowanej w styczniu 1991 po upadku komunizmu. Obecnie Stowarzyszenie prowadzi 122 szkoły na różnych etapach kształcenia w 18 polskich diecezjach.

W wystąpieniu zostanie podjęty temat wychowania integralnego rozumianego jako formacja osoby ludzkiej w całej jej pełni, obejmującej płaszczyznę fizyczną, moralną, społeczną, kulturową oraz duchową.

To całościowe, niezredukowane podejście do wychowania człowieka wydaje się być adekwatną odpowiedzią na współczesne zjawiska dezintegrujące jednostkę i społeczeństwo, takie jak indywidualizm, konsumpcjonizm czy brak więzi społecznych.

Integral education in the schools of the Association of Friends of Catholic Schools

The necessity of the integral development of both teacher and student became the inspiration for the founders of The Association of Catholic Schools Friends (SPSK) – the first catholic educational organization registered in January 1991 after the fall of communism. Currently, the association runs 122 schools at various stages of education across 18 Polish dioceses.

This presentation will address the topic of integral education understood as the formation of the human person in their full entirety, encompassing the physical, moral, social, cultural, and spiritual dimensions.

This holistic, non-reductionist approach to human education appears to be an adequate response to contemporary phenomena that disintegrate both individuals and society, such as individualism, consumerism, and the weakening of social bonds.

Ks. dr hab. Tomasz Szyszka, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
t.szyszka@uksw.edu.pl

Andyjska interpretacja daru i wzajemności

Tradycyjna tożsamość ludów andyjskich opiera się na kategorii daru i wzajemności. Niemal wszystkie wydarzenia oraz podejmowane inicjatywy są interpretowane według zasady wzajemności. Współczesne ludy andyjskie wiele utraciły ze swej pierwotnej tożsamości kulturowej, jednakże kategorię daru i wzajemności bez większych problemów można odczytać we współczesnych formach zachowań oraz sposobach myślenia i oceniania.

The Andean interpretation of gift-giving and reciprocity

The traditional identity of the Andean peoples is based on the concepts of gift-giving and reciprocity. Almost all events and initiatives are interpreted according to the principle of reciprocity. Contemporary Andean peoples have lost much of their original cultural identity; however, the concepts of gift and reciprocity can still be readily discerned in modern forms of behavior and in ways of thinking and evaluating.

Ks. dr Waldemar Labusga

Kostaryka / Costa Rica
labusga@gmail.com

Relacja z Chrystusem i dar z siebie w misji i solidarności. Duchowość wyzwolenia Segundo Galilei

Zmarły w 2010 roku chilijski teolog Segundo Galilea był bez wątpienia darem dla Kościoła latynoamerykańskiego. W niełatwym czasie znacznego zamętu teologicznego drugiej połowy XX wieku był tam głosem rozsądku, głębi i równowagi. Wraz z kardynałem Pironio uznawany za najznamienitszego przedstawiciela duchowości latynoamerykańskiej. Z perspektywy tamtego Kościoła dokonał reлектury szesnastowiecznych mistyków hiszpańskich i ojców Kościoła. Na pięćsetlecie ewangelizacji Ameryki odwiedził również Polskę. Wtedy ukazał się też po polsku jego bestseller *Naśladowanie Chrystusa*. Żył tak, jak nauczał, umarł tak, jak żył. Przed śmiercią rozdał wszystko, co miał.

A relationship with Christ and self-giving in mission and solidarity. Segundo Galilei's spirituality of liberation

The Chilean theologian Segundo Galilea, who died in 2010, was undoubtedly a gift to the Latin American Church. During the difficult period of significant theological turmoil in the second half of the 20th century, he was a voice of reason, depth, and balance there. Along with Cardinal Pironio, he is considered the most distinguished representative of Latin American spirituality. From the perspective of that Church, he reinterpreted the 16th-century Spanish mystics and the Church Fathers. He also visited Poland for the 500th Anniversary of the Evangelization of the Americas. His bestseller "The Imitation of Christ" was also published in Polish at that time. He lived as he taught, and he died as he lived. Before his death, he gave away everything he had.

Ks. Tomasz Fajt

Boliwia / Bolivia
t.fajt@uksw.edu.pl

Budowanie przyszłości w oparciu na koncepcji daru w kulturach wschodniej Boliwii

Wystąpienie podejmuje refleksję nad teologią relacji i daru w kontekście doświadczenia wspólnot Chiquitanii w Boliwii, ukazując je jako przestrzeń inkulturacji Ewangelii. Punktem wyjścia jest spotkanie kultur rdzennych oraz dziedzictwo redukcji jezuickich, które ukształtowały model życia oparty na relacyjności. Dar jawi się tu nie tylko jako kategoria duchowa, lecz jako zasada organizująca codzienność, wyrażająca się w solidarności, współodpowiedzialności i trosce o wspólny dom. Analiza ukazuje napięcia między tą logiką a współczesnymi procesami społecznymi i ekonomicznymi, promującymi indywidualizm. Doświadczenie Chiquitanii wnosi istotny wkład w refleksję nad społeczeństwem przyszłości podejmowaną przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Building a future based on the concept of the gift in the cultures of eastern Bolivia

This presentation reflects on the theology of relationship and gift in the context of the experience of the communities of Chiquitania in Bolivia, presenting them as a space for the inculturation of the Gospel. The starting point is the encounter between indigenous cultures and the legacy of the Jesuit reductions, which shaped a model of life based on relationality. Gift appears here not only as a spiritual category but as a principle organizing everyday life, expressed in solidarity, shared responsibility, and care for our common home. The analysis highlights the tensions between this logic and contemporary social and economic processes that promote individualism. The experience of Chiquitania makes a significant contribution to the reflection on the society of the future undertaken by Cardinal Stefan Wyszyński University.

”

Tożsamość istoty ludzkiej budowana jest wyłącznie w relacji z innymi istotami.

Metropolita Pergamonu
Jan Zizioulas

The human being's identity is constructed solely in relation to other beings.

Metropolitan of Pergamon
John Zizioulas

Sesja w j. włoskim / Italian Session

Mgr Stanisław Schabowicz

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
polskipoliglota@gmail.com

Tłumaczenie liturgiczne i jasność doktrynalna reforma włoskiego tłumaczenia „Ojcze nasz”

Celem niniejszego wystąpienia jest analiza zmiany tłumaczenia modlitwy *Ojcze nasz* w liturgii Kościoła katolickiego we Włoszech, polegającej na zastąpieniu formuły „non ci indurre in tentazione” wyrażeniem „non abbandonarci alla tentazione”. Reforma, przygotowana przez Konferencję Episkopatu Włoch i zatwierdzona przez papieża Franciszka, stanowi rezultat wieloletnich badań egzegetycznych, lingwistycznych i teologicznych.

W referacie ukazano problem semantyczny dotychczasowego tłumaczenia, które mogło sugerować aktywną rolę Boga w prowadzeniu człowieka ku pokusie, co pozostaje w sprzeczności z nauczaniem biblijnym (por. Jk 1, 13–14). Analiza greckiego oryginału Ewangelii Mateusza wskazuje na konieczność interpretacji teologicznie adekwatnej, a nie wyłącznie dosłownej. Nowa formuła akcentuje Bożą opiekę oraz pomoc w unikaniu upadku.

Zmiana ta wpisuje się w szerszy kontekst współczesnych rewizji translacyjnych w Kościele katolickim i odzwierciedla dążenie do większej zgodności między tekstem liturgicznym, jego źródłem biblijnym oraz doktryną.

Liturgical translation and doctrinal clarity: a reform of the Italian translation of the ‘Our Father’

The aim of this presentation is to analyze the change in the translation of the Lord’s Prayer in the liturgy of the Catholic Church in Italy, consisting in the replacement of the formula “non ci indurre in tentazione” with “non abbandonarci alla tentazione.” The reform, prepared by the Italian Episcopal Conference and approved by Pope Francis, is the result of many years of exegetical, linguistic, and theological research.

The presentation highlights the semantic problem of the former translation, which could suggest an active role of God in leading humans into temptation, thus contradicting biblical teaching (cf. Jm 1, 13–14). An analysis of the Greek original of the Gospel of Matthew points to the necessity of a theologically adequate, rather than purely literal, interpretation. The new formulation emphasizes God’s protective role and assistance in preventing human fall.

This change should be understood within the broader context of contemporary translational revisions in the Catholic Church, reflecting the pursuit of greater coherence between the liturgical text, its biblical source, and doctrinal accuracy.

Ks. mgr Joseph Abu

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
j.abu17@yahoo.com

Małżeństwo chrześcijańskie a problem bezdzietności w kontekście Kościoła w Nigerii

W niniejszym artykule przeanalizowano duszpasterskie, kulturowe, społeczne i teologiczne aspekty bezdzietności w małżeństwach chrześcijańskich we współczesnym społeczeństwie nigeryjskim. Choć w teologii chrześcijańskiej małżeństwo ma na celu zarówno dobro małżonków, jak i prokreację oraz wychowanie dzieci, w niniejszym opracowaniu trafnie wskazano, że brak biologicznych dzieci w żaden sposób nie umniejsza sakramentalnej godności związku małżeńskiego, a wręcz ją pogłębia. W afrykańskim rozumieniu, gdzie małżeństwo jest głęboko zakorzenione w tożsamości wspólnotowej i ciągłości rodowej, bezdzietność stanowi poważne wyzwanie społeczne, psychologiczne i duszpasterskie. Artykuł omawia tę niepokojącą rzeczywistość wśród par chrześcijańskich w Nigerii, która, jeśli nie jest odpowiednio zarządzana, prowadzi do stygmatyzacji, cierpienia emocjonalnego lub uciekania się do praktyk niechrześcijańskich.

Christian Marriage and the Challenge of Childlessness in the Context of the Church in Nigeria

This paper examines the pastoral, cultural, social and theological dimensions of childlessness within Christian marriages in the contemporary Nigerian society. While marriage in Christian theology is patterned toward both the good of the spouses and the procreation and education of children, this piece aptly points out that the absence of biological children does not in any way diminish the sacramental dignity of the marital union, rather it deepens it. In African understanding, where marriage is deeply embedded in communal identity and lineage continuity, childlessness constitutes significantly a social, psychological, and pastoral challenge. This piece discusses this disturbing reality among Christian couples in Nigeria, that when not properly managed leads to stigmatization, emotional distress, or recourse to unchristian practices. Theologically, the paper emphasizes the intrinsic value of conjugal love, the biblical witness of childless couples, and the broader Christian understanding of fruitfulness expressed through charity, service, and spiritual motherhood or fatherhood. Ethically, it evaluates reproductive technologies in the light of the teachings of the Church underscoring the pastoral importance of morally licit medical interventions, adoption, and holistic accompaniment.

Wystąpienie ks. Josepha Abu / Rev. Joseph Abu's speech at the conference

Ks. mgr Godfrey Wanyelo

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
wanyelogodfrey2017@gmail.com

Małżeństwo jako forma oddania się drugiemu w kontekście kulturowym poligamii

Autor analizuje rozumienie przez Karola Wojtyłę–Jana Pawła II pojęć daru i bycia darem jako teologicznej podstawy miłości małżeńskiej. Twierdzi on, że miłość ludzka osiąga dojrzałość we wzajemnej relacji między jednym mężczyzną a jedną kobietą poprzez wzajemne oddanie się, dzięki czemu każde z nich potwierdza wartość i godność drugiej osoby. Takie potwierdzenie odpowiada ontologii stworzenia oraz komunii dwojga ludzi. Natomiast struktura związku poligamicznego, szczególnie w niektórych afrykańskich kontekstach kulturowych, stwarza poważne napięcia w stosunku do pojęcia szczerego daru z siebie. Pod tym względem poligamia jawi się jako przeciwieństwo miłości małżeńskiej, ponieważ nie jest w stanie w pełni zmanifestować osobistej intymności i wzajemności właściwej dla małżeńskiego znaczenia ciała, które wymaga autentycznej intersubiektywności i poszanowania godności osobistej. Podsumowując, miłość w związku poligamicznym odzwierciedla jedynie ograniczoną lub zniekształconą formę oddania się, o ile taka miłość pozostaje zasadniczo warunkowa. W związku z tym niniejsze studium podkreśla potrzebę rozeznania i przemiany erosu w etos, procesu, który przenika życie wewnętrzne i prowadzi ku obłubieńczego znaczenia małżeństwa.

Marriage as a Form of Self-Giving in a Polygamous Cultural Context

The author explores Karol Wojtyła/John Paul II's understanding of gift and givenness as the theological foundation of spousal love in marriage. He argues that human love reaches maturity in the reciprocal relationship between one man and one woman through mutual self-giving, by which each affirms the value and dignity of the other as a person. Such affirmation corresponds to the ontology of creation and to the communion of two persons. By contrast, the structure of polygamous union, particularly in certain African cultural contexts, presents significant tensions with the notion of the sincere gift of self. In this respect, polygamy appears as an antithesis to spousal love, since it is incapable of fully manifesting the personal intimacy and mutuality proper to the spousal meaning of the body, which requires authentic intersubjectivity and respect for personal dignity. In conclusion, love within a polygamous union reflects only a limited or distorted form of givenness, insofar as such love remains fundamentally conditional. Consequently, the study underscores the need for discernment and for the transformation of eros into ethos, a process that penetrates the interior life and leads toward the nuptial meaning of marriage.

S. dr Miriam Długosz SSpS

Uniwersytet Słowa Bożego w Madang, Papua-Nowa Gwinea / Divine Word University in Madang,
Papua New Guinea
mdlugosz@dwu.ac.pg

Melanezyjska zasada wzajemności i teologia daru na rzecz dobrobytu Papui-Nowej Gwinei

Artykuł analizuje zasadę wzajemności jako fundament kultury Melanezji, definiując ją jako złożony system wymiany, niezbędny dla zachowania tożsamości i równowagi społecznej. Autor twierdzi, że rdzenne struktury, takie jak *wantok* system i tradycyjna wymiana darów, mogą ulec przeobrażeniu w świetle trinitarnego pojmowania bezinteresownego daru.

W przeciwieństwie do tradycyjnie rozumianej wzajemności opartej na rewanżu, która często wiąże się z presją społeczną i długiem, chrześcijańska koncepcja *agape* wprowadza model obdarowywania wypływający z bezwarunkowej miłości, niewymagający ekwiwalentu. Integracja tych ram tworzy istotną kulturowo ścieżkę rozwoju kraju, jedności społecznej, rozwoju duchowego i dobrobytu narodowego we współczesnym społeczeństwie Papui-Nowej Gwinei.

Melanesian Reciprocity and Theology of Gift for PNG's Well-being

This article explores the principle of reciprocity as the foundation of Melanesian culture, defining it as a complex exchange system essential for identity and social equilibrium. The author argues that the indigenous systems, such as '*wantok*' and traditional gift exchange, can be transformed in the light of a Trinitarian understanding of gratuitous giving.

Unlike traditional reciprocity, which often carries social pressure and debt, a Christian framework of *agape* introduces a gift-giving model that does not demand equivalent return but fosters a unconditional love. Integrating these frameworks provides a culturally resonant path for sustainable development, social cohesion, spiritual growth and national well-being in contemporary PNG.

Prof. Linh Hoang

Uniwersytet Siena w Nowym Jorku / University Siena in New York
lhoang@siena.edu

Posiłek jako przyjmowanie pokarmu jako daru w teologii chrześcijańskiej

W niniejszym wykładzie przeanalizowano, w jaki sposób w teologii chrześcijańskiej jedzenie funkcjonuje jako dar – materialna manifestacja łaski, która zarówno ujawnia, jak i podważa struktury dominacji. W całej historii biblijnej jedzenie odgrywało znaczącą rolę w relacji Boga z ludźmi. Dyskusja będzie miała węższy zakres i skupi się w szczególności na Jezusie podczas Ostatniej Wieczerzy oraz na poszukiwaniu pożywienia przez Jana Chrzciciela na pustyni. Ich podejście do jedzenia stanowi wyzwanie dla ich kultur i praktyk religijnych. Wpływa to nadal na stosunek do jedzenia w dzisiejszej kulturze chrześcijańskiej i społeczeństwie w ogóle.

Eating as Receiving Food as Gift in Christian Theology

The presentation examines how food in Christian theology functions as gift – a material meditation of grace that both reveals and contests the structures of domination. Food has played a prominent role in God's relationship to humans throughout biblical history. The discussion will be narrower with a particular focus on Jesus at the Last Supper and John the Baptist's foraging in the wilderness. Their approach to food demonstrates a challenge to their respective cultures and religious practices. This continues to influence the relationship to food in today's Christian culture and society in general.

Sesja w j. angielskim / English Session

Ks. dr hab. Dariusz Kurzydło, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
d.kurydlo@uksw.edu.pl

Znaczenie rytuałów przejścia w dorosłość we współczesnych społeczeństwach

Dorastający nastolatki i nastolatki znajdują się w fazie ciągłego kryzysu rozwojowego i tożsamościowego – są w trakcie „przebudowywania” swojego świata. Dlatego też podstawowym zadaniem wychowawczym jest głębsze wprowadzenie ich w rzeczywisty świat, tak aby mogli w nim żyć jako ludzie świadomi jego złożoności i niekompletności. Katecheza skupiona na okresie dojrzewania ma na celu przedstawienie ich życia jako przestrzeni, do której można wejść poprzez określone rytuały przejścia – mogą one poprowadzić młodą osobę na ścieżkę inicjacji. Współczesnemu światu zachodniemu brakuje kompleksowej propozycji, która mogłaby wprowadzić dziecko w świat dorosłych, tak aby nowym dorosłym można było powierzyć odpowiedzialność za nasz świat. Zrozumienie współczesnego nastolatka ma kluczowe znaczenie dla kontynuacji misji Kościoła.

The Need for Rites of Passage into Adulthood in Contemporary Societies

Adolescents find themselves on a continuum of developmental and identity crisis – they are in the process of “rebuilding” their own world. Therefore, a deeper initiation into their real world, so that they can live in it as people aware of its complexity and incompleteness, is a fundamental educational task. A catechesis focused on adolescence aims to present their lives as a space that can be entered with specific rites of passage – these can lead a young person on the path of initiation. The contemporary Western world lacks a comprehensive proposal that could introduce a child to the adult world, so that new adults can be entrusted with responsibility for our world. Understanding the modern teenager is crucial to continuing the Church’s mission.

Sesja w j. angielskim / English Session

O. prof. Lucien Hakizimana

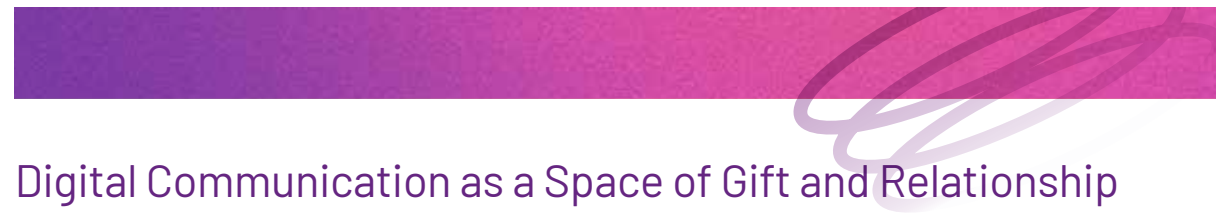
Katolicki Uniwersytet Rwandy w Butare / Catholic University of Rwanda in Butare
abbelucienhak@gmail.com

Dr Elias Ntawuzumunsi

Katolicki Uniwersytet Rwandy w Butare / Catholic University of Rwanda in Butare
ntaweli2015@gmail.com

Komunikacja cyfrowa jako przestrzeń daru i relacji – analiza antropologiczna

W niniejszym artykule rozważamy komunikację cyfrową jako współczesną przestrzeń, w której realizuje się ludzkie powołanie do dawania (oddania siebie) i relacji (komunii). Opierając się na antropologii teologicznej, analizujemy, w jaki sposób studenci postrzegają interakcje cyfrowe jako pośredniczące w autentycznym oddaniu się w coraz bardziej cyfrowym świecie. Główne pytanie brzmi: w jakim stopniu studenci doświadczają komunikacji cyfrowej jako przestrzeni dawania i relacji, a nie jako miejsca autoprezentacji lub utylitarnej wymiany? Hipoteza zakłada, że pomimo ryzyka powierzchowności platformy cyfrowe są pozytywnie postrzegane jako przestrzenie relacyjnego obdarowywania się. W badaniu zastosowano podejście mieszane, łączące ustrukturyzowany kwestionariusz i częściowo ustrukturyzowane wywiady z 100 studentami teologii na Katolickim Uniwersytecie w Rwandzie (CUR). Dane ilościowe przetworzono przy użyciu statystyki opisowej, natomiast odpowiedzi jakościowe poddano analizie tematycznej. Wyniki wskazują na przeważające pozytywne postrzeganie: 82% respondentów potwierdza, że komunikacja cyfrowa sprzyja budowaniu znaczących relacji; 78% identyfikuje swoje interakcje jako przejawy ofiarowania siebie; 74% kojarzy wymianę online z empatią i troską; a 69% dostrzega ryzyko powierzchowności. Ogólnie rzecz biorąc, 80% respondentów uważa platformy cyfrowe za autentyczne przestrzenie komunii. Badanie prowadzi do wniosku, że komunikacja cyfrowa może podtrzymywać antropologiczną logikę daru i relacji, gdy kierują nią wartości etyczne i duchowe, ponieważ istota ludzka jest z natury stworzona do relacji.

Digital Communication as a Space of Gift and Relationship an Anthro-Theological Analysis

This paper examines digital communication as a contemporary space where the human vocation to gift (self-donation) and relationship (communion) is lived. Grounded in theological anthropology, it analyzes how students perceive digital interactions as mediating authentic self-giving in an increasingly digitalized world. The central question asks *To what extent do students experience digital communication as a space of gift and relationship rather than self-presentation or utilitarian exchange?* The hypothesis holds that, despite risks of superficiality, digital platforms are positively appropriated as spaces of relational self-gift. The study employs a mixed-methods approach, combining a structured questionnaire and semi-structured interviews with 100 theology students at the Catholic University of Rwanda (CUR). Quantitative data were treated using descriptive statistics, while qualitative responses were thematically analyzed. Results reveal predominantly positive perceptions 82% affirm that digital communication fosters meaningful relationships; 78% identify their interactions as expressions of self-gift; 74% associate online exchanges with empathy and care; and 69% recognize risks of superficiality. Overall,

80% consider digital platforms as genuine spaces of communion. The study concludes that digital communication can sustain the anthropological logic of gift and relationship when guided by ethical and spiritual values, as the human being is inherently constituted for relational self-gift.

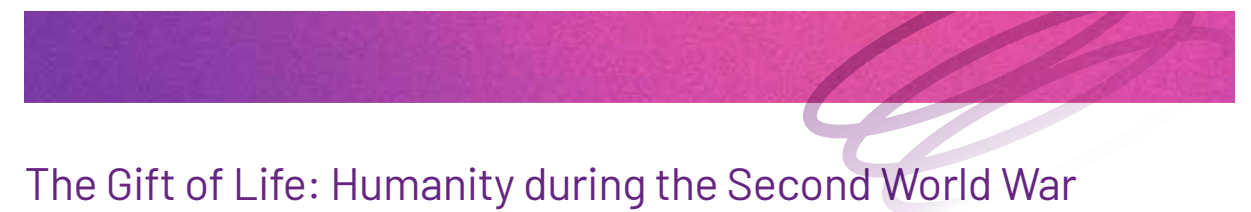
Dr hab. Bożena Józefów-Czerwińska, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie / Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
bozenajozefow@gmail.com

Dar życia. Człowieczeństwo w czasie II wojny światowej

Wymiana darów, jak dowodzili klasycy antropologii kulturowej, tacy jak Marcel Mauss czy Bronisław Malinowski, należy do najstarszych mechanizmów regulujących relacje społeczne. Akt dawania i przyjmowania ma wymiar symboliczny, stanowiąc świadectwo istniejących więzi oraz sojuszy funkcjonujących w zróżnicowanych skalach społecznych. Dar wpisuje się zarazem w określone systemy kanonów kulturowych oraz związanych z nimi aksjonormatywów, przy czym część z nich może mieć charakter wartości uniwersalnych.

W swoim wystąpieniu podejmuję refleksję nad darem rozumianym jako ochrona zagrożonego życia, odwołując się do źródeł z czasów II wojny światowej. Analizuję postawy osób, które narażając siebie i swoje rodziny decydowały się ratować tych, których nazistowska ideologia poddała procesowi dehumanizacji. Dar życia ukazuje jako szczególny akt afirmacji człowieczeństwa oraz sprzeciwu wobec systemowego zła, które w warunkach nazistowskiej rzeczywistości doprowadziło do zbrodni ludobójstwa, pochłaniającego miliony istnień ludzkich.

The Gift of Life: Humanity during the Second World War

As argued by classics of cultural anthropology such as Marcel Mauss and Bronisław Malinowski, the exchange of gifts is one of the oldest mechanisms regulating social relations. The act of giving and receiving has a symbolic dimension, serving as a testament to existing bonds and alliances operating at various social levels. At the same time, the gift fits into specific systems of cultural canons and the associated axiological norms, some of which may be universal in nature.

In my presentation, I reflect on the gift understood as the protection of endangered life, drawing on sources from the time of World War II. I analyze the attitudes of people who, at the risk of their own lives and those of their families, decided to save those whom Nazi ideology had subjected to a process of dehumanization. I present the gift of life as a unique act of affirming humanity and resisting systemic evil, which, under the conditions of Nazi reality, led to the crime of genocide, claiming millions of lives.

Wystąpienie dr hab. Bożeny Józefów-Czerwińskiej / Prof. Bożena Józefów-Czerwińska's speech at the conference

Dr Marek Ciechowski

Polskie Towarzystwo Geograficzne / Polish Geographical Society
markus.13@wp.pl

Przestrzeń jako dar w ujęciu geograficznym

Podstawowym przedmiotem badań geograficznych jest przestrzeń. Wraz z rozwojem tej dyscypliny naukowej powstawały *różne koncepcje dotyczące przestrzeni*. Ujmowano ją jako *przedmiot poznania, narzędzie pomiaru oraz zasób*. Istotnym zagadnieniem odnoszącym się do przestrzeni jest *ujęcie relacyjne człowiek–środowisko*, które jest charakterystyczne dla geografii humanistycznej. W niniejszym wystąpieniu przedstawiono przestrzeń jako dar, który oddziałuje na człowieka, ale który także jest kształtowany przez człowieka. W szczególności skupiono się na pojęciu miejsca jako specyficznej formie przestrzeni.

Space as a gift from a geographical perspective

The fundamental subject of geographical research is space. Along with the development of this scientific discipline, various concepts of space have been formulated. It has been understood as an object of cognition, a tool of measurement, and a resource. An important issue related to space is the relational perspective of human–environment interaction, which is characteristic of humanistic geography. This presentation presents space as a gift that influences human beings, but is also shaped by them. In particular, the focus is placed on the concept of place as a specific form of space.

Dr Agnieszka Kaczor

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie / Ignatianum University in Cracow
agnieszka.kaczor@ignatianum.edu.pl

Wychowanie do bycia darem w życiu rodzinnym

Podjęcie tematu *Wychowanie do bycia darem w życiu rodzinnym* jest próbą refleksji nad wychowaniem do relacyjności, odpowiedzialności i miłości. „Bycie darem” głęboko zakorzenione w antropologii personalistycznej jest obecne w myśli Jana Pawła II, który pisał, że człowiek „nie może odnaleźć siebie inaczej, jak tylko poprzez bezinteresowny dar z siebie samego”.

Rodzina będąca podstawowym środowiskiem wychowawczym może być przestrzenią uczenia się bycia darem dla innych. Rodzinne relacje, postawy rodziców i codzienność życia rodzinnego realizowana z poszanowaniem troski o integralny rozwój osoby stanowią podwaliny dla przyszłych relacji małżeńskich, rodzinnych i społecznych budowanych na fundamencie antropologii personalistycznej.

Bringing up Children to Be a Blessing in Family Life

Addressing the topic of *Bringing up children to be a gift within family life* is an attempt to reflect on fostering relationality, responsibility, and love. ‘Being a gift,’ deeply rooted in personalist anthropology, is present in the thought of John Paul II, who wrote that a person “cannot find himself except through the selfless gift of himself”.

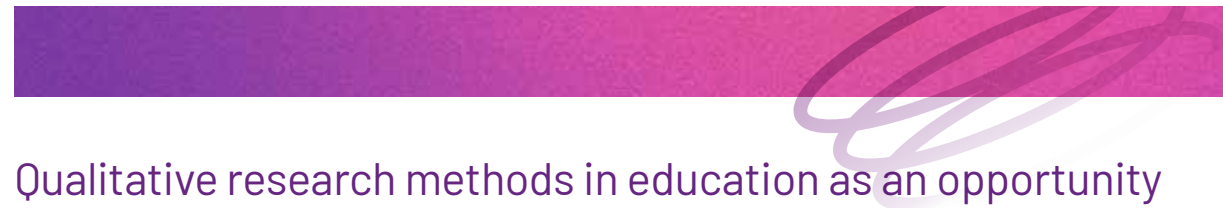
The family, as the primary educational environment, can be a space for learning to be a gift to others. Family relationships, parental attitudes, and the daily life of the family lived with respect for the integral development of the person form the foundation for future marital, family, and social relationships built on the foundation of personalist anthropology.

Dr Magdalena Ciechowska

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie / Ignatianum University in Cracow
magda.rz@onet.eu

Jakościowe metody badań w pedagogice jako szansa i dar spotkania. Perspektywa studentów

W wystąpieniu zamierzam ukazać wyniki ponad dziesięciu lat pracy ze studentami w ramach prowadzenia przedmiotów z zakresu metodologii badań społecznych. Badania oparte na obserwacji, wywiadach grupowych i indywidualnych przedstawiają perspektywę studentów skupiającą się na badaniach jakościowych jako na możliwościach pracy i współpracy z drugim człowiekiem, konieczności utrzymywania relacji i respektowania praw drugiej osoby oraz możliwości wglądu w głąb samego siebie. Biorąc pod uwagę wskazane aspekty wydaje się koniecznym podkreślenie, iż badania prowadzone były ze studentami kierunków pedagogicznych.

Qualitative research methods in education as an opportunity and a gift of encounter. The students' perspective

In this presentation, I aim to present the results of over ten years of work with students within courses on social research methodology. The research, based on observation, as well as group and individual interviews, reflects the students' perspective, focusing on qualitative research as an opportunity for working and collaborating with another person, the necessity of maintaining relationships and respecting the rights of others, and the possibility of gaining insight into oneself. Considering these aspects, it seems important to emphasize that the research was conducted with students of pedagogy-related fields.

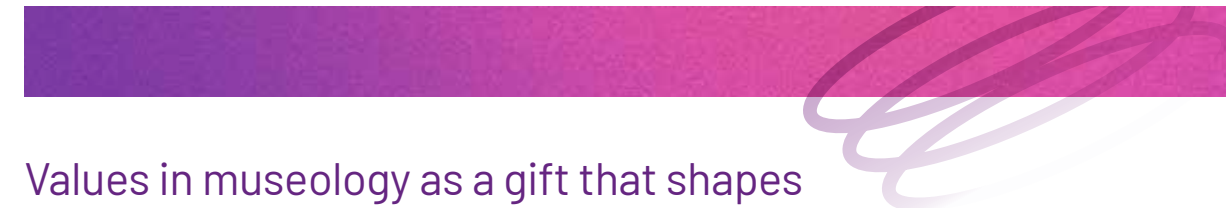
Dr Katarzyna Szymańska

Towarzystwo Naukowe Educare / Educare Scientific Society
katarzyna.szymanska.msit@gmail.com

Wartości w muzealnictwie jako dar kształtujący postawę moralną człowieka

W wystąpieniu zostanie podjęta refleksja nad muzeum jako szczególnym miejscem kolekcjonowania, przechowywania i upubliczniania wartości humanistycznych, które oddziałują na odbiorcę nie tylko poznawczo, lecz także etycznie.

Istotnym elementem rozważań będzie koncepcja „daru” jako doświadczenia spotkania z dziedzictwem kulturowym, wywołującego moralny rezonans i skłaniającego do refleksji nad pięknem, prawdą, odpowiedzialnością, pamięcią oraz wspólnotą. Podjęta zostanie próba wskazania, w jaki sposób narracje muzealne i eksponaty współtworzą wrażliwość oraz postawy moralne współczesnego człowieka.

Values in museology as a gift that shapes a person's moral character

The presentation will explore the museum as a unique space for collecting, preserving, and sharing humanistic values that influence the audience not only intellectually but also ethically.

A key element of the discussion will be the concept of the 'gift' as an experience of encountering cultural heritage, evoking a moral resonance and prompting reflection on beauty, truth, responsibility, memory, and community. An attempt will be made to identify how museum narratives and exhibits help shape the sensibilities and moral attitudes of contemporary people.

Prof. Klaus Vellguth

Uniwersytet Vincenza Pallottiego w Vallendarze / Vinzenz Pallotti University in Vallendar
vellguth@uni-trier.de

Misja dla życia

Misjologia postrzega siebie jako relacyjną dyscyplinę teologiczną, która rozważa chrześcijańską misję w kontekście relacji. Z teologicznego punktu widzenia perspektywa ta opiera się na trynitarnym rozumieniu Boga, zgodnie z którym Bóg jest postrzegany jako istota relacyjna w samym swoim istnieniu. Wynika z tego postrzeganie stworzenia jako sieci relacji. Pojęcia takie jak „głębokie wcielenie” poszerzają ten horyzont, podkreślając, że wcielenie Boga w Chrystusie dotyczy nie tylko ludzkości, ale całego materialnego stworzenia. Perspektywa ta sprzyja nowej wrażliwości na cierpienie wszystkich stworzeń i podkreśla etyczną odpowiedzialność wobec świata ponadludzkiego. Z tej perspektywy relacyjna teologia stworzenia nabiera szczególnego znaczenia w świetle obecnego kryzysu środowiskowego i klimatycznego.

Mission for Life

Missiology understands itself as a relational theological discipline that reflects on Christian mission within the horizon of relationships. Theologically, this perspective is grounded in a trinitarian understanding of God, in which God is conceived as relational in God's very being. From this follows a view of creation as a network of relationships. Concepts such as 'deep incarnation' expand this horizon by emphasizing that God's incarnation in Christ concerns not only humanity but the entire material creation. This perspective fosters a new sensitivity to the suffering of all creatures and highlights an ethical responsibility toward the more-than-human world. From this perspective, a relational theology of creation gains particular significance in light of the current environmental and climate crisis.

Organizator

UKSW

UNIwersYTET KARDYNAŁA
STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

**WEKTORY
NAUKI**

Partnerzy

Mt 5,14

Muzeum Jana Pawła II
i Prymasa Wyszyńskiego

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki
i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Wektory Nauki.

ISBN 978-83-978378-8-1